

PS 20/19 Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant op 1 februari 2019

Inhoudsopgave	
Inhoudsopgave	2
Index gesproken personen	3
Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant	4
Opening van de vergadering / vaststellen agenda	7
Vragenhalfuur	12
Actuele moties	16
Bespreekstukken	29
85/18 Statenvoorstel Bijdrageverordening Deltaplan Hoge Zandgronden 2019-2021	29
60/18 Statenvoorstel Derde wijzigingsverordening Reglementen voor het waterschap Aa en Maas, Brabantse Delta en De Dommel	33
87/18 Statenvoorstel Procedure wensen en bedenkingen inzake Investeren in maatschappelijk vastgoed via ESG Erfpachtleningen Bewust Investeren	36
Stemming	71
03/19 Lijst Ingekomen Stukken periode 22 november 2018 t/m 5 december 2018	71
09/19 Lijst Ingekomen Stukken periode 6 december 2018 t/m 9 januari 2019	71
04/19 Notulen van de PS-vergadering 8 november 2018	71
06/19 Notulen van de PS-vergadering 9 november 2018	72
07/19 Notulen van de PS-vergadering 23 november 2018	72
08/19 Notulen van de PS-vergadering 7 december 2018	72
85/18 Statenvoorstel Bijdrageverordening Deltaplan Hoge Zandgronden 2019-2021	72
60/18 Statenvoorstel Derde wijzigingsverordening Reglementen voor het waterschap Aa en Maas, Brabantse Delta en De Dommel	73
87/18 Statenvoorstel Procedure wensen en bedenkingen inzake Investeren in maatschappelijk vastgoed via ESG Erfpachtleningen Bewust Investeren	74
Sluiting	76

Index gesproken personen

Bahar, drs. H., 28, 73
Berg, H.F. van den, 27, 28, 29, 67
Brunklaus, mw. drs. P.M., 12, 13, 15, 22, 25, 40, 42, 43, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 67, 68, 74, 75, 76
Deneer, J.A., 8
Deryckere, M.N.R.C., 14, 16
Diemen-Vereijken, mw. F.J.H.M. van, 29
Dingemans, mw. F.M., 30, 32, 33, 72
Everling, M.J., 11, 74, 76
Gruijthuijsen, drs. M.P.J.M. van, 20, 24, 28, 61
Hageman, ir. J.J.C., 14, 15, 43, 44, 45, 46, 47, 55, 73, 75, 76
Hattem, A.W.J.A. van, 18, 21, 22, 25, 33, 35, 59, 60, 64, 72, 73
Jonge, R.A. de, 72, 73
Kammen, mw. drs. P. van der, 9, 10, 11, 38, 40, 42, 43, 50, 51, 58, 63, 64, 65, 66, 68, 70, 75, 76
Knoet-Michels, mw. A.J.H., 25, 33, 35, 72, 74
Koevoets, H.J.P.E., 11, 36, 41, 42, 44, 45, 46, 49, 51, 57, 58, 66, 74, 75
Kort, M.V. de, 29
Meel, J. van, 29
Meijer, A.A., 12, 16, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 29, 35
Ockers, J.A., 12, 25, 29, 31, 34, 73, 74, 75, 76
Overveld, W.A.A.M. van, 9, 12, 25, 29, 73, 74, 75, 76
Panhuizen, A.V., 35, 72, 73
Roijackers, mw. H.I., 34
Sloot, mw. M.A.B. van der, 11, 24, 72
Smeets, drs. M.E.J., 30, 32, 73
Smeulders, S.J.A.H., 12, 48, 56, 64, 75, 76
Stak, W.R. van der, 25
Surminski, mw. M.J.G.P., 31, 34
Tinnemans, mw. S.C., 37, 49, 50, 57, 62, 65, 74, 75
Voorzitter, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76
Vreugdenhil, ing. H.J., 12, 15, 18, 22, 23, 25, 29, 52, 53, 54, 69, 73, 74, 75, 76
Wel, ir. M.C. van der, 12, 25, 28, 29, 73, 74, 75, 76

Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning

J. Deneer, loco-griffier

Agtmaal, ing. J.M.A. van	CDA	Ossendrecht
Altundal MIB, N.	SP	Oss
Arts, mw. W.M.A.	SP	Eindhoven
Bahar, drs. H.	CDA	Helmond
Bakker, W.J.	PVV	Waalwijk
Berg, H.F. van den	PVV	Tilburg
Boon, M.C.H.	PVV	Bergen op Zoom
Brakel, mw. C.E.P. van	CDA	Veldhoven
Brunklous mw. drs. P.M.	GroenLinks	Raamsdonk
Burger Dirven, drs. K.A.J.M.	VVD	's-Hertogenbosch
Claessens-Vloedgraven, mw. W.	SP	Roosendaal
Deryckere, M.N.R.C.	CDA	Tilburg
Diemen-Vereijken, mw. F.J.H.M. van	GroenLinks	Cuijk
Dingemans, mw. F.M.	D66	Moergestel
Dirken, mw. A.M.W.	VVD	Hoeven
Everling, M.J.	SP	Uden
Gruijthuijsen, drs. M.P.J.M. van	VVD	Tilburg
Hageman, ir. J.J.C.	D66	Veldhoven
Hattem, A.W.J.A. van	PVV	Vinkel
Heer, drs. ing. C. de	CDA	Eindhoven
Heijmans, N.G.L.	SP	's-Hertogenbosch
Hoon, mw. A.J.M. de	CDA	Etten-Leur
Jonge, R.A. de	SP	Halsteren
Kammen, mw. drs. P. van der	PVV	Tilburg
Knoet-Michels, mw. A.J.H.	PvdA	Vlierden
Koevoets, H.J.P.E.	VVD	Etten-Leur
Kort, M.V. de	PvdA	Vught
Kouthoofd, T.P.D.	VVD	Eindhoven
Kutlu, S.	D66	Eindhoven
Maas, B.L.M.	PvdA	Netersel
Manders, W.J.	VVD	Gemert
Meel, J. van	SP	Breda
Meeuwis-van Langen, H.E.M.	D66	Best
Meijer, A.A.	D66	Waalwijk
Ockers, J.A.	Lokaal Brabant	Veen
Oosterveer, dr. ing. H.	Groep Van Overveld	Waalre
Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M.	VVD	Vught
Overveld, W.A.A.M. van	Groep Van Overveld	Oudenbosch
Panhuizen, A.V.	VVD	Tilburg
Portheine, P.	VVD	Riethoven

Roijackers, mw. H.I.	GroenLinks	's-Hertogenbosch
Roks, L.A.G.	PVV	Etten-Leur
Schüller, mw. drs. I.J.W.	VVD	Woudrichem
Sloot, mw. M.A.B. van der	CDA	's-Hertogenbosch
Smeets, drs. M.E.J.	GroenLinks	Oosterhout
Smeulders, S.J.A.H.	PvdA	Helmond
Spapens, M.	SP	Breda
Staaik, W.R. van der	SP	Sint-Oedenrode
Surminski, mw. M.J.G.P.	Partij voor de Dieren	Hoogerheide
Tevkir, drs. mw. G.	D66	Roosendaal
Tinnemans, mw. S.C.	CDA	Duizel
Vreugdenhil, ing. H.J.	ChristenUnie-SGP	Nieuwendijk
Vugt, drs. R.J. van	CDA	Andel
Wel, ir. M.C. van der	Partij voor de Dieren	Rijsbergen
Willems-Kardol, mw. J.C.	PVV	Mierlo

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 1 februari 2019

Agenda

I. Opening van de vergadering / vaststellen agenda

II. Actualiteit

III. Besprekstukken

85/18 Statenvoorstel Bijdrageverordening Deltaplan Hoge Zandgronden 2019-2021

60/18 Statenvoorstel Derde wijzigingsverordening Reglementen voor het waterschap Aa en Maas, Brabantse Delta en De Dommel

87/18 Statenvoorstel Procedure wensen en bedenkingen inzake Investeren in maatschappelijk vastgoed via ESG Erfpachtleningen Bewust Investeren

IV Stemming

03/19 Lijst Ingekomen Stukken periode 22 november 2018 t/m 5 december 2018

09/19 Lijst Ingekomen Stukken periode 6 december 2018 t/m 9 januari 2019

04/19 Notulen van de PS-vergadering 8 november 2018

06/19 Notulen van de PS-vergadering 9 november 2018

07/19 Notulen van de PS-vergadering 23 november 2018

08/19 Notulen van de PS-vergadering 7 december 2018

85/18 Statenvoorstel Bijdrageverordening Deltaplan Hoge Zandgronden 2019-2021

60/18 Statenvoorstel Derde wijzigingsverordening Reglementen voor het waterschap Aa en Maas, Brabantse Delta en De Dommel

87/18 Statenvoorstel Procedure wensen en bedenkingen inzake Investeren in maatschappelijk vastgoed via ESG Erfpachtleningen Bewust Investeren

V. Sluiting

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 1 februari 2019

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning, voorzitter

J.A. Deneer, loco-griffier

Volgens de presentielijst zijn 53 leden aanwezig, te weten:

Altundal mw. Arts, Bahar, Bakker, Van den Berg, Boon, mw. Van Brakel, mw. Brunklaus, Burger Dirven, mw. Claessens-Vloedgraven, Deryckere, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Dingemans, mw. Dirken, Everling, Van Gruijthuijsen, Hageman, Van Hattem, De Heer, Heijmans, mw. De Hoon, De Jonge, mw. Van der Kammen, mw. Knoet-Michels, Koevoets, De Kort, Kouthoofd, Kutlu, Maas, Manders, Van Meel, mw. Meeuwis-van Langen, Meijer, Ockers, Oosterveer, mw. Otters-Bruijnen, Van Overveld, Panhuizen, Porthene, mw. Roijackers, Roks, mw. Schüller, mw. Van der Sloot, Smeets, Smeulders, Spapens, Van der Staak, mw. Surminski, mw. Tevkir, mw. Tinnemans, Vreugdenhil, Van der Wel, mw. Willems-Kardol.

Afwezig: Van Agtmaal, Van Vugt.

Opening van de vergadering / vaststellen agenda

De **voorzitter**: Dames en heren, collegae. Mag ik u verzoeken uw plaatsen in te nemen? Ik zal de vergadering zo dadelijk officieel openen, maar een kort informeel moment vooraf dat ons aller aandacht vraagt. Er is door Thomas Pieters een film gemaakt die hoort bij een lied en dat lied gaat over het Brabantse hart, het hart dat wij allemaal voor onze provincie hebben. Ik heb zojuist bij het ontvangen van adviezen/petities gezegd dat ons Brabantse hart sneller moet kloppen, zeker nu de verkiezingen naderen en de Staten van Brabant, de vertegenwoordigers van dat Brabantse hart, opnieuw zullen worden samengesteld nadat wij geluisterd hebben naar de Brabander. Dat leek eigenlijk een mooi moment om dat hart hier in deze zaal ook eens even snel te laten kloppen. Thomas Pieters, achter het kathedertintussen aanwezig, zal u kort toespreken en daarna gaat er iets heel bijzonders gebeuren. U kunt alvast oefenen met de tekst die voor u ligt. Maar eerst luisteren naar Thomas Pieters.

De heer **Pieters**: Voorzitter, leden van de Gedeputeerde Staten en leden van de Provinciale Staten, geacht publiek, Brabanders. Een jaar geleden heb ik een liedje geschreven, gewoon thuis op de bank met mijn gitaar, over dat ik altijd graag terugga, waar ik ook ga, naar het straatje waar ik vandaan kom in Brabant. Ik kwam erachter dat heel veel mensen zich daarin herkenden, toch altijd weer dat teruggaan naar Brabant waar je vandaan komt. Toen dacht ik: goh, laat ik eens een clipje maken met Rob Deelen, die hier vandaag ook heel bescheiden daar achter staat, van het Brabant Wereldwijd-programma, een clipje over Brabant en over eigenlijk naastenliefde, om het zomaar even te zeggen, voor elkaar. Zo ontstond eigenlijk het idee om, om het dan even formeel te zeggen, in tijden – en dat meen ik oprecht – van polarisatie, waarin we allemaal tegenover elkaar staan in Nederland, misschien eens gewoon één keertje een liefdevol geluid uit Brabant te brengen, niet per se chauvinistisch, want u zult mij nergens horen zingen dat het in Brabant beter is, maar het is in Brabant wel goéd en het lijkt mij ook heel mooi om elkaar te blijven zien staan. Hét mooie aan Brabant, wat ik echt meen uit de grond van mijn hart, is dat wij Brabanders elkaar nog groeten op straat. Laten we dat in ieder geval nooit verliezen – hallo! – en daarover gaat dit liedje. Dé Brabantse groet is natuurlijk 'houdoe'. We zijn een clipje gaan maken, en geloof u het of niet: alle burgemeesters van Brabant sloten aan. Dus u gaat straks een video zien met acteurs uit alle gemeenten en steden van Brabant, namelijk de burgemeesters. Die spelen een rol in de

video en uiteindelijk werd het een soort van zwaan-kleef-aan-effect. De ene na de andere prominente Brabander kwam meedoen. Dat had ik een jaar geleden allemaal echt niet voorzien toen ik dit liedje thuis maakte. Nu sta ik hier voor u. De eer is geheel aan mijn zijde. Ik weet ook niet waar ik het aan verdiend heb, maar ik heb samen met Rob de afgelopen jaren in ieder geval wel heel hard gewerkt om een filmpje te maken, dat ik dan nu, dankzij de heer Van de Donk, hier aan u mag laten zien. Het lied heet 'Mijn Brabantse hart'.

De **voorzitter**: Daar gaan we nu naar kijken en luisteren. Het licht kan uit, de spot kan aan en de tekst ligt voor u, zo u wilt.

Vertoning videoclip 'Mijn Brabantse hart'.

Staan applaus

De heer **Pieters**: Dank u wel. Hé, ik zie mijn naam daar, cool. Maar ik heb er eigenlijk niets meer aan toe te voegen, behalve dan dat het echt bedoeld is als een lief geluid uit Brabant, niet te moralistisch, ook niet op een te zalvende toon, een beetje met een knipoog. Als u iets wilt doen, dan zou u dit kunnen delen, het land in kunnen sturen. U kunt de Facebooklink van Omroep Brabant gewoon via Facebook delen, en dan zegt u: wij Brabanders, wij slaan de armen ineen, zo kan het ook, wij geven als Brabant het goede voorbeeld, van bakker tot burgemeester en van de Provinciale Staten tot Berry van Aerle. Dank u wel.

Applaus

De **voorzitter**: Hou doe en bedankt.

De voorzitter opent de vergadering om 13.30 uur

De **voorzitter**: Dames en heren. Een mooi en warm en bijzonder begin van deze vergadering, die ik nu, met het verzoek om uw plaatsen in te nemen, graag open. Wij doen dat even met het gebruikelijke moment van stilte en ik verzoek u daarbij te gaan staan.

Er wordt een moment stilte in acht genomen.

De **voorzitter**: Gaat u zitten. Ik wil de griffier verzoeken ons mededeling te doen van de binnengekomen berichten van verhindering.

De **loco-griffier**: Berichten van verhindering van de heer Van Agtmaal en de heer Van Vugt.

De **voorzitter**: Aanvullingen vanuit de zaal zijn er niet. Dan heet ik u nogmaals zeer van harte welkom en uiteraard geldt dat ook de bezoekers op de publieke tribune en degenen die vandaag deze vergadering via het internet volgen.

De gasten van vandaag zijn gasten van D66 en van de heer Oosterveer. Ze zijn ontvangen door D66-fractiemedewerker Vandewall en het Statenlid Oosterveer. Daarnaast zijn er ook gasten van het CDA, van de welzijnsorganisatie Contour De Twern, KBO-afdeling Berkel-Enschot, de Probusclub uit Rosendaal en de Heemkundekring uit Den Dungen. Fijn dat u belangstelling heeft voor het werk van de Brabantse Staten. Ik wil nu het woord geven aan de heer Van Overveld, omdat ik heb begrepen dat hij ons een korte mededeling te doen heeft. De heer Van Overveld heeft het woord.

De heer **Van Overveld** (Groep Van Overveld): Dank u, voorzitter. Beste collega's. Van hetgeen ik nu ga zeggen, hebben wij u schriftelijk mededeling gedaan, maar het leek ons correct om een en ander ook kort in de Statenvergadering aan de orde te stellen.

Om ons moverende redenen hebben collega Oosterveer en ik ons lidmaatschap van 50PLUS opgezegd. Wij hebben besloten de laatste maanden van deze Statenperiode als onafhankelijke fractie te werken. Wij blijven wel achter de doelstelling staan om meer aandacht te krijgen voor ouderen in een provincie die erg vergrijsd. Die aandacht zal dan speciaal uitgaan naar zaken op het gebied van werkgelegenheid, wonen, openbaar vervoer, natuurbeheer en zorg. Dat is tevens de reden dat wij ons inmiddels hebben aangesloten bij Ouderen Appèl - Hart voor Brabant, voor welke partij wij actief zullen zijn in de komende verkiezingscampagne. Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en hopen op voortzetting van de tot dusver prettige samenwerking.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Overveld van de Groep Van Overveld en wens u veel succes in de nieuwe hoedanigheid. Ik hoop dat u het mij vergeeft als ik af en toe misschien nog die oude naam roep bij het stemmen, want ik moet even omschakelen, maar ik ga mijn best doen om dat ook zo te doen.

Dan stel ik nu aan de orde de agenda van deze vergadering. Er is door de procedurevergadering uiteraard beraadslaagd. Er is het advies gegeven om daar waar het gaat om het vragenhalfuurtje en actuele moties de moties over het vlaggenprotocol en de klimaatparagraaf toe te laten. Dat geldt ook voor de vraag over de philharmonie. De procedurevergadering heeft gemeend op grond van de afwegingen daar, om u te adviseren de vragen over de elektrische auto's en de Ruit om Eindhoven niet aan de agenda toe te voegen. Ik stel voor het advies van de procedurevergadering te volgen. Wenst iemand daarover het woord? Dat is niet het geval.

Dan stel ik een ander punt aan de orde, en dat is dat ik u in de procedurevergadering namens uw collega, ons lid Van der Kammen, de mededeling heb gedaan dat zij mij verzocht heeft het vandaag op de agenda staande stuk 87/18, Procedure wensen en bedenkingen inzake investeringen in maatschappelijk vastgoed via ESG Erfpachtleningen Bewust Investeren, van de agenda te halen, omdat naar haar overtuiging de behandeling in die zin nog niet klaar was dat een aantal documenten die zij graag had willen zien, zo heb ik begrepen, niet zijn openbaar gemaakt en dat daar ook een misverstand is ontstaan omdat in eerdere beantwoording van de vragen die zij daarover heeft gesteld de suggestie was gewekt dat we die documenten wel openbaar maken. Nou, er zit een proceskant aan waar we nog naar terugkijken, maar nu ligt eigenlijk die vraag voor, en ik wil collega Van der Kammen de gelegenheid geven die vraag toe te lichten, dan wil ik de gedeputeerde uitnodigen om daarop te reageren en dan is het aan u om de afweging te maken of dat ordevoorstel wel of niet aan de orde is vandaag. Dat is de procedure die we ook in de procedurevergadering zo hebben afgesproken. Ik geef mevrouw Van der Kammen de gelegenheid haar ordevoorstel in die zin te doen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter, bedankt. Inzake het voorliggende Statenvoorstel 87/18 heb ik technische vragen gesteld, heb ik een informatieverzoek gedaan en heb ik schriftelijke vragen gesteld, alle met de bedoeling om meer informatie en om alle documenten over dit dossier boven water te krijgen. Ik heb in eerste instantie ambtelijk te horen gekregen dat een deel van de documenten openbaar is en een deel valt onder geheimhouding die opgelegd zou moeten worden. Nadien heb ik via schriftelijke Statenvragen, de beantwoording daarvan, daar kan ik in lezen dat alle informatie over dit voorstel openbaar is, dat is een letterlijk citaat uit de beantwoording. Ik heb daarom verzocht om de resterende documenten dus te mogen ontvangen, en dat is tot nu toe zonder enige reactie ... ja, daar heb ik geen reactie op gekregen, ook niet na reminders. Dat heb ik dus ter discussie gesteld en om die reden heb ik ook de voorzitter verzocht het voorstel vandaag van de agenda te halen, want de informatie die wij wel

hebben roept heel veel vragen op, enorm veel vragen. Er zitten tegenstrijdigheden in de argumentatie en in de documentatie die er nu ligt. Daarom wil ik de rest van de documenten ook zien, omdat er vragen in zitten over vervreemding, vreemde redeneringen over het eigendom, maatschappelijk eigendom ...

De **voorzitter**: Wilt u afronden, mevrouw Van der Kammen?

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Vragen rondom de constructie. Met andere woorden: er liggen statuten, contracten en dergelijke die essentieel zijn voor de beoordeling van dit dossier. Zonder die stukken wil ik eigenlijk helemaal niet een afweging ... kán ik geen afweging maken. En aangezien GS heeft aangegeven dat al die stukken openbaar zijn, wil ik ze eerst kunnen inzien voordat we dat dossier hier gaan behandelen.

De **voorzitter**: Ik wil de gedeputeerde vragen of hij bereid en in staat is om daarop te antwoorden. Dan wil ik in beginsel uw Staten vragen dan een afweging te maken, tenzij er nog iemand het woord over wil voeren. Maar eerst de gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter, dank je wel. Het verzoek van mevrouw Van der Kammen wil ik u ontraden, met daarin de volgende toelichting. Als het gaat over het voorstel dat voorligt, dan moet u kunnen beschikken over alle informatie die u nodig heeft om drie vragen te beantwoorden, namelijk het maatschappelijk rendement dat wij beogen, het beheersen van het risico en de toets bij u is of wij een rendement halen dat past binnen de doelstellingen rond de inzet van ons vermogen. De informatie die daarvoor beschikbaar is heeft u allemaal. Mevrouw Van der Kammen heeft in eerste instantie een vraag gesteld omdat wij een deel van de informatie, met het verzoek om die vertrouwelijk te behandelen, bij u hadden neergelegd, op verzoek van de initiatiefnemer. Door onze mensen is, mede op basis van de technische vragen die mevrouw Van der Kammen gesteld heeft, dit nog eens met de initiatiefnemer gewisseld, en al die informatie is openbaar en die heeft u. De informatie waar mevrouw Van der Kammen aan refereert is informatie die betrekking heeft op – en dat is pas na besluitvorming door u aan de orde – de uitvoeringsovereenkomsten die wij op basis van besluitvorming gaan opstellen. Dat is de procedure zoals we die bij de Efteling, bij de Beekse Bergen, bij WoonConnect, bij de BNG, bij de Waterschapsbank met u hebben afgesproken. Er is bij mij alle bereidheid om, als die uitvoeringsovereenkomsten er zijn – maar die zijn er niet –, en dan moet u denken rond dit voorstel aan, ik denk, zo mogelijk nog vóór de zomer, dan heb ik u de toezegging gedaan en dat is ook bestendige praktijk, dat u van mij die uitvoeringsovereenkomsten krijgt. Die uitvoeringsovereenkomsten krijgt u echt op het moment dat ze er liggen en het staat u volstrekt vrij om die te agenderen. Dus het verzoek om informatie gaat over informatie die geen betrekking heeft op dit voorstel, maar op uitvoeringsovereenkomsten, en dat is informatie die nog volop in bespreking is en bovenal wacht op eerst uw zienswijze op dit voorstel. Vandaar. Er is voorafgaande aan de behandeling door u van dit voorstel geen nadere informatie te verstrekken dan alles wat u heeft.

De **voorzitter**: Oké. Mevrouw Van der Kammen, ik geef u de gelegenheid om één nadere vraag te stellen en dan gaan we besluiten.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Nou ja, een nadere vraag. Voorzitter. Nogmaals, ik heb te horen gekregen dat er nog meer documenten zijn over dit voorstel, maar dat die vallen onder geheimhouding. Vervolgens wordt gesteld dat die niét onder geheimhouding vallen, hè, want dat heeft GS duidelijk beantwoord in Statenvragen. Ik heb net een beeld geschetst dat de informatie die er is, dat die tegenstrijdig is. U roept op: ja, dat heeft u nu niet nodig om die drie vragen te beantwoorden. Het lijkt mij

wel mijn plicht als volksvertegenwoordiger om te toetsen of het voorstel dat u doet, of dat wel voldoende doordacht is, of dat geen nare consequenties heeft voor burgers, en dat wil ik goed kunnen beoordelen. Hoe kijkt u daartegen aan?

De **voorzitter**: Goed. De gedeputeerde, tot slot.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Dat ben ik helemaal met mevrouw Van der Kammen eens, maar in die twee etappes. Dus u kunt nu zienswijzen inbrengen als het gaat over de drie essentiële vragen die op dit moment in het kader van uw kaderstellende rol aan de orde zijn. Dat is volgens mij de goede praktijk die wij hebben. En vervolgens heb ik een actieve informatieplicht, en die vul ik ook in. Ik heb vanochtend nog gemeld dat u ook de details van de leningovereenkomst met WoonConnect heeft gekregen. Dus op het moment dat de overeenkomst er is, dan krijg u die van mij en dan kunt u mij daar ook weer op ter verantwoording roepen, mevrouw Van der Kammen. U heeft helemaal gelijk: dat is uw rol, maar niet op het moment dat die overeenkomsten er helemaal nog niet zijn, omdat ze inderdaad eerst wachten op uw besluitvorming.

De **voorzitter**: Nee, mevrouw Van der Kammen, anders wordt het echt te lang. Als uw Staten uw voorzitter vragen of er iets aan de informatievoorziening schort, mag u erop rekenen dat ik het belang van uw Staten behartig. We hebben onderzoek gedaan, we hebben even gekeken, en deze gedachtewisseling is bedoeld, in de volle openbaarheid hier, om u in staat te stellen een afweging te maken. Het ordevoorstel gaan we zo in stemming brengen, maar ik heb begrepen dat er een verzoek om schorsing is, omdat er voor sommige fracties even onderling beraad nodig is. Ik schors de vergadering voor vijf minuten, is dat oké? Twee minuten, oké.

Schorsing (14.05 - 14.07 uur).

De **voorzitter**: Goed, dames en heren, ik stel voor dat wij de vergadering kunnen heropenen. U heeft gelegenheid gehad u te beraden over het door collega Van der Kammen ingediende ordevoorstel. Mag ik u verzoeken uw plaatsen in te nemen?

Dan breng ik in stemming het ordevoorstel dat uw collega Van der Kammen aan uw vergadering wil voorleggen. Dat voorstel luidt - ik formuleer het even precies - om het voorstel vandaag niet te behandelen, dus van de agenda af te halen. Dat is het voorstel. De fractie van de VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen met stemverklaring. Wij zien de zorg rondom de transparantie in het bestuur, maar hebben ons laten overtuigen door de beantwoording van GS dat dit de gebruikelijke procedure is en zijn daarmee ontzorgd.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Tegen met stemverklaring. Wij denken dat er zo meteen in het debat alle ruimte is om nog vragen te stellen en de beantwoording te krijgen.

De **voorzitter**: De Groep Van Overveld.

De heer **Van Overveld** (Groep Van Overveld): Tegen.

De **voorzitter**: De Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Ockers** (Lokaal Brabant): Voor met stemverklaring. Lokaal Brabant is van mening dat, ongeacht of het voor de discussie op dit moment nu noodzakelijk is om die informatie te hebben waarom mevrouw Van der Kammen vraagt, wij als Statenleden te allen tijde alle informatie moeten krijgen die toegankelijk is.

De **voorzitter**: Ik stel vast dat het ordevoorstel is verworpen en dat het dus op de agenda blijft. Dan ben ik nu bij het volgende punt op de agenda, en dat is het vragenhalfuur.

Vragenhalfuur

De **voorzitter**: Er is één vraag tot behandeling toegelaten. De volgorde is dan als volgt, dat de vragensteller, in dit geval mevrouw Brunklaus, de gelegenheid krijgt om de vraag te stellen, dan zullen GS antwoord geven, dan krijgt de vragensteller de gelegenheid om vervolgvragen te stellen, weer GS, en dan kunnen andere leden van de Staten desgewenst zich in het debat melden. In de procedurevergadering hebben we afgesproken dat in de eerste termijn geen interrupties zijn toegestaan vandaag, dat we wachten tot het brede plenum in tweede termijn aan het woord is. Nu geef ik het woord aan mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Ja, dank u wel, voorzitter. Twee weken geleden werden wij door gedeputeerde Swinkels op de hoogte gesteld van het voornemen dat de philharmonie geen educatieve activiteiten zou gaan uitvoeren in het seizoen 2019-2020 vanwege een tekort op de begroting, een besluit dat mij niet verbaasde, omdat dat heel duidelijk aan de orde geweest is destijds hier in de Statenzaal. Maar wat mij wel verbaasde, en waar ik ook redelijk triest over werd, was de reactie van een aantal jeugdpodiumgezelschappen op het voornemen van de philharmonie om te stoppen met die activiteiten, want daardoor zou ook een gezamenlijk programma voor het werven van scholen, zeg maar het Brabant Menu, op de tocht komen te staan en daar maakten zij zich ernstig zorgen over. Ze hebben daar een brief over geschreven en die is opgepikt door Omroep Brabant, waarin zij hun zorgen uiten. Door de contacten die ik heb gehad met al deze instellingen weet ik ook dat vanmorgen een gesprek heeft plaatsgevonden tussen onze gedeputeerde Swinkels en de Raad van toezicht van de philharmonie. Ik wil daarover dan ook de volgende vragen stellen.

Kan de gedeputeerde vanuit dit gesprek al zeggen hoe het er nu voor komt te staan met het aanbieden van educatieve activiteiten van de philharmonie? Gaat dat nu wel of niet lukken in de periode 2019-2020, of wordt er naar een oplossing gezocht om deze activiteiten wel te kunnen uitvoeren?

En twee. Als de philharmonie werkelijk de plannen doorzet om met deze educatieve activiteiten te stoppen, gaan GS de philharmonie dan maatregelen opleggen en, zo ja, aan welke maatregelen wordt gedacht?

En drie. Indien dit werkelijk wordt doorgezet, kan de provincie de partners uit het Brabant Menu, dat is een impuls geldenproject, en die partners zijn De Stilte, Schippers&VanGucht en Theater Artemis, dan tegemoetkomen met een ondersteuning vanuit Kunstloc, of anderszins, zodat hun uitvoeringen en projecten niet in gevaar komen?

De **voorzitter**: Dank u, mevrouw Brunklaus. De gedeputeerde heeft het woord.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Voorzitter. Ik kan de vragen als volgt beantwoorden. Vanochtend heeft inderdaad een goed en constructief gesprek plaatsgevonden met de raad van toezicht en de bestuurder. Daarin hebben wij gesproken over de rol van het orkest in relatie tot hun partners en op basis van dit gesprek kan ik melden dat ik vertrouwen heb in die uitkomst. Uiteraard kan ik hier nog niet op vooruitlopen. We hebben namelijk afgesproken dat de philharmonie zuidnederland volgende week met een reactie komt en in die brief ook uitsluitend zal geven over hoe de samenwerking met de partners zal worden voortgezet. Daarna informeer ik u uiteraard verder.

Wat betreft uw tweede vraag: ook op die zaken kan ik uiteraard niet vooruitlopen, maar ik kan u wel melden dat formeel gezien de philharmonie zuidnederland voldoet aan de subsidieafspraken van de provincie. Dat hebben we vanochtend ook zo met elkaar besproken.

Ten aanzien van uw derde vraag: ook daar kan ik dus niet op vooruitlopen, zou je kunnen zeggen, maar we kunnen wel zeggen dat daar in eerste instantie nog geen sprake van is

Tot zo ver.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde. Ik geef mevrouw Brunklaus de gelegenheid om in maximaal één minuut vervolgvragen te stellen. Dat is allegro non presto.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Ja, voorzitter, dank u wel voor de antwoorden. Ik ben blij te horen dat het gesprek goed is geweest, maar verwacht het college nu een positief vervolg op dit hele verhaal? Want onze grootste zorg is natuurlijk, en dat is die van meerdere fracties heb ik al vernomen, dat de educatieve activiteiten in Brabant in het nieuwe seizoen in gevaar zouden komen. Dus kunt u misschien, ik hoop toch nog positief antwoorden op de vraag of die activiteiten wel of niet doorgang zullen gaan vinden?

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Brunklaus. De gedeputeerde.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Voorzitter. Op het gevaar af dat we een beetje in herhaling vervallen, maar ik wil de philharmonie echt in de gelegenheid stellen om volgende week met een eigen reactie te komen. In het gesprek hebben we erop aangedrongen de relatie met de partners daarbij weer te herstellen en ik wacht dus ook die reactie van de philharmonie af. Volgens mij kunnen we met elkaar dan constateren of dat in voldoende mate gelukt is.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde. Wenst een van u het woord hierover te voeren? Nee. Dan is hiermee deze vraag in het vragenhalfuur beantwoord ... Ah, ik was een beetje te snel. Dan ga ik eerst D66 het woord geven en dan de ChristenUnie-SGP. Nog andere woordmeldingen? Nee, goed gezien nu? De heer Hageman. Ga uw gang.

De heer **Hageman** (D66): En ik dacht nog wel snel te zijn met mijn reactie, maar u was nóg sneller, waarvoor mijn complimenten. Ik zou zeggen: maak er een sport van en u blinkt uit, u gaat voor goud. D66 heeft de philharmonie steeds uitgenodigd, en eigenlijk zelfs uitgedaagd, om een actief onderdeel te zijn van het hele Brabantse cultuursysteem. Met deze actie laat het orkest de samenwerkingspartners in de steek. Zo worden ze dus nooit een betrouwbaar onderdeel van het systeem. Wij vinden dit een zeer teleurstellende actie. Het wordt politiek gemaakt in hun reactie, door te zeggen dat het orkest wil wachten op een volgende bestuursperiode. D66 wil ook even kwijt dat wij dat een opmerking vinden die voor de zwaarst gesubsidieerde culturele instelling in ieder geval een forse uitglijder is. Dit signaal willen wij even meegeven.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Hageman. Dan de ChristenUnie-SGP. Interruptie op de valreep, de heer Deryckere.

De heer **Deryckere** (CDA): Sorry, voorzitter. U ging iets sneller dan ik had verwacht ...

De **voorzitter**: Snelheid is een beetje het thema vandaag. Ga uw gang.

De heer **Deryckere** (CDA): Ik vroeg me af: u kunt toch niet verbaasd zijn, mijnheer Hageman, over wat de philharmonie heeft besloten? Want dit is exact wat ze al twee jaar hebben gezegd te gaan doen als wij met die korting zouden doorgaan twee jaar geleden. Dus vandaar: waar komt die verrassing vandaan?

De **voorzitter**: Hageman.

De heer **Hageman** (D66): De verrassing komt er vandaan dat uiteindelijk in het totaal van overleg men niet in staat is om nader tot elkaar te komen. Als men daarna ook nog zegt dat ze dan wachten op een volgende bestuursperiode, is dat min of meer het opzeggen van het vertrouwen in dit college.

De **voorzitter**: Deryckere.

De heer **Deryckere** (CDA): En wat zegt dat dan ook? Als men niet met elkaar in gesprek gaat, ligt dat doorgaans aan allebei de kanten. Wat zegt dat dan volgens u over het college?

De **voorzitter**: Hageman.

De heer **Hageman** (D66): Ik heb ook vele gesprekken gevoerd en ik kan met de hand op mijn hart zeggen dat ik toch vind dat het orkest bijzonder moeizaam communiceert, ook in de weergave die ze hebben gegeven van wat ik tegen hen heb gezegd. Ik dacht toen bij mezelf: ik heb heel andere dingen gezegd. Als ik dat allemaal zo optel, kan ik een inschatting maken hoe de situatie is geweest.

De **voorzitter**: Oké. Mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Ik vind het nogal een boude uitspraak van de heer Hageman over de communicatie en over het laten vallen van de partners. Heeft u afgelopen week gesproken met de philharmonie en heeft u gesproken met een van de partners die ik zojuist heb genoemd?

De **voorzitter**: De heer Hageman.

De heer **Hageman** (D66): Ik heb gesproken met De Stilte onder andere, ja. Dus uiteindelijk weet ik hoe groot de verrassing daar was. De afgelopen week heb ik niet met de philharmonie gesproken, maar daarvóór wel.

De **voorzitter**: Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Ik vraag dit omdat u beweert dat de philharmonie de partners laat vallen. Ik heb zowel met De Stilte gesproken als met de manager educatieve activiteiten van de philharmonie. Er zijn echt twee kanten aan dit verhaal, dus ik vind dat u zich wel heel boud uitdrukt. Als ik naar ze luister, hoor ik toch twee andere verhalen. Dat wilde ik even gezegd hebben.

De **voorzitter**: Oké. Dan geef ik nu het woord aan de ChristenUnie-SGP voor woordvoering in deze termijn. Ga uw gang.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Toen hier eerder een debat over was, hebben wij aangegeven dat wij de motie van afkeuring niet zouden steunen, maar we hebben wel de gedeputeerde toen gevraagd om te reflecteren op zijn eigen handelen in het proces. Hoe verbaasd waren we dan ook afgelopen week, dat wij een brief onder embargo kregen, die dan om twaalf uur gepubliceerd zou worden, waarin u toch grote woorden uitsprak richting de philharmonie, terwijl u nu eigenlijk terugkomt op uw woorden door te zeggen: nee, wat zij doen valt binnen hun subsidievoorwaarden. Overigens was het ook al onderdeel van het debat, waarin helder voor eenieder was dat het terugbrengen van de subsidiegelden gevolgen zou hebben voor de educatie. En dan vraag ik me toch af, voorzitter, hoe de communicatie vanuit het college richting de philharmonie is verlopen, en met name hoe de media daarin gebruikt wordt. Ik wil nogmaals de vraag stellen aan de gedeputeerde, ook na de reactie die hij net gaf: hoe kijkt u nou zelf terug op de reactie die u daarin gegeven hebt, en was die nou wel conform ook de informatie die netjes met de philharmonie en met de Staten gedeeld was, de verwachtingen die gedeeld waren en ook waargemaakt waren eigenlijk door de philharmonie, wat ze nog kunnen leveren voor het geld, en dan de toch in onze ogen wat overtrokken reactie van u via een brief die u dan in de media naar buiten brengt? Hoe kijkt u daarop terug en zou u in de toekomst een andere wijze van communiceren daarin willen hanteren?

De **voorzitter**: Ik dank de heer Vreugdenhil voor zijn bijdrage en geef nu tot slot het woord aan de gedeputeerde.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Voorzitter. Ik stel vast dat alleen de laatste vragensteller ook een vraag stelde. Ik blijf erbij dat die hele reactie niet overtrokken was en ik zou uw oordeel daarover laten afhangen van de reactie van het orkest.

Tot zo ver.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording. Mijnheer Deryckere, u bent een beetje een valreep-interruptant vandaag. U moet echt eerder het signaalknopje indrukken, dan zie ik dat u wilt interrumperen. Ik sta er nog één toe en dan is het klaar. Dat hadden we beloofd. Ga uw gang.

De heer **Deryckere** (CDA): Ik zal in de volgende periode vooraan in de zaal gaan zitten, dat gaat wat sneller.

Gedeputeerde, ik had toch nog één vraag, want in die brief staan wel een aantal beweringen waarvan ik hoop dat ze ook met bewijzen worden onderbouwd in de brief die we nog gaan krijgen, bijvoorbeeld over een tekort van 8 ton of 6 ton, over het hele gebeuren in Aken, waar dat van wordt betaald. Er staan echt een aantal beweringen in die nieuw zijn voor deze Staten, waar geen bewijzen voor worden geleverd en ik mag toch hopen dat die wel gaan komen. Door de media wordt het nu gebruikt om de philharmonie af te schilderen alsof het aan hen ligt, terwijl volgens mij de fout daar echt niet ligt.

De **voorzitter**: De gedeputeerde tot slot.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Ik kan alleen maar in herhaling vallen. Volgens mij doet u er goed aan om na het goede gesprek dat we gehad hebben af te wachten wat de reactie van de philharmonie is. Volgens mij krijgt u dan een iets ander licht op de zaak dan u nu ziet. Ik wil ook respecteren dat we dat met de philharmonie hebben afgesproken.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording. Dan zijn we nu bij het volgende agendapunt, en dat zijn de actuele moties.

Actuele moties

De **voorzitter**: Van een tweetal moties is geadviseerd ze toe te laten tot de vergadering. Allereerst een motie met als eerste indiener de heer Meijer, fractie D66, over een vlaggenprotocol. Aan hem het woord.

De heer **Meijer** (D66): "Verrast" is een understatement als ik uit wil drukken hoe D66 de beantwoording van het college op de vraag om een regenboogvlag te hijsen op Paarse vrijdag las. Na Statenvragen van de collega's van PvdA en SP, waarvoor dank nog aan deze collega's, gaf het college geen thuis. Het was de week waarin de LHBTI-gemeenschap iedere steun vanuit de politiek kon gebruiken, want de commotie rondom de Nashville-verklaring bereikte die week zijn piek. D66 ziet dit anders en daarom dienen wij samen met SP, PvdA, GroenLinks, CDA en de Partij voor de Dieren een motie in om het college op te dragen te komen met een vlaggenprotocol. Wij willen hiermee voorkomen dat het college van Gedeputeerde Staten vaker in verlegenheid gebracht gaat worden. Precies om die reden hebben diverse gemeenten en andere provincies namelijk al een eigen vlaggenprotocol, in aanvulling op het nationaal vlaggenprotocol. Het is ongewenst om spontaan vlagvertoon continu via moties in de Staten te moeten regelen. Het maakt de vlag onnodig onderdeel van een politiek debat. Dat moeten we voorkomen en daarom hebben we liever op voorhand helderheid, en daarom dus ook een protocol. Omdat wij zien dat de actualiteit en sentimenten in de samenleving soms vragen om een reactie vanuit de Brabantse overheid, willen we bovendien een discretionaire bevoegdheid voor de commissaris. Als onafhankelijk voorzitter kan

hij dan beslissen om in te spelen op actualiteiten die wij niet vooraf hebben geregeld in het protocol. Desgewenst kan hij afstemming zoeken met het presidium en het is logisch dat hij ook in dit gremium achteraf zijn keuzes eventueel kan toelichten. Zo kunnen we inspelen op de actualiteit en Brabant als gastvrije provincie, waarin iedereen zichtbaar zichzelf kan zijn, tonen met een vlag als uiting van die boodschap. En, voorzitter, laten we hopen dat we daarmee dit soort ongemakkelijke situaties in de toekomst voorkomen.

Motie M1 'Vlaggenprotocol'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op vrijdag 1 februari 2019;
constaterende dat:

- het college van Gedeputeerde Staten in haar beantwoording richting de Statenfracties van PvdA en SP aangegeven hebben geen vlag te zullen hijsen op Paarse vrijdag;
- de voornaamste reden hiervoor is dat het college zich aan het nationale vlaggenprotocol houdt – aangevuld met de door onze Staten unaniem aangenomen motie Regenboogvlag op Coming Out Day;
- diverse gemeenten en andere provincies een eigen vlaggenprotocol kennen, in aanvulling op het nationale protocol;

overwegende dat:

- het onwenselijk is om spontaan vlagvertoon via moties vanuit de Staten te moeten regelen;
- het hijsen van de vlag een teken van solidariteit is;
- de actualiteit en sentimenten in de samenleving soms vragen om een reactie vanuit de Brabantse overheid;
- de Commissaris van de Koning bij uitstek in de geschikte positie is om bij actualiteiten te beslissen over de wenselijkheid van het vlagvertoon, desgewenst in afstemming met het presidium;
- Brabant een gastvrije provincie is, die bovendien is aangesloten bij het initiatief Regenboogprovincie, en het daarom passend is om een vlag te hijsen wanneer Brabanders een hart onder de riem kunnen gebruiken;

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

om op zeer korte termijn te komen tot een Brabants Vlaggenprotocol, waarin tenminste is opgenomen dat:

- op 11 oktober de regenboogvlag gehesen zal worden conform de unaniem door deze Staten aangenomen motie;
- de Commissaris van de Koning de discretionaire bevoegdheid heeft tot spontaan vlagvertoon, desgewenst in afstemming met het presidium;

en gaan over tot de orde van de dag.

Arend Meijer, D66

Marianne van der Sloot, CDA

Antoinette Knoet-Michels, PvdA

Patricia Brunklaus, GroenLinks

Wouter van der Staak, SP

Marco van der Wel, PvdD"

De **voorzitter**: Ik dank de heer Meijer. Ik wil nu in de gebruikelijke volgorde kijken of andere fracties het woord willen voeren. Ja, de fractie van de PVV. Aan u het woord. ChristenUnie-SGP zie ik. Andere nog? Nee. Dan twee woordmeldingen en dan wil ik daarna de gedeputeerde vragen namens het college te reageren. De heer Van Hattem heeft het woord.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. D66 heeft zojuist een motie ingediend voor een Brabants vlaggenprotocol naar aanleiding van het fenomeen 'Paarse vrijdag'. Er is blijkbaar een behoefte om de vlag te hijsen uit solidariteit met ontwikkelingen waarbij mensen uit de LHBTI-gemeenschap, homoseksuelen en dergelijke, last hebben in deze samenleving. Dus ik zou D66 vooral willen oproepen om eens een keer een krachtig geluid te laten horen waardoor deze groep in de samenleving met name onder druk staat, en dat is door de voortschrijdende islamisering, maar daar hoor ik u niet over, en dat doet u niet door een keer een vlag te hijsen.

Dat gezegd hebbende: we hebben inderdaad ooit een motie aangenomen hier om de regenboogvlag op Coming Out Day te hijsen. Die motie heeft de PVV-fractie van harte ondersteund, vooral ook vanwege het feit dat die dag een prachtige dag is en dat dan ook de EU-vlag hier van de gevel verdwijnt, van voor het provinciehuis weg. Ik heb toen ook duidelijk gezegd: wat ons betreft kan die vlag het hele jaar wel blijven hangen. Laat heel het jaar door de regenboogvlag wapperen, laat het hele jaar onze solidariteit zien, allemaal prima, zolang het blauwe vod van de EU hier maar voor het provinciehuis verdwijnt.

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

De heer **Van Hattem** (PVV): Dan hebben wij dus ook geen protocol nodig. Haal heel het jaar door die EU-vlag weg en hang er een regenboogvlag, of een andere schitterende vlag neer, de vlag van Oeteldonk voor mijn part, maar in ieder geval niet meer het blauwe vod.

Tot slot ...

De **voorzitter**: Echt tot slot.

De heer **Van Hattem** (PVV): "Minder regeltjes", roepen we hier altijd in dit huis en het is ook inzet van het college volgens mij. Om nu een extra protocol op te tuigen is daarmee in strijd en dus overbodig.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Hattem voor zijn bijdrage. Dan de ChristenUnie-SGP-fractie, de heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Wij zullen tegen deze motie stemmen, omdat wij er moeite mee hebben de vlag te gebruiken als teken van solidariteit. Tegelijkertijd hebben we ook bij de Regenboogmotie gezegd dat we daar van harte mee instemmen, omdat wij het belangrijk vinden om ook als organisatie te laten zien dat we een organisatie zijn die veilig is voor iedereen, en we vinden het belangrijk om dat ook uit te stralen daarin. Maar hebben we nu een probleem waar we een vlaggenprotocol voor nodig hebben, zodat we daar alles onder kunnen laten vallen? Heeft de commissaris nu een probleem als er op een of andere manier toch een vlag gehesen moet worden, bijvoorbeeld als een delegatie op bezoek is, om daar dan gebruik van te maken? Volgens mij niet en ik zou toch op willen roepen – want we hebben hier vaker een discussie gehad over vlaggen – om te kijken dat we daar zorgvuldig mee omgaan en het toch niet op deze manier ook weer politiek te gaan maken, en gewoon de ruimte die er al is volgens mij op dit moment, en ook op een heel mooie manier beantwoord is door het college in de vraag die u gesteld heeft, te respecteren. Dat is wat ons betreft ook de reden waarom wij niet voor deze motie zullen stemmen.

De **voorzitter**: Ik geef dan nu de gelegenheid aan de gedeputeerde om namens het college te reageren op deze motie. Gedeputeerde Van der Maat.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dank, voorzitter. Indien de Staten er behoefte aan hebben om aanvullend op de werkinstructie die wij hebben, en die nu vooral intern zijn werking doet, ook een protocol te maken, om daarmee juist aan te geven dat de discussie over het wel of niet hijsen van de vlag, laat me zeggen, uit de politieke arena wordt getrokken – wat ik alweer een beetje proef, want überhaupt van de vraag om een protocol te maken gaat u al heel snel naar de invulling van het protocol zelf en daarmee wordt het politiek gemaakt –, als de Staten vandaag zeggen ‘maak asjeblijft zo’n protocol’, juist om te voorkomen dat het politiek maken van het wel of niet vlaggen, laat me zeggen, uit deze arena wordt getrokken, dan willen GS daarmee aan de slag gaan, maar daar geef ik wel een paar voorwaarden bij. Die moet u wel op u in laten werken, want als die voorwaarden voor u niet akkoord zijn, dan zou ik zeggen: stem tegen. Die voorwaarden zijn ook relevant voor ons om de motie überhaupt uit te kunnen voeren.

De eerste is dat ik vind dat de motie eigenlijk nu al ontdaan moet worden van een inhoudelijke invulling van de opdracht ‘maak een protocol’. Dus ik verzoek u de eerste twee gedachtestreepjes die in het dictum staan te schrappen. Daarmee zeg ik niet dat ze geen plek krijgen in het protocol, ik wil alleen, als wij die opdracht aannemen, er ook in alle vrijheid even naar kunnen kijken. Ik heb deze motie gisteren gekregen, laat het even op ons inwerken, en dan komen wij, laten we zeggen, alles overwegende met een protocol waarvan wij denken dat u daarmee uit de voeten kunt.

Een tweede voorwaarde is dat het conceptprotocol door GS, of door de CdK, ter consultatie aan het presidium wordt voorgelegd en dat wij na die consultatie dat als GS vaststellen en de Staten daarover informeren. Dat is een belangrijke procesafspraken die we dan ook maar meteen eventjes kunnen maken.

En het derde wat ik expliciet wil zeggen, is dat wij in het voorstel dan ook een vorm gaan vinden waarbij wij in de discussie over het wel of niet hijsen van een vlag, óf in unanimité in deze Staten daarvan wat moeten vinden, óf de CdK de rol krijgt om die keuzes te maken, maar dan gaan we ook afspreken met elkaar dat we daarna niet over de uitslag gaan corresponderen, zullen we maar zeggen, óf we vinden nog een derde optie, die ik nu nog niet ken, maar daarom moeten we er juist even rustig over nadenken. Maar te allen tijde staat in dat protocol dat we ergens heel duidelijk afspreken hoe we het doen en dat we er daarna niet uren met elkaar over in debat gaan, want dan werkt u eigenlijk de oproep van uw eigen motie tegen.

Dus GS hebben geen bezwaar tegen de motie, met deze opmerkingen daarbij. Als de motie in meerderheid wordt aangenomen, gaan we ermee aan de slag, maar het is heel belangrijk dat in het presidium dan ook duidelijk wordt aangegeven dat het protocol door iedereen wordt aanvaard. Als dat niet het geval is, hebben wij geen protocol. Eén ding mag daarbij niet gebeuren, en dat is dat we een protocol maken waar vervolgens weer politieke discussie over gaat ontstaan, want dan bereikt u het doel niet dat de hele geest is van deze motie. Ik hoop dat de indieners daarmee kunnen leven en dan zullen wij leveren.

De **voorzitter**: Goed. Ik geef de gelegenheid, zo u wenst, om te reageren. Wie van de fracties wenst daarvan gebruik te maken? Ik zie alleen de fractie van D66, de ChristenUnie-SGP en de PVV. Dan geef ik als eerste de indiener, dan PVV en ChristenUnie-SGP het woord. De heer Meijer. U heeft het woord.

De heer **Meijer** (D66): Voorzitter. Laat mij beginnen met een opmerking over de uitstraling van deze beantwoording vanuit GS. Het suggereert namelijk wat weerstand en ik ken deze gedeputeerde niet als zodanig, dus waarschijnlijk heb ik het verkeerd geïnterpreteerd, maar het verbaast mij dat het lijkt als: u mag dit aannemen, mits. Ik had eigenlijk verwacht: “bedankt voor het initiatief, bedankt voor de ideeën, we gaan ermee aan de slag”. Laat ik dat voorop gezegd hebben.

Dan de voorwaarden. Voorwaarde 1. Wij hebben in onze fractie wat discussie gehad over het woordje ‘tenminste’, en is het nou ‘tenminste’ of is het ‘ten minste’? Er is expres gekozen voor de formulering

'tenminste', betekend: in ieder geval deze elementen, en niet 'ten minste' als in: 'dit moet het zijn en verder niks'. Dus het staat u vrij om dingen toe te voegen aan deze twee gedachtestreepjes. Daarbij wil ik erop wijzen dat het gestelde achter het eerste gedachtestreepje gewoon een politieke meerderheid in deze Staten heeft behaald. Dus u kunt wel adviseren om het niet op te nemen in deze motie, maar u moet zich er toch al aan houden, dus dan begrijp ik ook niet waarom dat een bezwaar kan opleveren. En wat achter het tweede streepje staat is precies wat we eigenlijk proberen te doen. Ik haal dan toch even het voorbeeld van een gemeente naar voren waar de burgemeester ervoor heeft gekozen een belronde te doen naar aanleiding van de Nashville-verklaring naar zijn presidium, met de vraag: wat zou u ervan vinden als ik de vlag zou hijsen? Het presidium heeft daarop unaniem gezegd: goed idee, burgemeester, moet u vooral doen. Eigenlijk dié bevoegdheid zou ik graag met elkaar willen afspreken, om de commissaris een instrument te geven waarmee hij expliciet kan kiezen om contact te maken met het presidium, waarna hij op de actualiteit kan inspelen. Ik ben ook benieuwd wat de commissaris daarvan vindt als onafhankelijk voorzitter. Ik begrijp dat de beantwoording via een lid van het college plaatsvindt en dat de gedeputeerde hier het woord voert, maar ik ben echt erg benieuwd, namens mijn fractie, wat de commissaris als onze onafhankelijke voorzitter hier nou van vindt, juist als voorzitter van beide kanten van deze Staten.

Op voorwaarde 2 zou ik zeggen: geen bezwaar. En dan voorwaarde 3. Inderdaad, in de toelichting was het al genoemd, in het presidium kan de commissaris eventueel toelichten waarom hij dergelijke keuzes gemaakt heeft en uiteraard is dat dan niet onderdeel van een politiek debat, want dat is precies wat we met het protocol en deze motie beogen.

Tot zo ver.

De **voorzitter**: Interruptie Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Ja, dank u wel, voorzitter. De fractievoorzitter van D66 wil juist met dit protocol alles depolitiseren, maar is het niet zo dat, wanneer er één fractie in de toekomst zou zijn die tegen zou stemmen, daarmee het protocol niet nageleefd kan worden en dat, als hier vandaag niet unaniem over dit protocol, over uw actuele motie, gestemd wordt, het daarmee per definitie politiek is gemaakt?

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Die laatste gaat mij erg kort door de bocht, want op het moment dat een fractie ervoor kiest om een vlaggenprotocol tot stand te laten komen, kiest een fractie er natuurlijk niet voor om op een bepaalde dag wel of niet een vlag te hijsen. Dus je kunt kiezen om een protocol op te stellen en vervolgens een afweging maken op welke dag je dan wel of niet de vlag wil hijsen. En het tweede is: nee, ik ken de commissaris – wij kennen allemaal de commissaris, zou ik moeten zeggen – als iemand die juist erg gericht is op consensus en probeert partijen te verbinden en juist daarom zou het goed zijn om hem een instrument te geven – of *haar* in de toekomst, als het aan ons ligt – om te kijken waar de mogelijkheid zit om in te spelen op de actualiteit. Juist die bevoegdheid willen wij in dit protocol vast gaan leggen.

De **voorzitter**: Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Dank, maar wat houdt de commissaris, of GS, op dit moment tegen om in het presidium, of via een belronde langs de fractievoorzitters, ook die bevoegdheid op te nemen en dan te vragen of het goed is om wel of niet die vlag te hijsen? En als u zegt 'unanimiteit': de gedeputeerde geeft toch net een andere aanvulling en invulling van uw motie en daarmee maken we het toch wel

politiek. Dat zou zonde zijn, als we het hier toch politiek maken, want dat is tegenstrijdig met uw bedoeling.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, ook hier zegt u twee dingen. Op het laatste punt als eerste: het is niet zo dat een politieke discussie tot consensus kan leiden en dat daar meteen dan ook unanimiteit aan gekoppeld is. Volgens mij bent u politiek ervaren genoeg om te weten dat er ook zoiets is als consensus met verschillen, waarbij unanimiteit niet de randvoorwaarde is. Daarom roep ik de gedeputeerde juist op die unanimiteit nou even te laten varen, want consensus kan nog steeds leiden tot breed draagvlak, en dan hebben we nog steeds met elkaar een prima protocol.

En nu ben ik de eerste vraag vergeten, mijnheer Van Gruijthuijsen ...

De **voorzitter**: De heer Van Gruijthuijsen geloof ik ook. Het gaat verder. De fractie van de PVV heeft dan nu het woord. Graag korte bijdragen. Hierna GroenLinks en ChristenUnie-SGP en dan de gedeputeerde nogmaals. Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u, voorzitter. Ja, als D66 dan toch behoefte heeft aan het verder invullen van een protocol, dan heb ik er toch nog wel enkele opmerkingen bij. In de afgelopen jaren heb ik een paar keer gezien dat die verschrikkelijke EU-vlag hier voor het provinciehuis toch wel eens gestreken werd en vervangen werd door een vlag die een ander soort van kwaadaardigheid uitstraalde, namelijk de vlag van een islamitisch land. Bijvoorbeeld die van Turkije heeft er wel eens gehangen, die van Tunesië heb ik hier wel eens zien wapperen. En dan is mijn vraag aan D66: bent u het dan met mij eens dat, als u zo begaan bent met solidariteit met de LHBTI-gemeenschap et cetera, dan ook vlaggen van islamitische landen, waar door de islam homoseksuelen op een verschrikkelijke wijze behandeld worden, hier nooit, maar dan ook nooit voor dit provinciehuis mogen wapperen?

De **voorzitter**: Meijer, interruptie.

De heer **Meijer** (D66): Nee, dat ben ik niet eens met de fractievoorzitter van de PVV-fractie, en dat komt omdat wij als D66 staan voor een diplomatieke aanpak van landen en proberen om te kijken of je in dialoog verder kan komen. Waar uw partij er duidelijk voor kiest om met de rug naar de maatschappij te gaan staan en te roepen vanaf de zijlijn, kiezen wij ervoor om in gesprek te gaan met partijen, en dan is het juist erg productief om juist ook landen waarin het met de LHBTI-gemeenschap niet zo goed gesteld staat, hier uit te nodigen, te tonen wat het voorland kan zijn en hen te overtuigen dat ook in hun eigen land dit soort rechten een plek moeten krijgen.

De **voorzitter**: Een korte reactie van Van Hattem en dan gaan we verder.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter. Maar dat doet u dus niet door hen van alle egards te voorzien door hun vlag hier te hijsen. Als hier bij wijze van spreken op 10 oktober een ambassadeur van Saoedi-Arabië op bezoek komt, dan vindt u het dus goed, dan vindt D66 het dus goed dat de Saoedische vlag hier voor het provinciehuis wappert en de regenboogvlag hier gestreken zal worden? Is dat waar D66 dan voor kiest?

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, ik ben ontzettend blij dat u 10 oktober noemt, mijnheer Van Hattem, want het lijkt mij echt fantastisch als wij hier, in het huis van Brabant, heel veel internationale gasten zouden ontvangen, juist op 10 oktober, wetende dat wij in deze Staten een motie hebben aangenomen, dat daar in ieder geval een regenboogvlag zal hangen. Dat lijkt mij een fantastisch welkom voor de internationale gemeenschap in dit huis van Brabant.

De **voorzitter**: Oké. Van Hattem tot slot.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u, voorzitter. De gastvrijheid waarmee D66 hier loopt te pronken heeft een duidelijk, ja, ziekelijk naïeve kant, wil ik zeggen. Het is de verschrikking, die omarmt u. U haalt hier de vertegenwoordigers van de islam met open armen binnen in plaats van ze duidelijk de deur te wijzen. De vlag van een islamitisch land, de vlag van Saoedi-Arabië vindt D66 wel goed ...

De **voorzitter**: Mijnheer Van Hattem. Uw punt is helder.

De heer **Van Hattem** (PVV): En het maakt duidelijk hoe hypocriet dit voorstel is.

De **voorzitter**: Dat was duidelijk en ik vraag ons allen een beetje op onze woorden te letten zodat er daarna ook verder gesproken kan worden. Mevrouw Brunklaus dan in de rij.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Om maar niet te spreken over de vlaggetjes die de PVV nu nog steeds op hun bureaus heeft staan, maar daar hebben we het nu niet over.

De **voorzitter**: Daar gaan we het nu niet over hebben. U gaat uw betoog houden.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Dat weet ik, het moest er even uit.

Waarom wij met D66 deze motie hebben ingediend – en ik snap heel goed dat D66 ermee kwam – is om te borgen dat het gebeurt, want daar gaat het over, en om niet in het midden te laten of we het nu wel of niet doen, en daar ook een zekere mate van vrijheid in te hebben. En dan refereer ik even aan de motie die wij als GroenLinks destijds, bij de begroting, hebben ingediend; dat ging over de Regenboogprovincie. Ook daar heb ik in het woordvoerdersoverleg naar gevraagd: wat is er nu eigenlijk gebeurd op dit gebied? En eigenlijk kan ik niet eens een echt antwoord krijgen. Dus ik denk dat het heel goed is dat wij op deze manier borgen dat wij, ja, ook staan voor de rechten van deze LHBTI-gemeenschap, dat wij dat steunen en dat wij niemand uitsluiten in Brabant. Vandaar dat wij de motie van harte mee indienen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP dan.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Ik zou echt de Staten eens willen oproepen om eens te reflecteren op dit debat. Wat bedoeld was om dit hele vraagstuk te depolitiseren, levert een heel stevig debat op waarin het alle kanten op schiet. Dat laat meteen al zien dat op deze wijze dit soort vraagstukken behandelen, niet de juiste is. Volgens mij hebben GS net heel helder en duidelijk aangegeven hoe zij met een voorstel richting het presidium willen komen, waar we dan op een zorgvuldige manier met elkaar over kunnen spreken. Tegelijkertijd constateer ik dat de wijze van uitvoeren van deze motie vrij weinig van de motie overlaat, want als de laatste twee streepjes eraf gaan en solidariteit als basis hiervoor daar ook wegvalt, dan is dit, denk ik, niet de motie waarlangs we dit moeten regelen. Dus ik wil eigenlijk de D66-fractie oproepen om deze motie in te trekken, dan wel aan te houden en het voorstel af te wachten dat dan door het college gedaan kan worden aan het presidium, en daar op

een rustige en zorgvuldige manier dit te bediscussiëren, want dit doet geen goed aan de positie van de Staten en de uitstraling die wij als Staten vandaag hebben.

De **voorzitter**: Interruptie Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, richting de fractie van de ChristenUnie-SGP zou ik willen zeggen: laat u niet verleiden dat één fractie in dit huis stevige taal gebruikt en dan te suggereren dat het een gepolitiseerd debat is. Het is één fractie die stevige taal gebruikt en er hard in gaat, maar dat wil niet zeggen dat wij met elkaar niet nog steeds gericht zijn op consensus en het met elkaar eens kunnen zijn dat er iets geregeld moet worden. Ik sluit me helemaal aan bij de woorden van GroenLinks: de voornaamste reden om deze motie wel in stemming te brengen en wel gewoon te regelen, is opdat wij iets met elkaar geborgd hebben, dat wij de commissaris een instrument hebben gegeven om de vlag, inspelend op actualiteiten, te kunnen hijsen. Dat is eigenlijk de basis van wat hier ligt. Er wordt niet gesproken over dagen die erin moeten staan, er wordt niet gesproken over vlaggen ten koste waarvan het moet gaan. Er wordt alleen gezegd: regel een protocol en zorg dat daarin opgenomen staat dat de commissaris enkele discretionaire bevoegdheden krijgt, zodat we kunnen inspelen op de actualiteit. Ik ben heel erg benieuwd hoe GS uitvoering gaan geven aan deze motie als ze wordt aangenomen.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik hoef hier, denk ik, niet veel meer op te reageren. Ik verwijs u ook naar mijn eerste termijn, waarin ik voorafgaande aan het debat aangegeven heb hoe zorgvuldig wij hierin staan en waar het toe zou kunnen leiden. Ik vraag u allemaal te reflecteren of dit dan de juiste weg is. Dus nogmaals: als u de motie aanhoudt, kunnen we er rustig over spreken in het presidium, anders zullen wij genoodzaakt zijn om hier tegen te stemmen, maar wel met de argumentatie die wij in eerste termijn daaraan gaven.

De **voorzitter**: Het punt is helder. De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dank. Laat mij beginnen met de opmerking van de heer Meijer dat het erop lijkt alsof de gedeputeerde hier met tegenzin staat. Nee, dat is helemaal niet waar. Alleen, u ziet precies wat er in dit debat gebeurt. Als wij geen heldere procesafspraken maken over hoe wij uitvoering gaan geven aan deze motie, ontstaat er gedoe, gedoe dat nu al ontstaat. Dan kunnen wij die motie net zo goed in de prullenbak gooien. Volgens mij is dat niet de inzet van uw actie vandaag. Dus laten we het nou niet ingewikkelder maken dan nodig is. Stem voor die motie als u denkt "geef GS de opdracht om een protocol te maken" en wij zetten alles keurig netjes op een rij. Wat we niet gaan doen, mijnheer Meijer, is op voorhand ... en daar heb ik gisteren gewoon met de commissaris over gebeld, daar willen we gewoon even rustig over nadenken. We weten nog niet of we het een goed idee vinden. Het zou kunnen dat het een goed idee is dat de commissaris een discretionaire ruimte krijgt, maar als wij nu tegen u zeggen "wij snappen uw oproep, we gaan ermee aan de gang", en wij zeggen tegen u "laat ons effe gewoon rustig nadenken en niet in 24 uur pats-boem de motie een-op-een overnemen", dan is dat toch een normale manier waarop we met elkaar een afspraak kunnen maken? Dat zou mijn voorstel zijn. Zeg ja tegen die motie als u denkt: laat GS het even rustig op een rijtje zetten, laat GS ook een poging ondernemen om zelfs de heer Meijer en de heer Van Hattem het een keer met elkaar eens te laten worden. Ik weet, het is echt een heel grote opdracht, maar we gaan het toch proberen. En dan zou het zomaar kunnen zijn dat u binnen enkele weken een voorstel heeft waarin het gaat over het nationaal vlaggenprotocol, waarin het gaat over internationale bezoeken, waarin het gaat over momenten van glorie, momenten van rouw,

momenten die we kunnen plannen, momenten die we niet kunnen plannen. Allemaal vragen waar u een antwoord op wilt. Wij gaan ons best doen en dan hopen we iedereen in het presidium te kunnen overtuigen, en dan zullen GS het protocol vaststellen.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ik denk dat het goed is als de gedeputeerde en ik even één misvatting hier direct verhelderen. U hoeft van mij niet een meerderheid in het presidium te regelen, u hoeft van mij niet een Statenvoorstel te maken, u hoeft van mij niet met alle leden van het college juichend achter het nieuwe protocol te gaan staan. U hoeft alleen maar een protocol op te stellen. Ik waardeer het dat u aangeeft: we komen daarmee terug naar het presidium en we gaan proberen de heer Van Hattem en de heer Meijer met elkaar in overeenstemming te brengen, maar dat is niet mijn vraag. Mijn vraag is: kom tot een protocol, en that's it.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ja, en mijn antwoord is, en daar zult u het mee moeten doen, dat GS gaan proberen een protocol op te stellen waar iedereen het mee eens gaat zijn. Als wij moeten kiezen tussen een protocol waar de helft plus één het mee eens is, dan is het misschien verstandig om geen protocol vast te stellen. Alleen onze inzet is, en dat gaat, denk ik, gewoon lukken, een protocol te maken waar iedereen het mee eens is. Zo werken wij als GS heel graag.

De **voorzitter**: Meijer tot slot.

De heer **Meijer** (D66): Zo ken ik u ook en ik heb er alle vertrouwen in dat u dat gaat lukken, maar nogmaals: legt u dan vooral niet uit dat dat door de indieners komt, maar dat het uw eigen ambitie is die u eraan toevoegt, waar ik enorm veel waardering voor heb.

De **voorzitter**: De gedeputeerde kort, tot slot.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ja, ter afsluiting. Dat klopt. GS gaan over de uitvoering van de motie, u gaat over de oproep en wij gaan over de uitvoering. Volgens mij is daarmee alles gewisseld.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording, sluit dan nu de beraadslagingen over deze actuele motie die onder stuknummer M1 ook in iBabs beschikbaar is, en ik vraag u, met een druk op de stemknop voor de collegae die mogelijk buiten deze zaal zijn, of wij klaar zijn om over deze motie te gaan stemmen. Ik kijk even rond of iedereen de gelegenheid heeft om naar de zaal te komen die mogelijk buiten de zaal aan het werk is.

Goed, we gaan stemmen over motie 1. De fractie van de VVD.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Tegen met stemverklaring. GS en de CdK hebben van de VVD nu al de discretionaire bevoegdheid om naar eer en geweten de vlag te hijsen na, of zonder overleg met het presidium.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Van der Staak** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen met stemverklaring. Overbodig en totaal ondoelmatig.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Voor.

De **voorzitter**: Groep Van Overveld.

De heer **Van Overveld** (Groep Van Overveld): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen met stemverklaring. Zoals wij in eerste termijn de argumenten hebben aangegeven, geeft ons dat niet de ruimte om voor deze motie te stemmen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Ockers** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Deze motie is aangenomen.

Dan gaan we nu over naar de behandeling van de tweede actuele motie, en dat betreft een motie over de klimaatparagraaf. De indiener, de heer Van der Wel, geef ik graag het woord om kort zijn motie toe te lichten en in te dienen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter. Ik denk dat iedereen er wel van overtuigd is inmiddels dat het klimaat onze aandacht behoeft, voorzitter. Wij hebben bij de begroting een soortgelijke motie behandeld en bij de vorige begroting hebben we een soortgelijke motie behandeld en volgens mij hoef ik alle argumenten niet verder op te noemen. Voorzitter. Wij denken dat het verstandig is

dat het college ook in haar eigen beleid, in de uitvoering, rekening houdt met het klimaat en daarin ook voldoende afwegingen maakt, zodat wij als Staten kunnen zien bij al die verschillende beleidsterreinen, indien nodig, wanneer er effecten zijn op het klimaat, natuurlijk negatieve effecten, maar misschien ook positieve effecten, zodat wij als Staten daar notie van kunnen nemen. Voorzitter. Ik denk dat dat verstandig is, ik denk dat het nodig is en ik denk dat heel veel mensen daar ook op zitten te wachten.

Voorzitter. In de beantwoording tijdens de vorige behandeling van de begroting zei de gedeputeerde namens het college "geen bezwaar", of ze zei: "ik laat het aan uw Staten over", en dan denk ik ook, voorzitter: laat het aan de Staten over.

Dank u wel.

Motie M2 'Klimaatparagraaf'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 1 februari 2019;

constaterende dat:

- 27 januari 70.000 mensen aanwezig waren bij een klimaatmars in Brussel, waaronder veel jongeren¹;
- er een uitzonderlijk grote inspanning zal moeten worden geleverd om de in gang gezette klimaatverandering te beperken tot een niveau waarbij geen ernstige gevolgen voor de mensheid optreden;
- 195 landen hiertoe in december 2015 een akkoord hebben gesloten dat zich richt op het beperken van de opwarming van de aarde tot 1,5 grad Celsius;

overwegende dat:

- iedere overheid datgene dient te doen wat binnen haar invloedssfeer ligt om bij te dragen aan het leveren van bovengenoemde inspanning en het realiseren van genoemde doelstelling;
- er naast het energiegebruik vele andere factoren/beleidsterreinen zijn die een grote invloed hebben op klimaatverandering (landgebruik, de voedselketen, mobiliteit, etc.);
- de aanpak van de klimaatverandering dus niet slechts op het terrein van het energiegebruik dient te worden vormgegeven;
- verschillende overheden (waaronder de provincie Gelderland) een klimaatparagraaf hebben toegevoegd aan hun beleidsvoorstellen;
- het toevoegen van een klimaatparagraaf aan beleidsvoorstellen Provinciale Staten inzicht kan geven in de impact van beleidsvoorstellen op de klimaatproblematiek en in de mogelijkheden om negatieve invloeden te beperken en positieve invloeden te maximaliseren;

verzoeken Gedeputeerde Staten:

- zo spoedig mogelijk een voorstel te doen voor een uitvoerbare en effectieve uitwerking van een klimaatparagraaf;
- het eerste jaar regelmatig met Provinciale Staten te evalueren of de klimaatparagraaf in de vigerende vorm bijdraagt aan de gewenste doelstelling (te weten meer inzicht in de impact van het voorstel op de klimaatproblematiek en bijsturingmogelijkheden) en uitvoerbaar en effectief is;

en gaan over tot de orde van de dag.

¹ <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/buitenland/artikel/4589146/tienduizenden-mensen-lopen-klimaatmars-brussel>

Marco van der Wel, PvdD

Paranka Surminski, PvdD"

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van der Wel. Is een andere partij genegen om hier het woord over te voeren? Ik zie één woordmelding van de fractie van de PVV. De heer Van den Berg. Graag een bijdrage van één minuut.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voorzitter. In de gauwigheid zag ik in de motie wat staan over die klimaatspijbelars. Het zou nuttig zijn als die klimaatspijbelars eens wat natuurkundelessen gingen volgen en wat scheikunde, dan zouden ze niet met mondkapjes op proberen CO₂ buiten te houden, want in hun adem zit 40.000 ppm CO₂, terwijl wat ze inademen 400 betreft. Het zou goed zijn als er inderdaad een klimaatparagraaf kwam waarin stond wat het allemaal kost per graad Celsius verschil, en dan komen wij uit op ongeveer minimaal 500.000 miljard euro per graad Celsius, en dan kunnen we goed zien hoe belachelijk ineffectief en hoe idioot het beleid is waar we hier mee bezig zijn.

En ik wou nog het volgende opmerken. Het is fijn dat we ...

De **voorzitter**: Wacht even, mijnheer Van den Berg. Ik wil graag ook geen interrupties, dat hebben we afgesproken in eerste termijn. Graag even over wat hier in de motie staat, want anders wordt het debat heel erg breed. We weten uw passie voor het onderwerp, maar het gaat hier over de vraag of er wel of niet een paragraaf moet komen. Uw oordeel daarover en dan geef ik het woord aan de gedeputeerde.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, ik wil eigenlijk van de heer Van der Wel weten of hij daarin ook graag wil zien wat de kosten per graad Celsius-effect zijn van de maatregelen die genomen worden, want ik denk dat het daarom gaat. Wat scheelt het? Want het gaat hier om het klimaat, om de opwarming van de aarde, dan moeten we ook weten: wat levert het op tegen welke kosten?

De **voorzitter**: Ja, het gaat over de paragraaf, zei ik al. De gedeputeerde gaat nu beantwoorden, want er zijn verder geen woordmeldingen uit uw Staten. Gedeputeerde Spierings.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Ja, voorzitter, ik denk dat ik namens ons college mag zeggen dat wij de vasthoudendheid van de Partij voor de Dieren bewonderen, misschien wel tot aan onze frustratie toe soms. Kijk, het is inderdaad, zoals ik ook de vorige keer al had aangegeven, uiteindelijk aan uw Staten om aan te geven aan welke informatie u behoefte heeft als u een voorstel van ons college beoordeelt. In feite kunt u ons gewoon ook verzoeken om de vorm waarin u die informatie wilt hebben. Wij begrijpen heel goed dat u behoefte heeft aan inzicht in informatie, bijvoorbeeld rondom het onderwerp klimaat, maar misschien ook nog wel een heleboel andere zaken. Wij willen een klein beetje voorkomen dat u straks Statenvoorstellen krijgt met tien toegevoegde paragrafen, maar goed, het blijft aan uw Staten te bepalen welke informatie u nodig heeft. Als u vindt dat een klimaatparagraaf invulling geeft aan uw informatiebehoefte, lijkt het me in ieder geval goed dat we daarna het gesprek met elkaar aangaan, en in feite nodigt u er achter het tweede bolletje van uw verzoek ook wel toe uit, om te kijken of de informatie die wij in een dergelijk iets kunnen opnemen ook voldoet aan de informatiebehoefte die uw Staten hebben.

De **voorzitter**: Interruptie Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, een vraagje aan Gedeputeerde Staten, aan mevrouw Spierings in het bijzonder. Waarom voert u klimaatbeleid, wat is de achterliggende reden dat u überhaupt klimaatbeleid voert?

De **voorzitter**: Mevrouw Spierings, ik wijs u op het onderwerp van de motie. Houd het beperkt tot die motie asjeblijft.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Het is een verzoek aan uw Staten om een klimaatparagraaf te maken en ik weet niet helemaal of een discussie over klimaatbeleid hier dan aan de orde is.

De **voorzitter**: Nee, die is hier niet aan de orde. Aan de orde is het verzoek om een klimaatparagraaf in de stukken op te nemen en daar houden we het echt bij, mijnheer Van den Berg, ook u. U heeft het woord.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voorzitter. Een vraag aan de indiener ook. Wil hij dan het aantal graden Celsius en de daarbij behorende kosten als effect zien? En mijn vraag is ook aan de gedeputeerde of zij bereid is om gewoon bij de maatregelen die zij neemt, daar hoort een bepaalde CO₂-reductie bij, en dat eens door te rekenen tot aan graden Celsius tegen een 'x'-bedrag, om dat gewoon standaard te vermelden. Dat lijkt mij de belangrijkste parameter in alles.

De **voorzitter**: Uw vraag is helder. De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. De vraag die hier voorligt is of er een klimaatparagraaf moet komen. Als uw Staten vinden dat dat de bedoeling is, of iets van die strekking in ieder geval, dan zullen we daarna met elkaar het gesprek aangaan over wat daarin moeten komen te staan, want ik kan me zomaar voorstellen dat u dan ook inzicht wilt hebben in de gevolgen op het moment dat de klimaatverandering wel doorzet en wat het dan kost om bijvoorbeeld de dijken te versterken. Maar mijn vraag is wel of we het misschien enigszins overzichtelijk kunnen houden, want anders denk ik dat elk voorstel in uw Staten een halfjaar vertraging oploopt door dit soort onderzoeken.

De **voorzitter**: Ik vind uw voorstel voor de volgorde buitengewoon ordentelijk: eerst óf er een paragraaf komt, en als er dan daarna discussie is over wat erin moet, dan ontstaat daar ruimte voor, maar die is nu niet hier aan de orde. Dank voor uw beantwoording. Ik wil de indiener eventueel gelegenheid geven nog een reactie te geven, en dan is mijn voorstel te gaan stemmen. De heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Heel kort. Ik dank de gedeputeerde voor haar positieve antwoord. En inderdaad: het biedt ruimte voor verdere uitwerking. Als ik dan de heer Van den Berg van de PVV hoor, heeft hij ook behoefte aan zo'n klimaatparagraaf, want ik denk dat met de gegevens die dan op tafel liggen u elke berekening kunt maken die u wilt en die kunt u gebruiken in elk debat dat u daarvoor wilt aanvoeren. Dus ik denk dat u vooral voor moet stemmen, om ook meer te weten te komen over het provinciaal beleid en het klimaatbeleid.
Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van der Wel. Dan sluit ik de beraadslagingen en stel voor te gaan stemmen over deze motie, die intussen onder stuknummer 2 bij u bekend is. Ik druk op de stemknop om degenen die buiten deze zaal zijn de gelegenheid te geven om aan de stemming deel te nemen en vraag de griffier om het moment aan te geven waarop wij kunnen gaan stemmen.
Goed, ik geloof dat er aanleiding is te zeggen dat u bij de stemming allemaal heel goed op moet letten. Wij gaan stemmen. De fractie van de VVD.

De heer **Van Gruijthuisen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Bahar** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Van Meel** (SP): Voor, met de uitleg van de gedeputeerde.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van den Berg** (PVV): Tegen met stemverklaring. Wij hebben helemaal geen behoefte aan een klimaatbeleid überhaupt, dus ook niet aan een klimaatparagraaf.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Van Diemen-Vereijken** (GL): Voor.

De **voorzitter**: Groep Van Overveld.

De heer **Van Overveld** (Groep Van Overveld): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Ockers** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Deze motie is aangenomen.

Dames en heren. Als ik 'houdoe' hoor, klopt mijn Brabantse hart, maar zo ver is het nog niet, want we gaan nu verder met de bespreekstukken.

Bespreekstukken

85/18 Statenvoorstel Bijdrageverordening Deltaplan Hoge Zandgronden 2019-2021

De **voorzitter**: Als eerste ligt hier voor Statenvoorstel 85/18, een voorstel houdende een Bijdrageverordening Deltaplan Hoge Zandgronden. Een klein aantal woordmeldingen hierop. Allereerst de fractie van D66, mevrouw Dingemans, die ik graag het woord geef. Mag ik stilte in de zaal? Mevrouw Dingemans heeft het woord.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel, voorzitter. We stellen vandaag de nieuwe bijdrageverordening vast voor het toebedelen van de resterende Deltafondsmiddelen over de drie waterschappen. Hiermee komen we de afspraken uit de bestuursovereenkomst na die daarin zijn gemaakt. We lezen dat de provincie niet rechtstreeks met deze middelen stuurt op de uitvoering van de zoetwatervoorziening bij hoge zandgronden, maar fungeert als doorgeefluik.

De **voorzitter**: Mag ik stilte in de zaal?

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u. Dat doorgeefluik heeft overigens zelf wel stevige opgaven als het erom gaat Brabant klimaatbestendig te maken. Bij zoetwaterbeheer zijn vooral de waterschappen aan zet. Zij zorgen ervoor dat de Brabanders droge voeten houden, maar leveren ook een belangrijke bijdrage aan het voorkomen van droogteschade. D66 ziet daarom een belangrijke bijdrage voor die waterschappen weggelegd bij het klimaatbestendiger maken van de Brabantse bodem. We willen daarom graag weten van het college of er bij de uitvoering van de bestuursovereenkomst voldoende ruimte is voor initiatieven, gericht op klimaatbestendige landbouw, want dat is zeker op de hoge zandgronden belangrijk. Er is bijvoorbeeld al veel onderzoek gedaan naar nieuwe gewassen die minder gevoelig zijn voor nat- en droogteschade, en vaak gebeurde dat op initiatief van de provincie. Wordt die kennis ingezet bij de uitvoering van de bestuursovereenkomst, bijvoorbeeld door de teelt van gewassen te stimuleren die beter geschikt zijn voor droge zandgronden, zoals sorghum in plaats van maïs?

Tot zo ver.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Dingemans. Dan is nu de fractie van GroenLinks bij monde van de heer Smeets aan het woord.

De heer **Smeets** (GL): Ja, dank u, voorzitter. Voorzitter. In eerste instantie leek dit een technisch agendapunt, dus we moesten even nadenken of we hier wel spreektijd voor zouden aanvragen. Maar met de herinnering aan de droogte in 2018, waarvan we nog steeds niet hersteld zijn, is het toch een belangrijk onderwerp. Herstelmaatregelen voor de hoge zandgronden zijn belangrijk voor de natuur en de zoetwatervoorziening in Brabant. Het gaat inderdaad, zoals D66 heeft aangegeven, om het doorzetten van rijksmiddelen naar de Brabantse waterschappen voor een bedrag van 8 miljoen euro. De provincie is het doorgeefluik. Ik heb tussendoor trouwens gezien dat er een aangepaste verordening is binnengekomen en ik heb van de griffie begrepen dat in die aangepaste verordening alleen een verwijzingsfoutje is hersteld. Dat kreeg ik net even binnen en dat wil ik graag van de gedeputeerde horen. Ik zou toch graag willen weten, gelet op het belang van het Deltaplan Hoge Zandgronden, op welke wijze Provinciale Staten worden geïnformeerd over de voortgang van de activiteiten door de waterschappen. Bij de technische vragenronde hebben we daar een toelichting op gehad, over de verdeling tussen de waterschappen.

Belangrijk puntje in de verordening is artikel 14, een zogenaamde hardheidsclausule. Het is een hele lange zin, maar daar staat: "Door Gedeputeerde Staten kunnen in individuele gevallen bepalingen vastgesteld bij of krachtens deze verordening buiten toepassing worden gelaten, of kan daarvan worden afgeweken, voor zover toepassing, gelet op het belang van een klimaatbestendige zoetwatervoorziening, zal leiden tot een onbillijkheid van overwegende aard." Nou, die zin moet je een paar keer lezen. Maar wat wordt hiermee bedoeld? Betekent dat dat daarmee de bepalingen van deze verordening kunnen worden aangepast, waardoor, zeg maar, onze taak als Provinciale Staten, als bevoegd gezag voor het vaststellen van deze verordening, in feite buitenspel wordt gezet? Graag een korte beantwoording op deze vragen.

Voorzitter. De relevantie van deze vragen is duidelijk. Het gaat om betere voorzieningen voor schoon water en een klimaatbestendig, economisch vitaal en ecologisch leefbaar gebied.

Dank voor uw aandacht.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Smeets. En nu wordt hij ingewikkeld: de heer Oosterveer van de Groep Van Overveld. Nee? Nou, dan gaan we verder met de Partij voor de Dieren, mevrouw Surminski.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voorzitter. Ik zie af van inbreng.

De **voorzitter**: Dan ben ik bij de heer Ockers van Lokaal Brabant. Aan hem het woord.

De heer **Ockers** (Lokaal Brabant): Voorzitter. Ik zie ook af van inbreng op dit punt, maar ik wil toch even wat spreektijd benutten, want ik ben een beetje getriggerd door het compliment richting Partij voor de Dieren met betrekking tot de vasthoudendheid. Ik ben relatief nieuw in dit huis en wij hadden een motie in voorbereiding, om die vandaag ook in te dienen, vreemd aan de orde van de dag, maar ik begreep achteraf dat die dus eerder ingediend moest worden ...

De **voorzitter**: Ja, ja. Ik moet u er toch echt op wijzen dat we de griffier zullen vragen met u nog eens de procedure op dat punt zorgvuldig door te lopen, want dat is nu echt niet meer aan de orde.

De heer **Ockers** (Lokaal Brabant): Ja, ik begrijp het. Dat klopt, daar heeft u helemaal gelijk in. Maar ik wil in ieder geval toch ..., het gaat over de motie die we eerder hebben ingediend, en die ...

De **voorzitter**: Nee, mijnheer Ockers, dat gaat zo gewoon niet.

De heer **Ockers** (Lokaal Brabant): O, dat gaat zo gewoon niet?

De **voorzitter**: Nee, dat gaat echt niet. U voert nu het woord over wat hier op de agenda staat, en dat is dit voorstel.

De heer **Ockers** (Lokaal Brabant): Oké, dat is duidelijk.

De **voorzitter**: Vasthoudendheid is over het algemeen toe te juichen, maar ook kennis van de procedures, en de griffier zal u daar graag bij helpen. Dus ik verzoek u nu om óf hierover het woord te voeren, óf het woord te stoppen.

De heer **Ockers** (Lokaal Brabant): Ik haal mijn pasje eruit en ga terug naar mijn plaats.

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Ockers. We zullen u overigens graag, zeer welgemeend, behulpzaam zijn. De griffier is u ten dienste, want het is inderdaad af en toe wat met die procedures, dat u daar even goed naar kijkt hoe het allemaal precies loopt. Dat komt allemaal in orde. Maar dan zijn we nu al bij de reactie van de gedeputeerde, die graag op het door u naar voren gebrachte in zal gaan. Van den Hout.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, voorzitter, heel kort. Het onder andere stimuleren van andere gewassen als onderdeel van beleid om Brabant klimaatrobust te maken, gebeurt zeker, niet per se in het Deltaplan Hoge Zandgronden, maar veel meer in de landbouwtransitie, meer ook in plekken in West-

Brabant waar verzilting toeslaat, wat acutere problemen geeft. Dus die activiteiten worden weliswaar ondernomen, maar hangen niet speciaal aan het programma Deltaplan Hoge Zandgronden.

De vraag van GroenLinks om geïnformeerd te worden ...

De **voorzitter**: Graag wat stilte.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, van je eigen mensen moet je het maar hebben. Geïnformeerd te worden over activiteiten van het waterschap, dat gaan we niet doen natuurlijk. Het waterschap doet veel te veel om u daar allemaal over te informeren. Daar waar we als provincie, en dat zijn we ook, betrokken zijn bij het Deltaplan Hoge Zandgronden, krijgt u daar natuurlijk alle informatie over en ziet u ook wat de waterschappen in dat project samen met ons uitvoeren.

De zin die u uitsprak en waarover u nog een nadere toelichting wilt hebben, daar geef ik u groot gelijk in: die was niet te volgen, juridische blabla. Dus als u die als technische vraag schriftelijk zou willen indienen, dan krijgt u daar misschien antwoord op.

Het klopt inderdaad dat op pagina 4, bij artikel 8 meen ik, een verkeerd nummer stond, en dat is wat verbeterd is in deze nieuwe versie.

De **voorzitter**: Interruptie de heer Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Voorzitter. Ik ga ervan uit dat ik niet 'misschien' antwoord krijg, maar dat ik antwoord krijg. Ik ken deze gedeputeerde al vijf jaar lang, hij kent mij ook een beetje, en ik waardeer zijn inzet, maar ik wil ook graag antwoorden. Ik wil hem ook nog even het volgende meegeven. Ik heb een prima technische toelichting van de ambtenaren gekregen, een hele tijd geleden, maar ik maak mij er wel zorgen over als een stuurgroep bestaat uit ongeveer 25 personen. Dan zou het een beetje gek worden als uitvoerder, maar dat is uw mandaat.

Dank u.

De **voorzitter**: De gedeputeerde. Behoeftte om te reageren?

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ik zei 'misschien', omdat ik nu niet zeker weet of iedereen wel een antwoord heeft op de vraag die u stelde, want die is zo ingewikkeld.

De **voorzitter**: Mevrouw Dingemans, interruptie.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel, voorzitter. Ja, ik ben wat laat met mijn interruptie, excuses daarvoor. U gaf net aan dat de problematiek rondom verzilting een reden is om wat met alternatieve gewassen te doen, maar zou het niet toch ook goed zijn om het juist in dit Deltaplan, dat gaat over die hoge zandgronden en waar dit ook echt een probleem is, wat nadrukkelijker terug te laten komen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja en nee. Zeker speelt het ook op de hoge zandgronden. Je hoeft daar niet per se maïs te kweken, je kunt er ook andere dingen doen, maar dat hoort niet speciaal thuis in het Deltaplan Hoge Zandgronden, waar we proberen juist wel, waar we kunnen, zoet water aan te voeren, of zoet water vast te houden. Er worden echt wel experimenten gedaan met andere teelten, olifantsgras om maar wat te noemen, ook als voeding voor de bio-based-industrie, maar die experimenten zitten niet in het Deltaplan Hoge Zandgronden per se, dus ja ... Ze gebeuren wel, alleen niet voor dit geld.

De **voorzitter**: Mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Ja, dan toch even de vraag: zou het niet goed zijn om het daar dan wel in op te gaan nemen in de toekomst, omdat het ook daar relevant is?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nee, want het is overal relevant, om dat uit te gaan zoeken. We kunnen niet in elk beleid, of in elke uitvoering, alles doen wat relevant is.

De **voorzitter**: Nog een zin om over na te denken, geloof ik. Van Hattem tot slot. Interruptie.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Ik had bewust geen spreektijd aangevraagd over dit onderwerp, omdat het louter om technische doorstorting zou gaan van rijksmiddelen naar de waterschappen, maar nu ik D66 toch een aantal beleidsmatige aspecten naar voren hoor brengen, brengt mij dat tot een korte vraag. De gedeputeerde noemt enkele projecten. Is er bij dit programma sprake van een provinciale cofinanciering nog op dit moment van de middelen die nu worden doorgestort naar de waterschappen? Is daar een koppeling in, of is dit echt louter op zichzelf staand?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dit voorstel gaat alleen over het rijksgeld dat wij doorzetten naar de waterschappen. Er zit in dit voorstel geen Brabants geld.

De heer **Van Hattem** (PVV): Duidelijk.

De **voorzitter**: Oké, dan is hiermee de beraadslaging in ieder geval in eerste termijn beëindigd. Behoeft er een tweede termijn? Dat is niet het geval, zie ik. Dan sluit ik de beraadslagingen en gaan wij later deze middag over dit voorstel stemmen.

60/18 Statenvoorstel Derde wijzigingsverordening Reglementen voor het waterschap Aa en Maas, Brabantse Delta en De Dommel

De **voorzitter**: Dan is nu aan de orde, met uw welnemen, het voorstel bij u bekend onder 60/18, een wijzigingsverordening van de reglementen van de waterschappen Aa en Maas, Brabantse Delta en De Dommel. Een paar woordmeldingen op dit terrein. Ik zie als eerste mevrouw Knoet van de Partij van de Arbeid die zich hiervoor gemeld heeft. Mevrouw Knoet heeft het woord.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. In maart zijn de verkiezingen voor de Provinciale Staten en we hebben hier 55 zetels. Nu hadden wij zo gedacht dat de vertegenwoordiging wel echt ook goed moet zijn en dat sommige belangen vaak wat zwaarder wegen. Dus we vragen daarom aan B en W van Breda om iemand te sturen die daar geboren en getogen is. De ANWB hebben we ooit de gelegenheid gegeven om 3 zetels in te vullen en omdat we nu meer aandacht geven voor het openbaar vervoer, vragen we hen of ze akkoord zijn met één zetel voor de Reizigersvereniging Rover. Ten slotte vinden we het ook erg belangrijk dat we voldoende rekening houden met lange mensen, die betalen

immers ook belasting, en wij hebben hun vereniging gevraagd iemand aan te wijzen die minstens 2 m lang is.

Zo doen we het gelukkig niet, voorzitter. Wij doen het hier democratisch. Wij vinden dat de burgers in Brabant in staat zijn om de mensen te kiezen die hier kunnen zorgen voor het bestuur. In onze waterschappen in Nederland blijken we er anders naar te kijken. Gek genoeg vertrouwen we die leiding dan niet toe aan mensen die gekozen worden door alle burgers, omdat we dan benauwd zijn of het bestuur wel alle belangen, en de zwaarte ervan, goed weet af te wegen. Bij waterschappen regelen we ten minste een derde van de zetels door geborgde zetels. De PvdA vindt dat in een democratisch bestel deze geborgde zetels vanuit belangengroepen niet passen. Op ons initiatief is in 2014 door de provincie maximaal ingezet op democratie en is het aantal geborgde zetels in de waterschappen van Brabant verlaagd. Meer kunnen we hier niet doen, we kunnen de wet niet veranderen. De PvdA wil u vragen of u bereid bent als GS om daar waar mogelijk in uw contacten in Den Haag te verwoorden dat het democratisch gehalte van de waterschappen meer aandacht zou moeten verdienen en de wet bij een volgende wijziging mogelijk daarop aan te passen.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Knoet voor haar bijdrage. De heer Oosterveer stond op de lijst, maar ziet af van spreektijd. Mevrouw Surminski.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Nee, voorzitter, ik zie af van inbreng. Ik sluit me aan bij de PvdA.

De **voorzitter**: De heer Ockers, Lokaal Brabant.

De heer **Ockers** (Lokaal Brabant): Ziet ook af van spreektijd.

De **voorzitter**: Dan geef ik het woord aan de gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Voorzitter. De enige vraag die ik volgens mij goed gehoord heb, is of wij een lobby willen gaan voeren voor het wijzigen van de regels bij een collega-overheid. Het antwoord daarop is nee.

De **voorzitter**: Tweede termijn dan maar. En u bent de enige, geloof ik, dus dat is betrekkelijk overzichtelijk. Ga uw gang, mevrouw Knoet.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdD): Hierachter wordt gezegd: "Dat zagen we aankomen." Ja, oké, dat kan. Dat begrijp ik, maar dan vraag ik aan de Provinciale Staten om in een volgende periode, want nadat de Belastingwet gewijzigd is, wordt er ook weer een nieuwe Waterwet in de landelijke overheid vastgesteld, om dan op dat moment met elkaar te kijken of we als PS geen opdracht zouden willen geven aan GS, dan wel zelf ook bij onze eigen politieke partijen, te pleiten voor maximale democratie in alle overheidsorganen.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, een reactie, want wij werden als Staten aangesproken. Daar sluit de fractie van GroenLinks zich natuurlijk van harte bij aan. Het was mijn maidenspeech vijf jaar geleden hier in de Staten, de discussie over de geborgde zetels, en binnen ons mandaat hier hebben wij dat een beetje

de goede richting uit gekregen, zal ik maar zeggen, als je het beredeneert vanuit de democratie. Dus wij pakken de handschoen graag met de PvdA mee op.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Het is goed om te horen dat de PvdA pleit voor maximale democratie in alle overheidsorganen. Zoals vaker gezegd: geborgde zetels bij de waterschappen, die kunnen wat ons betreft ook direct gekozen worden. Nog beter is om de waterschappen onder te brengen bij de provincie, om twee overbodige bestuurslagen in elkaar te schuiven tot één nuttige bestuurslaag. Dus je kunt er heel veel meer mee doen, maar ik hoor u dan ook graag pleiten voor een gekozen burgemeester, een gekozen CdK en voor referenda, als u dan toch maximale democratie wilt in alle overheidsorganen.

De **voorzitter**: Ik heb geen vraag gehoord. Ja, u mag van mij reageren.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Ik wilde reageren met het feit dat ik me graag aan de agenda houd en het gaat vandaag over een verordening, juist over een geborgde zetel bij de waterschappen.

De **voorzitter**: Zo is dat. Van Hattem, korte reactie.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, alleen de geborgde zetels als zodanig staan niet ter discussie, dus in die zin wijkt mevrouw Knoet ook af van de agenda. Maar ik kan haar pleidooi voor maximale democratie in alle overheidsorganen van harte ondersteunen en ik hoop dat ze daar ook volledig in meegaat en gaat voor gekozen bestuurders.

De **voorzitter**: Meijer tot slot.

De heer **Meijer** (D66): In het rondje statements voor de notulen: ook D66 is voorstander van het samenvoegen van de opschaling van het provinciale en het waterbestuur. De geborgde zetels die u zojuist agendeert zijn intransparant en niet democratisch. Dus u vindt ons aan uw zijde.

De **voorzitter**: Zo te zien had u hem ook kunnen mailen, maar nee: het is heel goed. De heer Panhuizen tot slot dan.

De heer **Panhuizen** (VVD): Ja, dan wil ik toch nog één opmerking maken. Als D66 daar daadwerkelijk voor was geweest, had u voor moeten stemmen bij onze motie over het onderzoek naar de visie van de waterschappen.

De **voorzitter**: Korte reactie Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Nee, want in het kader van dingen agenderen op de laag waar het hoort en dingen agenderen op het moment dat er ook een probleem is, was uw motie destijds niet goed getimed.

De **voorzitter**: Goed, ik sluit dan nu de beraadslagingen, want ik heb geen vragen meer aan de gedeputeerde gehoord, als ik goed geluisterd heb, en dan gaan wij straks stemmen.

Dan gaan wij zo dadelijk over naar de behandeling van het Statenvoorstel 87/18, maar ik stel voor de vergadering eerst tien minuten te schorsen om de benen te strekken. De vergadering is geschorst.

Schorsing (15.15 - 15.28 uur).

De **voorzitter**: Dames en heren. Mag ik u vragen uw plaatsen weer in te nemen? Ik heropen de vergadering.

87/18 Statenvoorstel Procedure wensen en bedenkingen inzake Investeren in maatschappelijk vastgoed via ESG Erfpachtleningen Bewust Investeren

De **voorzitter**: Aan de orde is voorstel 87/18 inzake wensen en bedenkingen inzake investeren in maatschappelijk vastgoed via ESG Erfpachtleningen Bewust Investeren. Een aantal leden van u heeft het woord gevraagd, onder wie straks ook mevrouw Tinnemans van de CDA-fractie, wier maidenspeech het vandaag zal zijn. U kent de regels, maar nu eerst de heer Koevoets van de fractie van de VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Ja, geen maidenspeech, misschien eerder een zwanenzang wat mij betreft.

De **voorzitter**: Niet zo somber, mijnheer Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): En wat mevrouw Sophie Tinnemans betreft, veel succes dadelijk en gecondoleerd met het heengaan van de heer Lion, die tenslotte zo'n mooi liedje over Sophietje had.

Mijnheer de voorzitter. De immunisatieportefeuille levert minder op dan de doelstelling was, dat weten we al lang, en er worden alternatieven gezocht die meer opleveren dan wat tot nog toe verkregen wordt en die ook meer rendement hebben dan het zo vaak besproken schatkistbankieren. En wat is er dan mooier, als je daarnaar op zoek gaat, dat je een mes vindt, bij wijze van spreken, dat aan twee, of misschien wel meer kanten snijdt? Want als we naar het voorstel Bewust Investeren kijken, dan zien we dat ons Brabants geld meer oplevert voor ons, Brabanders, dat we de verduurzaming kunnen helpen versnellen, dat gemeentes, indien van toepassing, hun liquiditeitspositie kunnen verruimen en waarde kunnen toevoegen aan hun eigendommen en dat er opnieuw weer wordt gewerkt in Brabant. Een goed voorstel. We lezen ook overigens in het voorstel dat GS, telkens wanneer een overeenkomst met een gemeente tot stand komt - ik hoorde daar eerder vandaag iets over -, en een deel uit de geormerkte 100 miljoen euro uit het voorstel wordt aangewend, zullen controleren of aan alle doelstellingen wordt voldaan. Wij stellen dat op prijs.

Wat de VVD betreft zitten in dit voorstel nog een aantal mogelijkheden die nog niet eens worden genoemd. Wat te denken van het toepassen van deze constructie op het gemeentelijk netwerk van verlichting, van straatverlichting? Dit kan de omschakeling op energiezuinige ledverlichting, of systemen waarin de verlichting alleen werkt indien nodig, versnellen, en dan heb ik het nog niet over het wegennet of slimme verkeerslichten. Hoewel ook voor de VVD duidelijk is dat de toezichthoudende rol die de provincie heeft met betrekking tot de gemeentes in Brabant mogelijk beperkingen opwerpt, vinden wij dat dit instrument goed onder de aandacht van de gemeentes moet worden gebracht. Er is een aantal gemeentes van wie de inwoners gebukt gaan onder een schuldenlast van hun gemeente. Zien GS in deze regeling ook een methode om de schuldenlast van die gemeentes te verlichten?

Ten slotte ziet de VVD mogelijkheden om nog meer Brabanders hierbij te betrekken. De doelstelling van de regeling past heel mooi bij wat de Belastingdienst aanmerkt als groenbelegging. Als het voor regionaal-duurzaam kan, moet dit ook kunnen. Met zo'n predicaat kan het participeren in dit fonds ook voor particuliere Brabanders aantrekkelijk zijn. Hoewel de looptijd van de projecten met dertig jaar voor een

particuliere belegger te lang geacht kan worden, moet worden bedacht dat veel particulieren beleggen met het oog op extra armslag op latere leeftijd en er mogelijkheden geschapen kunnen worden om in- of uit te stappen. Ook particulieren investeren vaak voor de lange termijn.

Het moge duidelijk zijn: de VVD is enthousiast over dit voorstel en wacht de verdere reactie van GS af.

Dank u wel, mijnheer de voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Koevoets. Dan nu de al aangekondigde bijdrage van mevrouw Tinnemans van de CDA-fractie. Aan u het woord.

Mevrouw **Tinnemans** (CDA): Dank u, voorzitter. Tegen het eind van deze periode ben ik dankbaar dat ik mij tot u mag wenden met een onderwerp dat mij toch wat nader aan het hart ligt. Het gaat namelijk over financiën, gemeenten en hun vastgoed ...

De **voorzitter**: Wacht even, u krijgt even ... Ook dat mag niet tijdens een maidenspeech. Ga uw gang.

Mevrouw **Tinnemans** (CDA): Het gaat over financiën, gemeenten en hun vastgoed en duurzaamheid. Met enige kennis en een flinke dosis GBV (gezond Brabants verstand) heb ik de informatie tot mij genomen.

Voorzitter. Als CDA roepen wij al langer dat, gezien het zeer beperkte financieel rendement, we graag meer uit onze Essentgelden zouden willen halen, door wat meer rendement naar Brabant te halen. Ziehier het voorstel waarbij we, aldus het voorstel, niet achteruitgaan op financieel rendement en tegelijk de duurzaamheidsopgave een impuls willen geven in Brabant. Als fractie zijn wij verheugd te zien dat we nadenken over de verduurzaming van het Brabants gemeentelijk vastgoed en dat we daarin proactief willen zijn. We zijn enthousiast dat we daarvoor de Essentgelden willen inzetten, want tussen dit geld en verduurzaming ligt een verband. We zijn dus verheugd dat de provincie nadenkt over een oplossingsrichting. Maar we vragen ons wel af of creativiteit niet te veel de overhand heeft boven gezond Brabants verstand.

Een kleine blik bij mij thuis. Ik zit aan de keukentafel en ik lees een supergoed opiniestuk uit het Eindhovens Dagblad, en dan gaat de deurbel. Dus ik gooi de krant aan de kant, ik denk "ik lees straks wel verder" en ik loop naar de bel. Staat er een man aan de deur. Hij legt uit dat hij van een stichting is die het Brabants vastgoed wil verduurzamen. Hij heeft een concept bedacht en of hij dat mag toelichten. Nou ja, ik speel al langer met de gedachte om mijn woning beter te isoleren, ik wil van het gas af, dus ik denk: weet je wat, ik laat hem zijn verhaal doen. We gaan naar binnen, aan de keukentafel, kopje koffie erbij, en hij doet zijn verhaal. Hij is een bestuurder van een stichting en heeft geld ontvangen van de provincie dat hij namens de provincie zal investeren. Wanneer ik mijn woning en de ondergrond overdraag aan de stichting en hun een erfpachtcanon zal betalen, zullen zij mijn woning verduurzamen. Na dertig jaar wordt de duurzame woning en de grond weer aan mij overgedragen. Hij belooft mij dat mijn maandlasten niet hoger zullen worden dan wanneer ik zelf de woning zou verduurzamen. Als ik hem vraag naar de algemene voorwaarden, de statuten van de stichting en dat soort papieren, zegt hij dat hij die niet heeft, dus ik kan ze nog niet inzien. Hij geeft mij wel een A4'tje met een rekenvoorbeeld. Omdat ik toch wat voorzichtig ben, en een beetje blauwe inslag heb af en toe, vraag ik of ik er nog een nachtje over kan slapen, en ik belooft hem morgen te bellen. 's Nachts kan ik de slaap niet vatten. Zijn verhaal klonk mooi, maar in zijn rekenvoorbeeld gaat een derde van de verduurzamingskosten die de provincie voorschiet naar vergoedingen van de stichting en naar adviseurs in plaats van naar duurzame stenen. Dat voelt niet heel goed. En veel belangrijker: mijn woning en de grond overdragen aan een derde partij, oké, dan houd ik wel het erfpacht, maar toch, dit voelt niet heel goed. Mijn mooie thuis, mijn plekje overdragen, dat zie ik niet zo zitten. Waarom zou ik zelf eigenlijk geen groene lening aangaan? Misschien zijn de kosten dan

wel gelijk aan zijn voorstel, misschien iets hoger als ik het zelf zou doen, maar dat heb ik er misschien wel voor over om het eigendom te behouden en de controle. Ik zal hem morgen zeggen dat ik het niet doe. En die woning verduurzamen, dat regel ik zelf wel, met een groene lening, Hè, hè, eindelijk wat rust in mijn hoofd. Dit zijn de verstandige stappen. Nu ga ik de slaap wel vatten.

Gezond Brabants verstand. Waarvoor zou u kiezen bij uw eigen woning? Wij vragen ons af welke gemeente zowel haar vastgoed als de ondergrond zal overdragen aan een stichting. Welke gemeenteraad wil de grond, die vaak ook op een centrumlocatie ligt, weggeven, ook al is het tijdelijk? Wij vragen de gedeputeerde waarom hij denkt dat een gemeenteraad dit zou doen. Een snelle berekening op basis van het toegevoegde rekenvoorbeeld uit de bijlage laat zien dat een derde van de verduurzamingsinvestering opgaat aan vergoedingen voor de stichting en adviseurs, en dan is er nog geen duurzame steen gelegd. Wij vragen aan de gedeputeerde of onze Essentgelden niet slimmer ingezet kunnen worden. Dat gemeenten graag verduurzamen, en dat willen wij ook, dat snappen we. Wij vragen de gedeputeerde of er wel behoefte is aan *dit* voorstel met deze *constructie*. Hoe is dit getoetst? En wat is de meerwaarde voor een gemeente van dit voorstel boven een groene lening?

Voorzitter. Als wij kijken naar de relatie tussen provincie, stichting en gemeente, hebben wij nog wel wat vragen over de verhouding tussen deze partijen. De statuten en dergelijke zijn helaas nog niet beschikbaar. Toch wordt ons nu gevraagd om iets te vinden van dit voorstel. Het voelt een beetje alsof we voor het altaar staan met een welwillende, onbekende partner, zonder dat er huwelijksvoorwaarden zijn. Ik hoop niet dat wij zo onze bruidsschat weggeven. Gedeputeerde, welke rol is er voor de provincie en de Provinciale Staten straks weggelegd? Hebben wij nog invloed op de stichting en de middelen die wij overdragen? En gedeputeerde, is dit voorstel juridisch en financieel houdbaar? Is het voorstel getoetst en zitten er geen addertjes onder het gras? Niet dat we hier over een aantal jaren staan en met zijn allen denken: hadden we maar. Kortom, mijn gevoel zegt dat een voorstel dat te mooi klinkt om waar te zijn, dit meestal ook is. Op dit moment heb ik nog voldoende bedenkingen die knagen aan mijn gezond Brabants verstand.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Tinnemans voor haar maidenspeech, en zoals u weet hoort daar een bloemetje bij. Ik feliciteer u met uw maidenspeech.

Applaus.

De **voorzitter**: Dan geef ik nu het woord aan de fractie ... Nee, de SP ziet af. De fractie van de PVV. Mevrouw Van der Kammen heeft het woord.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. Het college wil 100 miljoen euro provinciaal publiek geld wegzetten in een investeringsportefeuille met als doel om een voldoende financieel rendement te behalen om daarmee de rente-inkomsten op peil te houden. Concreet komt het erop neer dat GS geld wil steken in een door een paar slimme vastgoedjongens bedachte constructie van het verkopen en in erfpacht zetten van gemeentelijk vastgoed, zoals bijvoorbeeld scholen. Na de verkoop wordt het vastgoed dan verduurzaamd en na dertig jaar erfpacht betalen krijgt de gemeente het vastgoed weer in eigendom terug. Het college stelt aan PS voor om geen wensen en bedenkingen te formuleren. De PVV heeft heel veel bedenkingen. Bijvoorbeeld:

- er is in dit Statenvoorstel heel driftig gecopy-pastet vanuit allerlei documenten van die stichting zelf en dat wekt niet de indruk alsof er nou heel kritisch en diepgaand naar het concept is gekeken;
- dit concept is niet aantoonbaar goedkoper voor de belastingbetaler; er is namelijk vergeleken met de situatie van niets doen en de situatie van via deze constructie werken, en dat is een valse vergelijking;
- een onduidelijke businesscase vanuit het perspectief van de belastingbetaler;

- het wekt valse verwachtingen bij gemeentes op dat zij meer geld kunnen gaan uitgeven aan andere zaken;
- er is nog heel veel over dit concept onduidelijk; relevante stukken hebben wij nog niet kunnen zien, zoals zojuist ook het CDA heeft aangegeven;
- er zijn nog vele, vele vragen over dit concept die met de verstrekte documenten nog onbeantwoord zijn gebleven.

Voorzitter, ik kom zo meteen op die punten terug.

In de voorbereiding van dit voorstel heeft de PVV technische vragen gesteld. We hebben alle documenten rondom dit voorstel opgevraagd en we hebben schriftelijke Statenvragen gesteld. Sommige documenten, daarvan werd aangegeven in beginsel: die waren vertrouwelijk, maar toen toch weer niet. Vragen werden ontwijkend beantwoord, daar zijn we een aantal malen op terug moeten komen. Bij de beantwoording kwam nieuwe - in het afwegingenkader van de volksvertegenwoordiging relevante - informatie bovendien, waar bij navraag over het ontbreken van die info in het Statenvoorstel laconiek wordt gereageerd. En volgens de beantwoording van de Statenvragen is alle informatie over het Statenvoorstel openbaar. Desalniettemin heeft de PVV een deel van de stukken niet ontvangen. Gesteld is dat die onder geheimhouding vallen.

Voorzitter. De constructie van de erfpachtleningen lijkt te mooi om waar te zijn. En voorzitter, op basis van de documenten die de PVV heeft gezien, is het ook te mooi om waar te zijn. Met deze constructie gaan een paar handige vastgoedjongens slapend schatrijk worden. De constructie deugt niet, het risico is namelijk niet dáár belegd waar het grote geld wordt binnengehaald, er wordt onnodig het uitgeven van belastinggeld aangemoedigd en daarbij zijn de uiteindelijke kosten voor het verbouwen van maatschappelijke gebouwen veel en veel te hoog.

De paraplustichting Bewust Investeren levert bestuurders aan de gemeentelijke substichtingen en houdt daar toezicht op. Een hele stevige vinger in de pap dus. Bovendien wordt er een bestuursovereenkomst gesloten tussen de substichting en Bewust Investeren BV. Die BV krijgt heel veel macht. De heren die daarachter zitten lopen bovendien geen enkel ondernemersrisico. De enige geldstromen waar ze mee te maken krijgen, zijn de bestuursfees die direct aan de BV worden vergoed. Nauwelijks risico, en daarvoor ook nog binnenlopen. Feitelijk is Bewust Investeren een intermediair die plannen schrijft, wat cijfertjes bijhoudt, contractjes in elkaar sleutelt en administratie verricht. Dat laatste wordt overigens ook nog eens uitbesteed. Bewust Investeren casht, om eens even een beeld te schetsen, een jaarlijkse bestuursvergoeding per substichting van 18.000 euro, maar daarbij komt ook nog eens een structureringsvergoeding, per project variërend van 160.000 tot 650.000 euro plus 0,6% van het projectbedrag. Ten slotte krijgen ze ook nog een procesmanagementvergoeding, die varieert van 150.000 tot 675.000 euro plus 0,6% van het projectbedrag. Voorzitter. Dat zijn duizelingwekkende bedragen, het zijn enkel de bedragen die nu bekend zijn op basis van de documenten die we hebben ontvangen. Hoe het verdienmodel van de heren van Bewust Investeren voorts nog werkt, daar kunnen we alleen maar naar gissen.

Voorzitter. Gemeentes wordt aangepraat dat zij geld kunnen verdienen door het vastgoed te verkopen en met de verkoopopbrengst kunnen de gemeentes dan andere beleidsdoelen financieren. Maar intussen moet de gemeente wel gewoon jaarlijks die erfpachtcanon betalen, waarmee de terugbetaling van de lening plus rente, de kosten van de verduurzaming, de eventuele overeengekomen onderhoudsverplichtingen, alsmede de riant beloningen van Bewust Investeren BV gedekt moeten worden. Per saldo gaan gemeentes dus simpelweg méér geld uitgeven dan nodig. Waarom wil de provincie bewust meewerken aan een constructie die maakt dat gemeentes meer geld gaan uitgeven dan nodig is?

Voorzitter. Bewust Investeren doet het voorkomen alsof de constructie per saldo goedkoper is. Wat er niet wordt bij verteld is dat er appels met peren worden vergeleken. Daarbij worden in de overzichten de uitgangspunten betreffende de gehanteerde variabelen ook nog eens niet vermeld. Waarop is bijvoorbeeld die energiebesparing gebaseerd? Van welk scenario qua prijsontwikkeling is daarbij

uitgegaan? Waarom heeft GS niet zelf een kritische berekening gemaakt, waarbij behalve de Bewust Investeren-constructie die vergeleken is met niets doen, de Bewust Investeren-constructie is vergeleken met het scenario dat de gemeente zelf de verbouwing ter hand neemt, desnoods in samenwerking met enkele andere gemeentes? Ook dan wordt immers een energiebesparing, en wellicht overige kostenbesparing, gerealiseerd. Belangrijk verschil is echter wél dat de gemeente daadwerkelijk de regie heeft en het eigendom over het vastgoed behoudt, én dat de belastingbetaler niet hoeft op te draaien voor de vollopende bankrekening van de heren van Bewust Investeren, Allen & Overy, de BDO en een paar andere betrokkenen.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Ja, ik heb een vraag aan mevrouw Van der Kammen. Als ik naar uw verhaal luister, dan lijkt het alsof gemeentes gedwongen worden om hieraan mee te doen, maar dat is natuurlijk niet zo. Gemeentes mogen zelf kiezen. U stelt net de vraag waarom de gemeentes niet zelf samen optrekken en het doen zonder die partij van de erfpachtleningen. Dat is toch hun goed recht? Het is toch geen plicht om dit te moeten doen?

De **voorzitter**: Graag uw vraag.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Waarom brengt u het alsof gemeentes dit moeten gaan doen?

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, voorzitter, ik breng het niet alsof het een verplichting is voor de gemeentes, maar ik breng het omdat ik vind dat de provincie in ieder geval dit soort constructies überhaupt niet moet willen.

De **voorzitter**: Mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Maar zo meteen gaan de gemeentes zelf kiezen of ze hier wel of geen gebruik van willen maken. Vertrouwt u er niet op dat die gemeenteraden daar zelf heel kritisch naar zullen kijken: is dit opportuun voor ons, kunnen we dit doen, is het voordelig, of gaan we het op een andere manier doen? U doet net alsof wij het allemaal lopen te regelen voor die gemeentes, maar zo is het toch niet?

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk. Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Nou ja, is kennelijk is de provincie, of in ieder geval Gedeputeerde Staten, er helemaal van overtuigd dat dit een fantastisch concept is, anders kwamen ze niet met zo'n ronkend Statenvoorstel. Natuurlijk hoop ik op gezond verstand bij de gemeentes, maar waarom komt GS überhaupt met zo'n voorstel, als zelfs u er al over twijfelt?

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): In de documentatie van Bewust Investeren lezen we: "Het product heeft meerdere voordelen voor een gemeente: door het gebouw over te nemen heeft Bewust Investeren via de op te richten stichting zeggenschap over het gebouw en zal het gebouw meer verduurzaamd worden

dan nu gebeurt." Voorzitter. Sinds wanneer bepaalt een commerciële BV hoeveel en wat er in een gemeente verduurzaamd wordt? Het is misschien ook meteen een antwoord op de vraag van mevrouw Brunklus van GroenLinks. De gemeente zelf én de volksvertegenwoordiging worden hier namelijk gewoon buitenspel gezet. Kan GS eens uitlichten waarom zij dat wil faciliteren?

Tot overmaat van ramp valt ook te lezen: "Wij" - Bewust Investeren dus - "tekenen een energieprestatiecontract met de gemeenten waaraan zij zich moeten houden. Bewust Investeren monitort dit prestatiecontract voor de gemeenten." Voorzitter. Gekker moet het toch niet worden, dat een gemeente zich beleid en spelregels gaat laten aanmeten in plaats van zelf te bepalen wat realistisch én ten opzichte van de belastingbetalers verantwoord en uitlegbaar is? Graag een reactie van het college.

Voorzitter. De constructie wekt de indruk alsof de gemeentes ontzorgd worden. Bijzonder genoeg moet de gemeente echter zelf de aannemingsovereenkomst met aannemers regelen, en is de gemeente zelf degene die het contractmanagement met een technisch adviseur moet overeenkomen. Daarbij komt dat de geldverstrekker een eigen rechtstreeks vorderingsrecht op de gemeente heeft.

Voorzitter. Zo vliegen de vragen je om de oren. En zo nog een aantal vragen waar op geen enkele manier, op basis van de huidige informatie, duidelijkheid over bestaat. Aangezien Bewust Investeren in feite eigenaar wordt van het vastgoed is de vraag of het ook vervreemd kan worden. En wat gebeurt er dan? Wat zijn daar de gevolgen van? Wie is er aansprakelijk in het geval het vastgoed beschadigd raakt? Graag antwoorden van het college.

Het Statenvoorstel lezend, heeft de PVV de indruk gekregen alsof de auteur op geen enkele wijze kritisch naar deze constructie heeft gekeken. Dat wordt des te meer pijnlijk duidelijk als we de promotieteksten en persberichten van Bewust Investeren BV op hun website en in de media lezen. Bijvoorbeeld: "Door deze stichtings- en erfpachtstructuur krijgt de gemeente de regierol en behoudt zij het strategisch eigendom van het vastgoed" en "De wil en noodzaak om aan de klimaatdoelstellingen te voldoen is er, maar krappe budgetten en een tekort aan kennis, ervaring en tijd staan de overgang naar snelle verduurzaming van hun vastgoed in de weg". In het Statenvoorstel lezen we: "Door deze stichtings- en erfpachtstructuur krijgt de gemeente de regierol en behoudt zij het strategisch eigendom van het vastgoed" en "De wil en noodzaak om aan de klimaatdoelstellingen te voldoen is er, maar krappe budgetten en een tekort aan kennis, ervaring en tijd staan de overgang naar snelle verduurzaming van hun vastgoed in de weg." Dat is een identieke tekst. Kan GS aangeven waarom er in dit huis Statenvoorstellen worden geschreven met substantiële gevolgen voor de belastingbetaler waarbij elke kritische reflectie ontbreekt, terwijl slaafs en volgzzaam naar de pijpen gedanst wordt van een paar snelle vastgoedjongens?

Voorzitter. Een vraagstuk van weer een andere orde. Het doel van het college is om rentebaten van het provinciaal kapitaal op peil te houden, omdat die nodig zijn om de geplande uitgaven te dekken. Nu doet zich dus de situatie voor dat GS publiek geld uitleent om rentebaten te genereren. Met dat uitgeleende geld wordt echter publieke overconsumptie gefinancierd. Met andere woorden: gemeentes gaan heel veel publiek geld uitgeven, misschien wel dubbel geld. Ze gaan namelijk extra gemeentelijke uitgaven doen naast de uitgaven voor de terugbetaling, die erfpachtcanons, om de provinciale rente op te brengen. Vraag aan GS is of GS heeft getoetst in hoeverre dit macro-economisch houdbaar en wenselijk is.

De **voorzitter**: Interruptie Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Je zou bijna denken, voorzitter, of er nog leven is na dit voorstel. Mevrouw Van der Kammen. U zegt een heleboel dingen, maar is het niet gewoon, zoals mevrouw Brunklus ook al zei, aan de gemeenten om dit wel of niet te doen? Is het niet aan de gemeenteraad om dat te toetsen? Is het niet aan GS om te zijner tijd, mochten er situaties zijn waarbij dit van toepassing wordt en gemeentes dit gaan doen, de statuten van de stichting die dan opgericht wordt te toetsen? Dat is allemaal iets wat nog

aan de orde komt. U stelt ook een heleboel dingen voor de belastingbetaler. Ik vind dat altijd interessant, want ik word overal mee opgezadeld volgens u ...

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Koevoets** (VVD): Kunt u daar wat specifieker mee zijn? Kunt u nou eens duidelijk maken wat nou de belastingbetaler hier zo onder lijdt? Welke belastingbetaler lijdt hier nu volgens u onder dit voorstel?

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Om in ieder geval nog op de eerste vraag in te gaan van de collega: los van wat een gemeente hierover vindt, heb ik als Provinciale Statenlid logischerwijs over dit voorstel een mening en los van wat de gemeente daar later mee doet, vind ik dat de provincie dit in ieder geval niet moet doen. Laat dat duidelijk zijn. En wat de belastingbetaler daaronder lijdt? Nou, een heleboel. In het Statenvoorstel wordt gewoon letterlijk opgesomd: "De gemeente wordt ontzorgd en krijgt een zak met geld en die zak met geld kan aan allerlei andere beleidsdoelen worden uitgegeven." Maar intussen moet die schuld gewoon worden terugbetaald, moet die verduurzaming gewoon betaald worden en moeten die jongens van Bewust Investeren ook nog eens een hele dikke, vette zak geld krijgen. Dat is dubbel geld uitgeven.

De **voorzitter**: Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Mijnheer de voorzitter. Ik zou graag willen vragen aan mevrouw Van der Kammen: wat nou als die gemeente helemaal niet dubbel geld heeft, maar gewoon zelf in de schulden zit op dit moment en misschien met het geld dat liquide gemaakt wordt vanuit de verkoop van die panden, die schuld kan aflossen? Wordt dan de schuld niet *verlicht* voor die belastingbetaler en ziet die niet plotseling een extra rendement terug? Want op dit moment lenen gemeenten waarschijnlijk tegen tarieven die in het verleden vastgesteld zijn, en op die manier zou er wel eens een heleboel bezwaard kunnen worden. Daarom zeg ik: ga nu naar die gemeenten kijken, kijk waar dit van toepassing is en zoek dan de situatie uit waarbij dit rendeert voor de gemeente. Bent u het niet met mij eens dat dat een heleboel problemen kan oplossen?

De **voorzitter**: Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Nee, voorzitter, daar ben ik het helemaal niet mee eens, want ik vind dat de gemeentes die nu in de schulden zitten eerst eens even moeten nadenken waar ze het geld allemaal aan uitgeven, en dat moet in ieder geval vooral niet naar allemaal van die hysterische klimaatdoelstellingen toe. Dan moet je in ieder geval je uitgaven maar eens gewoon gaan beperken.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog. Nee, nog een interruptie zie ik. Mevrouw Brunklous.

Mevrouw **Brunklous** (GL): Ja, nu doet u het weer, nu doet u weer net alsof de gemeenten geen zelfstandige organen zijn die een eigen beslissing kunnen nemen. U bent gewoon tegen verduurzaming, want u gelooft er gewoon niet in dat er een klimaatverandering komt. U bent alleen maar bezig een heel groot betoog te houden om aan te tonen dat een prachtig voorstel van GS niet deugt en u voert er van alles bij aan wat er niet bij hoort. Ik vind het gewoon heel irritant om dit aan te horen, maar dat mag ik natuurlijk niet zeggen.

De **voorzitter**: Nou, laten we elkaar respecteren in de intenties die hier op tafel worden gelegd. Mevrouw Van der Kammen, u kunt reageren en dan uw betoog vervolgen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, voorzitter, het mooie is: ik heb volgens mij met geen woord over het hele klimaat gerept al die tijd dat ik hier aan het woord sta, dus ik weet niet waar u het nou over heeft.

De **voorzitter**: Mevrouw Brunklus.

Mevrouw **Brunklus** (GL): Misschien moet u zo meteen even de band terugluisteren en dan hoort u dat u net alweer begon over het klimaat. U heeft het wel gezegd, maar wat ik gezegd heb over 'irritant' neem ik terug, want dat was niet netjes.

De **voorzitter**: Oké, dank u wel.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Goed, dank je wel.

De **voorzitter**: En mevrouw Van der Kammen wil ik vragen om haar betoog te vervolgen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Vraag aan GS is dus of GS heeft getoetst, bijvoorbeeld bij het Rijk, bij de treasury, of dit voorstel überhaupt wel houdbaar en wenselijk is. Vindt GS het bovendien aan de belastingbetaler te verantwoorden dat gemeentes méér belastinggeld gaan uitgeven, enkel en alleen omdat de renteopbrengst van de provincie daarmee op peil blijft?

Voorzitter. De PVV heeft grote bedenkingen en vraagt het college dit dwaze voorstel in te trekken. Wat betreft de rente-inkomsten van de provincie, daarover is en blijft de PVV duidelijk: die rente-inkomsten zijn mooi meegenomen, maar u moet uw uitgavenpatroon niet afstemmen op dergelijke onzekere inkomsten. Stel in plaats daarvan het uitgavenpatroon maar naar beneden bij.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Van der Kammen voor haar bijdrage. Dan is nu de fractie van D66 bij monde van de heer Hageman aan het woord.

De heer **Hageman** (D66): Voorzitter. Het voorliggende Statenvoorstel geeft D66 gemengde gevoelens. Er worden twee argumenten gebruikt als onderbouwing van het voorstel, namelijk het financieel rendement en het maatschappelijk rendement. D66 vindt de argumenten niet geheel overtuigend. Allereerst willen we ingaan op het maatschappelijk rendement.

D66 vindt het positief dat de provincie investeert in de maatschappelijke opgaven, in dit geval het vergroten van de duurzaamheid en de energiebesparing. Niet voor niets is het adagium 'Van bank naar Brabant'. De projecten zoals in de beschrijving staan hebben dan ook zeker meerwaarde. Dus de scope van de projecten staat voor D66 niet ter discussie. De constructie dat de gemeenten ontzorgd worden en de verduurzamingswerkzaamheden plus onderhoud via erfpachtcanons betalen, kan voor sommige gemeenten ook een uitkomst zijn. Waar we echter moeite mee hebben, is de aankoop van de panden. Uit de meegeleverde voorbeelden die we dankzij de vragen van de PVV hebben gekregen – inderdaad, echt grote dank – blijkt dat gemiddeld genomen zo'n 15% van het te financieren bedrag wordt besteed aan de verduurzaming. De rest zit in de aankoop van het vastgoed, onderhoud plus de bijbehorende kosten. Als je je als provincie dus 'sec' zou willen richten op de financiering van verduurzamingsmaatregelen, kan je zes tot zeven keer meer projecten ondersteunen als je de overdracht van het vastgoed zou overslaan. Misschien dat sommige projecten dan niet van de grond zouden komen, maar dat is moeilijk op voorhand

in te schatten. Bijkomend nadeel van de constructie is verder dat dit de overheadkosten opschreeft, en dan hebben we het niet alleen over de overdrachtsbelasting, het gaat ook over de procentuele vergoedingen voor procesmanagement en structurering, samen ruim 3% - dat komt dan nominaal neer op circa 3 miljoen euro voor de provinciale bijdrage. Op zich vindt D66 dat nog redelijke vergoedingen, dus daar gaat het ons niet zozeer om. Maar redenerend vanuit de verduurzamingsinsteek moet je deze 3 miljoen euro niet afzetten tegen de totale financiering van 100 miljoen euro, maar tegen de component verduurzaming, en dan zijn het ineens 3 miljoen euro kosten op 15 miljoen euro verduurzamingsmaatregelen; dan praat je over 20% kosten, en dan schat D66 in dat er efficiëntere manieren zijn om te verduurzamen met Brabants geld. Dus de conclusie over het maatschappelijk rendement is: dat is zeker aanwezig, maar D66 vindt het in verhouding te laag om het als een leidend principe te omarmen.

Dan het financieel rendement. Er is op de korte of zeer korte termijn meer rendement dan op schatkistbankieren. Er wordt gesproken over een extra 0,5% ...

De **voorzitter**: Interruptie Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Ja, mijnheer de voorzitter. Ik hoor de heer Hageman spreken over dat er meer kan gebeuren als we misschien dat eigendomsstuk over zouden slaan, maar de multiplier, vindt u dat geen goed idee? De provincie draagt bij aan die projecten, ongeveer 20%, wat wil zeggen dat 80% elders vandaan komt. Bent u het niet met mij eens dat het toch wel een mooie situatie is dat we institutionele beleggers onder andere zo ver krijgen om ook te investeren in de duurzaamheid en de verduurzaming van ons Brabantse vastgoed?

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. Hageman.

De heer **Hageman** (D66): Multiplier is altijd goed, maar de voorspelling is wel dat er meerdere projecten te verzinnen zijn waar deze multiplier aanwezig is: als je je meer richt op de verduurzaming 'sec', dat er nog steeds partners zullen zijn die willen investeren in verduurzamingsmaatregelen, waardoor je met hetzelfde geld dus meer verduurzamingseffecten zou kunnen bereiken.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **Hageman** (D66): Het financieel rendement. We hadden besproken dat op korte termijn in ieder geval meer rendement is te verwachten dan op schatkistbankieren. Er werd gesproken over 0,5%. Maar de historisch gezien zeer lage rente is heel gunstig voor de gemeente, want de gemeente heeft namelijk een lage rentecomponent in de erfpachtcanon, maar het lijkt wel heel erg onvoordelig voor het langdurig wegzetten van provinciaal kapitaal. Oftewel: als de ECB in de tweede helft van dit jaar de rente twee keer verhoogt met 0,25%, hetgeen niet een onwaarschijnlijk scenario is, ben je dan nog wel zo goed uit met de lening die je dan net voor dertig tot veertig jaar hebt weggezet? Het lijkt D66 van niet. We hebben dan ook grote zorgen over het behalen van het doelrendement op de immunisatieportefeuille met deze participatie. Als je 100 miljoen euro voor veertig jaar wegzet tegen bijvoorbeeld 1,5% rente, dan moet je ter compensatie 100 miljoen euro veertig jaar wegzetten tegen iets meer dan 6,5% rente om je doelrendement van meer dan 4% op de Essentgelden te halen. Dat lijkt ons behoorlijk onhaalbaar, en als het niet onhaalbaar is, waarom doe je het dan nu niet? Dus betekent deelnemen aan deze constructie dan ook dat er bij de nieuwe coalitievorming een bezuinigingsopdracht komt te liggen.

De conclusie voor het financieel rendement is dat we willen stellen dat het weliswaar beantwoordt aan de financiële uitgangspunten, maar dat de grote zorgen over de langetermijnrendementen met dit voorstel alleen maar concreter en groter worden. Dat maakt dat D66 ook zorgen heeft over beslispunt 2.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Ja, ik hoor de heer Hageman net zeggen dat er in de volgende periode een bezuinigingsoperatie moet komen. Nou, als dat zo is, dan is dat zo, dat zullen we dan wel zien. Maar wat heeft dat met dit voorstel te maken? Want dit bedrag, die 100 miljoen euro, gaat komen uit de immunisatieportefeuille, eigenlijk van de reserve van de provincie, die 2,8 ... 'heel veel' miljard dacht ik.

De **voorzitter**: Uw vraag?

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Mijn vraag is waarom D66 dit in verband brengt met de bezuinigingen die mogelijk moeten plaatsvinden in de volgende bestuursperiode.

De **voorzitter**: Hageman.

De heer **Hageman** (D66): In het totale financiële plaatje van de provincie zit ook een doelrendement van de immunisatieportefeuille van 120 miljoen euro. Dat is gebaseerd, als je even die getallen op elkaar deelt, op gemiddeld genomen zo'n rendement van 4%. Als je dus een deel van de immunisatieportefeuille gaat uitzetten tegen een substantieel lager percentage dan 4% houdt dat in dat, wil je het doelrendement van 120 miljoen euro halen, je dus op andere dingen een heel hoog rendement moet gaan halen. Anders haal je die inkomsten van 120 miljoen euro niet, en dat houdt in dat, als je die niet hebt, je dus een bezuiniging zal moeten doen, omdat je minder inkomsten hebt.

De **voorzitter**: Mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Dus u vindt het belangrijker om geld te behouden en op te potten, of het rendement te behalen, dan een lening te doen die bedoeld is om energie te besparen waarmee we het klimaat gaan sparen? Dat is eigenlijk een maatschappelijke opgave die voor ons ligt. U weegt dat zo tegen elkaar af, begrijp ik, heel financieel?

De **voorzitter**: Hageman.

De heer **Hageman** (D66): Nee. Als u naar mijn betoog geluisterd zou hebben, zou u hebben gemerkt dat ik twee aspecten heb gedaan; het maatschappelijk rendement en het financieel rendement. Van het maatschappelijk rendement heb ik betoogd dat het zeker aanwezig is, dat vinden we ook heel positief, alleen de constructie waarin het gekozen wordt, maakt dat je met het geld dat je investeert als Brabant minder maatschappelijk rendement kan krijgen dan wat je misschien met een andere constructie zou krijgen. Dus wij zijn zeker voor het maatschappelijk rendement, alleen deze constructie vinden we daar minder goed in.

De **voorzitter**: Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Nog even terugkomend op de vraag van mevrouw Brunklaus, want ik ben het wel met haar eens. Als we dit namelijk niet doen, mijnheer Hageman, en we stoppen het gewoon in de schatkist, halen we gewoon 0,5% minder. Dan moeten we in uw berekening dus nog meer bezuinigen, of moeten we nog meer rendement zien te halen op de rest van het geld. Dat rendement is er op dit moment niet, want de markt biedt het op dit moment niet. Wat is uw alternatief dan, als we het niet doen?

De **voorzitter**: Hageman.

De heer **Hageman** (D66): Nou, van de projecten heb ik gezegd dat ik me maatschappelijk gezien kan indenken dat er andere projecten zijn die je met een constructie waarin je niet het pand aankoopt, maar het gewoon rechtstreeks investeert in het verduurzamen van allerlei gebouwen, dat je dat maatschappelijke rendement hebt en waar je uiteindelijk ook datzelfde financiële rendement zou kunnen doen. Dus als je alleen al de component 'verkoop' er uithaalt, zou je met dit project veel meer kunnen bereiken, dus dan heb je in ieder geval hetzelfde rendement.

De **voorzitter**: Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Zij het dat je de multiplier niet hebt, zij het dat je dan nog maar moet afwachten of je inderdaad datzelfde rendement kunt halen. Blijft het probleem dat u schetste. En u denkt dat u kunt wachten, op uw handen kunt gaan zitten en hopen dat de ECB de rente gaat verhogen. Maar het is natuurlijk altijd zo dat, als de ECB dat zou doen, voor het scenario dat u schetst het andere deel van de immunisatieportefeuille gewoon vanzelf meer zal gaan renderen. Ik ben niet zo zeker dat het zo is, maar is dat uw voorspelling? Kunnen we u daaraan houden?

De **voorzitter**: Hageman.

De heer **Hageman** (D66): Allereerst wil ik even ingaan op uw suggestie van op de handen zitten: dat willen we zeker niet. Wij vinden het een goed idee dat er geïnvesteerd wordt in zaken van een maatschappelijk rendement, we willen ook zeker stimuleren dat dat gebeurt, we hebben ook gezegd dat we het idee 'Van bank naar Brabant' ondersteunen, alleen we vinden dit project niet zo optimaal, gezien die aankoopconstructie, waarbij een heel groot gedeelte van je Brabants geld uiteindelijk gaat zitten in het verschuiven van bezit, terwijl het gaat om het verduurzamen van je vastgoed. Dat is wat we zeggen. Dus we willen graag oproepen om meer projecten te doen dan dit, maar niet in deze vorm. En het schatkistbankieren, de visie die we zouden moeten krijgen over de rente, ik denk dat we daar eens met zijn allen over moeten gaan praten: hoe gaat het toekomstige rendement eruitzien en wat moet je doen? Maar de voorspelling is in ieder geval wel dat, als je je nu voor dertig tot veertig jaar vastlegt - in het voorstel is het zelfs veertig jaar - op een rendement waarvan je nu al weet dat het 2% tot 2,5% lager is dan je doelrendement, je zeker weet dat het probleem dat boven de markt hangt steeds concreter vorm gaat krijgen en steeds groter wordt.

De **voorzitter**: Nee, mijnheer Koevoets, u heeft twee keer geïnterrupteerd. Mevrouw Brunklaus daarentegen mag nog wel.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Ja, getriggerd door de reactie van D66 en de vragen van de heer Koevoets van de VVD: heeft D66 dan een alternatief hoe je het wel zou kunnen doen in deze constructie? Wat zou eraf moeten, wat zou erbij moeten? Heeft u daarvoor een motie voorbereid, of een ander plan voor?

De **voorzitter**: Hageman.

De heer **Hageman** (D66): Wilt u even iets concreter zijn over waar er dan iets bij of af moet?

De **voorzitter**: Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Ja, bij het voorstel, waarvan u zegt: ik vind dat er veel geld gaat zitten in de verkoop van de gebouwen, de overdracht et cetera. Daar heeft u natuurlijk gewoon een punt.

De **voorzitter**: Hageman.

De heer **Hageman** (D66): Ik zou zeggen aan het college: zoek een groter project, een verduurzamingsproject waarin in ieder geval het geld dat je ter beschikking stelt ook echt aan verduurzamingsmaatregelen ten goede komt en niet aan allerlei moeilijke constructies eromheen. Ik denk dat het mogelijk is, gezien de markt en de marktontwikkelingen, dat dit soort projecten opgetuigd zouden kunnen worden. Ik heb geen concreet alternatief, want ik heb de markt niet verkend. Daar hebben we godzijdank een huis vol ambtenaren en een college voor.

De **voorzitter**: Tot slot mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Maar dit project is juist bedacht, het is een landelijk uitgedacht project door een aantal mensen die bij elkaar zijn gaan zitten, waar die gemeentes gebruik van kunnen maken die te weinig liquide middelen hebben. Dat is het. En wat wij doen als Brabant: wij stoppen er 100 miljoen euro in om mee te helpen om dat project te trekken, en dat doen we voor de Brabantse openbare gebouwen. Het is maar één van de dingen die we moeten gaan doen op weg naar verduurzaming.

De **voorzitter**: En uw vraag?

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Mijn vraag is of D66 nou wil dat dit gewoon helemaal van tafel gaat en dat er weer over een nieuw plan wordt nagedacht, of dat D66 zelf ideeën heeft hoe je dit plan kunt verbeteren.

De **voorzitter**: Oké. Hageman.

De heer **Hageman** (D66): Het plan is uiteindelijk met heel veel mensen bedacht, dus je kan niet verwachten dat een mening van D66 zal gaan leiden tot een grote aanpassing van alle organisaties die hierin participeren. We hebben al aangegeven dat we dit een belangrijk onderwerp vinden, maar juist de aankoopcomponent – en u geeft mij daarin gelijk – maakt dat er gewoon veel geld eigenlijk aan andere zaken besteed wordt dan aan de verduurzamingsmaatregel, en u kunt ons toch niet verwijten dat wij gaan voor een goede verduurzaming? Dat zou u eigenlijk gewoon moeten ondersteunen.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **Hageman** (D66): Ik had het over beslispunt 2. De huidige Verordening treasury is de resultante geweest van verschillende visies op de snelheid van verandering in de wereld van de rente, beleggingsrisico's et cetera. Wij vragen de gedeputeerde: vindt u dan ook niet dat een zorgvuldige Treasuryverordening eigenlijk een betere en een fundamenteelere afweging verdient dan deze toch enigszins gelegenheidsaanpassing ten behoeve van een mogelijk klein deel van een toekomstige portefeuille?

Tot zo ver, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Hageman voor zijn bijdrage. De heer Smeulders van de Partij van de Arbeid dan nu. Aan hem het woord.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dank je wel, voorzitter. Om maar te beginnen met nieuws voor de fractie van GroenLinks: ik heb geen voorstellen om dit voorstel te verbeteren ... Mevrouw Brunklus?

De **voorzitter**: Nee, u praat gewoon door. De leden zijn zelf verantwoordelijk voor wat ze in de zaal doen, maar luisteren is wel een aanbevolen houding. Gaat u verder.

De heer **Smeulders** (PvdA): Mevrouw Brunklus, ik had nieuws voor u. Ik heb namelijk geen voorstellen om dit voorstel van GS te verbeteren, en dat heeft een reden. Wij vinden dit namelijk gewoon een goed voorstel. Sterker nog: wij vinden dit precies het voorstel zoals we ze graag zien. Het is een ingenieus voorstel, waarbij we integraal onze eigen doelen als provincie realiseren, maatschappelijke meerwaarde creëren, nou, u weet: daar is de PvdA nogal van, én we doen het ook nog eens een keer samen met anderen, en 'anderen' is in dit geval overheden en zelfs private partijen, namelijk Nationale Nederlanden, of wat daar tegenwoordig voor doorgaat. Het rendement is hoger dan bij schatkistbankieren. Dat is het financieel rendement, nou hartstikke belangrijk dat dat lukt. En het maatschappelijk rendement zit hem vooral in verduurzaming van maatschappelijk vastgoed, nou dat dient onze duurzaamheidsdoelen. We steunen de gemeentes financieel én in kennis om stappen te zetten, én wij zorgen hopelijk ook op deze manier dat er meer goed maatschappelijk vastgoed komt in kwalitatieve zin. Het zou toch ook tof zijn dat we op deze manier bijvoorbeeld weer eens nieuwe scholen voor kinderen in Brabant zouden kunnen bouwen. Kortom, dit voorstel past uitstekend bij onze wensen om te investeren in maatschappelijk vastgoed. Nou, de CDA-fractie vraagt mij daar meestal naar op het moment dat ik dat woord in de mond neem. Toch? Ja. We hebben het er meestal over dat we het daar zo over eens zijn dat we dat hier doen. En het sluit ook mooi aan bij de motie die onze fractie eerder al heeft ingediend om sportaccommodaties te verduurzamen. Nou, een aantal gemeentes heeft sportaccommodaties nog in eigen beheer, dus dit sluit er mooi bij aan om die ook te kunnen verduurzamen, met steun van ons als provincie.

De VVD-fractie had een interessante suggestie aan GS, die vind ik ook interessant: om te kijken of we gemeentes op andere wijze kunnen helpen bij verduurzaming, bijvoorbeeld op het gebied van openbare verlichting. Nou, ik ben benieuwd naar de reactie van GS daarop. Ik kan me nog meer dingen voorstellen die interessant zouden kunnen zijn, zowel voor gemeenten als voor ons en voor de samenleving.

Afsluiten wil ik met mijn, inmiddels wel succesvolle, denk ik, framing van gedeputeerde Van Merrienboer als gedeputeerde van realisatie, van uitvoering, ook op het gebied van energie. Eerst was er het windpark A16, die komen er gewoon, met draagvlak in de omgeving, de zonnepanelenregeling in Zuidoost-Brabant heeft hij ook voor elkaar gekregen, daar komen 7500 huishoudens met zonnepanelen die ze nu niet hoeven te betalen, en we hebben het voorstel voor maatschappelijk vastgoed, dus dat doet hij ook. Ik vond het een mooie afsluiting richting verkiezingstijd. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: De fractie van GroenLinks, mevrouw Brunklus nu.

Mevrouw **Brunklus** (GL): Voorzitter. Hulp van beleggers en banken bij het duurzaam maken van openbare gebouwen met publieksfuncties, zoals scholen, sportaccommodaties en gemeentehuizen, is natuurlijk van harte welkom. De opgave om energie te besparen die voor ons ligt is enorm en het is alle hens aan dek. GroenLinks heeft de afgelopen jaren steeds aangedrongen op urgentie, om snel en efficiënt te handelen. Aan de slag ermee, eerder gisteren dan morgen. Bij de begrotingsbehandeling dienden wij in deze geest ook al een motie in om het Museumkwartier te verduurzamen. Maar we moeten als overheid

de hulp uit deze hoek ook wel kritisch bezien. Is dit een risico, of een manier van makkelijk winst maken door derden, zoals we in het verleden hebben gezien in de bouwwereld?

In de constructie die hier is bedacht, gaat ESG Erfpachtleningen de zorgen van overheden voor deze gebouwen overnemen via een lokale stichting. De gemeente verkoopt het gebouw en het geld dat daarbij verdiend wordt, kan gebruikt worden voor verduurzaming. De grond wordt verpacht, waardoor de gemeente regie houdt. Een slim en doordacht plan lijkt het, maar de gemeente raakt daarbij wel het eigenaarschap kwijt van de gebouwen, omdat dit door de stichting wordt overgenomen. Mijn vraag is of is uitgezocht of gemeenten hier enthousiast over zijn. En zijn de gemeenteraden hier enthousiast over? De gemeenteraad van Oosterhout, genoemd als launching customer, weet in ieder geval nog van niets. De gemeenteraden raken hiermee wel een deel van hun zeggenschap kwijt over het gemeentelijk bezit. Is dit een probleem? Nee, dat hoeft natuurlijk niet, en zeker niet als het idee is ingestoken vanuit maatschappelijk belang en niet vanuit winst. Dit lijkt zo te zijn ...

De **voorzitter**: Interruptie Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Mijnheer de voorzitter. Ik hoorde mevrouw Brunklus zeggen dat de gemeente de zeggenschap kwijtraakt. Nou heb ik de stukken goed gelezen, dacht ik, en ik heb juist gezien dat de gemeente aan zet blijft met betrekking tot het een en ander. Maar u zegt toch dat ze zeggenschap kwijtraken. Kunt u dat eens verduidelijken? Waar hebt u dat gezien in het stuk?

De **voorzitter**: Brunklus.

Mevrouw **Brunklus** (GL): De gemeenten raken zeggenschap kwijt over hun gebouwen. Kijk, ze behouden de grond en hebben zo de regie over die plek, maar de gebouwen zijn niet meer van de gemeente, die zijn van de stichting.

De **voorzitter**: Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Die zijn technisch gezien van de nieuwe stichting heb ik begrepen, maar ik heb gelezen – en misschien kan de heer Van Merrienboer daar later ook een verklaring op geven – dat de gemeente de bestemming kan veranderen, dat de gemeente het kan gebruiken alsof het eigendom is, alle zeggenschap over het gebouw en de ondergrond heeft. Dus ik zie het probleem niet.

De **voorzitter**: Brunklus.

Mevrouw **Brunklus** (GL): Nou, dat is precies waarom ik ook de vraag stel. Want ik heb ook even contact gehad met iemand uit de gemeenteraad van Oosterhout, want daar gaat het over het gemeentehuis. Nou, zijn eerste reactie was: oeps, nou, ik weet niet of wij dit zo wel zouden willen, et cetera, want dan raken wij onze zeggenschap kwijt. Ik denk dat het goed is dat de gedeputeerde daar wat dieper op ingaat. Daarom stel ik het ook als vraag hier.

De **voorzitter**: Interruptie. Mevrouw Tinnemans was eerder, maar het is beter om dan wat dichterbij de microfoon te gaan staan. Aan u als eerste en dan mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Tinnemans** (CDA): Het is nog even wennen.

De **voorzitter**: Ja, ga uw gang.

Mevrouw **Tinnemans** (CDA): Mevrouw Brunklus, u gaf aan dat het ook maatschappelijk goed was om deze stappen te maken. Ik vraag me alleen af: wat nou als we niet de energierendementen halen? Dan blijkt dat de kosten voor het gebouw toch hoger blijken te zijn dan waar ik nu kapitaalslasten voor betaal en waar ik nu zelf de verduurzaming voor zou betalen, dus dan levert het me per saldo als gemeente budgettair niks op. Op wie wordt dan de rekening afgewikkeld? Is dat dan op de verenigingen die in de sporthal zitten, die in de MFA zitten? Wie gaat mij dat compenseren als gemeente?

De **voorzitter**: Mevrouw Brunklus.

Mevrouw **Brunklus** (GL): Volgens mij gaat daar straks de gemeenteraad zelf over hoe ze dat willen verrekenen. U vraagt waar de rekening wordt gelegd. Nou, het is in ieder geval een winst voor het milieu, voor het klimaat, want de gemeentes worden zo in staat gesteld, als ze gebruik willen maken van deze constructie, om te gaan verduurzamen. Ze hoeven niet eerst het geld bij elkaar te sparen, of op een andere manier vrij te maken, want ze kunnen in ieder geval een deel via deze stichting en via de verkoop van hun gebouwen aan die stichting gaan regelen.

De **voorzitter**: Mevrouw Tinnemans.

Mevrouw **Tinnemans** (CDA): Zou het dan niet handiger zijn dat we kiezen voor een construct, waar we inderdaad zoveel mogelijk geld naar verduurzaamde stenen kunnen zetten en niet voor een construct kiezen waarin heel veel geld opgaat aan bepaalde overheadkosten, aan overdrachtsbelasting en vergoedingen?

De **voorzitter**: Mevrouw Brunklus.

Mevrouw **Brunklus** (GL): Ja, dat ben ik wel met u eens, maar ik denk dat we veel meer moeten doen dan dit. Ik denk dat dit maar een voorstel is. Weet je, ik ga dan op de stoel zitten van de gemeenteraad, of van zo'n college, en ga dan zitten rekenen. Je gaat natuurlijk als college en als gemeenteraad dat doen wat het voordeligste is voor je gemeente. Voor sommige gemeentes zal dit een uitkomst zijn, kan ik me voorstellen, andere gemeentes zeggen: nou, we slaan de handen ineen en we doen het met een paar gemeentes in de omgeving samen, want dan besparen we geld.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen, interruptie.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, voorzitter, ik hoorde de VVD-collega ook vragen: 'goh, wat staat er nou toch allemaal in die stukken?' Ik zal hem eens op zijn wenken bedienen, zoals dat in VVD-taal altijd zo wordt gesteld. Behalve dat er duidelijk in de stukken staat dat het juridische eigendom overgaat naar die stichting, staat er ook gewoon in die stukken van Bewust Investeren heel duidelijk: "Door het gebouw over te nemen heeft Bewust Investeren via de op te richten stichting zeggenschap over het gebouw en zal het gebouw meer verduurzaamd worden dan nu gebeurt." Met andere woorden: de gemeente heeft er helemaal niets meer over te zeggen. Verder staat er ook duidelijk in de stukken: "De institutionele belegger heeft een eigen, rechtstreeks vorderingsrecht op de gemeente". Niet op de stichting, maar op de gemeente.

De **voorzitter**: Ik geloof dat die voor de heer Koevoets bedoeld was, die wil reageren. De heer Koevoets heeft het woord.

De heer **Koevoets** (VVD): Ja, ik kan er heel kort over zijn. Mevrouw Van der Kammen heeft ook zeggenschap in Provinciale Staten, maar nog niet de beslissingsbevoegdheid over wat hier gebeurt in Provinciale Staten.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Misschien dat de collega die vergelijking wat wil toelichten, want ik kan hem op deze casus absoluut niet terug gaan leiden.

De **voorzitter**: Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Nou, het lijkt me logisch dat, als een stichting gaat verduurzamen, ze enige zeggenschap hebben. Wij hebben hier met zijn allen zeggenschap in wat we besluiten, maar het beslissingsrecht ligt bij heel Provinciale Staten. Ik stel me voor dat in de constructie die we gaan krijgen er wel degelijk zeggenschap is voor de stichting, maar dat houdt nog niet in dat ze alles te vertellen hebben. En zoals u het net stelde, dat de gemeente helemaal niets meer te zeggen heeft, dat is wel erg absoluut.

De **voorzitter**: Goed. Ik stel voor dat mevrouw Brunklaus haar betoog vervolgt. Maar ook even voor de orde van het debat: er zijn een paar vragen gesteld die straks allemaal op het bordje van de gedeputeerde liggen en voor de orde van het debat lijkt het me goed dat de gedeputeerde straks de kans krijgt om dat toe te lichten, anders gaan we hier herhalen, en dat is, denk ik, niet zo handig. Mevrouw Brunklaus vervolgt haar betoog.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Ja, ik had het erover dat de gemeenteraden hun zeggenschap mogelijk kwijtraken over het gemeentelijk bezit en ik vroeg me af of dat een probleem zou zijn. En dan zeg ik: nee, dat hoeft natuurlijk niet, en zeker niet als het idee is ingestoken vanuit maatschappelijk belang en niet vanuit winst. Dit lijkt zo te zijn, maar kunnen GS ons verzekeren dat hier geen dikke winsten gemaakt worden door derden? En hoe garandeer je dat het geld dat vrijkomt, gebruikt gaat worden om de gebouwen energiezuinig te maken?

Groenlinks vindt het top dat het rustende geld van de provincie wordt ingezet voor de klimaatopgave en het ontzorgen van de gemeenschap bij verduurzaming. Aangezien we als een van de rijkste provincies een immunisatieportefeuille hebben van 2,8 miljard euro, mag de lening van de provincie wat ons betreft best meer zijn. Waarom zet de provincie maar 20% in in deze constructie en waarom is er gekozen voor een bedrag van 100 miljoen euro? Is het niet voordeliger voor gemeenten als dat meer zou zijn?

En dan hebben wij ook nog een motie ingediend bij dit voorstel, want wij willen graag dat de provincie kan bepalen dat bij iedere investering een 'x' aantal groene banen in Brabant worden uitgezet, dus dat de verbouwingen zoveel mogelijk lokaal uitgevoerd kunnen gaan worden en dat er opleidingsplaatsen komen en herintreders en starters aangenomen kunnen worden bij de projecten.

De **voorzitter**: De motie is nummer 3 en is verspreid.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Ik rond af. Als we al deze aspecten mee kunnen nemen, hebben we een echte maatschappelijke investering, waar veel inwoners van Brabant voordeel van zullen hebben. Goed dat er steeds meer beweging komt in de transitie.

Motie M3 'Bewust investeren met kansen voor banen'

“Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 1 februari 2019; behandelend Statenvoorstel 87/18, investeren in maatschappelijk vastgoed via ESG Erfpachtleningen Bewust Investeren;

overwegende dat:

- de provincie Noord-Brabant een lening gaat verstrekken van 100 miljoen euro aan ESG Erfpachtleningen;
- deze lening is bedoeld om te investeren in openbare gebouwen van Brabantse gemeenten, zoals scholen, sportaccommodaties en gemeentehuizen;

constaterende dat:

- de middelen van de provincie hiermee een bijdrage gaan leveren aan het oplossen van een maatschappelijk en economisch probleem;
- het gaat om het energiezuinig maken van openbaar vastgoed van Brabantse gemeenten;
- er een groeiend tekort aan vakmensen in de bouw is;
- de omschakeling naar energiezuinig bouwen een kans is voor werkgelegenheid voor starters en werkzoekenden;

verzoeken Gedeputeerde Staten om:

zich in te spannen om de bedrijven die worden ingeschakeld voor de opdrachten van ESG Erfpachtleningen in Brabant starters en herintreders in dienst zullen nemen en zo nodig bij- en omscholen; en gaan over tot de orde van de dag.

Patricia Brunklaus, GroenLinks.”

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Brunklaus voor haar bijdrage. De motie is, zoals gezegd, ingediend. Dan nu de Groep Van Overveld. De heer Van Overveld ziet af. Partij voor de Dieren ook niet. ChristenUnie-SGP dan. Het woord is aan de heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik zal u beloven dat ik het kort houd. We hadden een hoop vragen, maar ik heb eigenlijk ademloos naar de bijdrage van D66 geluisterd, want ik denk dat daar de kern in zat van wat ook de vragen van ons zijn. Natuurlijk willen wij maatschappelijk rendement halen, daar gaat het ons als eerste om. Dat die andere twee aspecten, financieel rendement en risico's, afgedekt zijn, dat geloven we vanuit de stukken, al gaf u helder aan dat u daarbij ook nog wel vanuit financieel rendement een aantal vraagtekens kunt stellen. Maar onze kernvraag is: gaan we nou het maatschappelijk rendement dat we met zijn allen willen halen op die verduurzaming van Brabant, maximaal halen om die 100 miljoen euro hierop uit te zetten, of zijn er heel andere mogelijkheden en kansen? En dan zien wij zoveel mogelijkheden. Ik zag u vorige week zaterdag nog op dat plein staan in Den Bosch, over uw plan om bijvoorbeeld ontwikkelbedrijven te gebruiken om energie op te wekken en van daaruit het geld beschikbaar te stellen aan de Brabantse samenleving, volgens mij een heel goede investering van die 100 miljoen euro, en zo zijn er tal van voorbeelden. Voorlopig – maar ik wacht uw antwoorden af – kan het er bij onze fractie niet in dat deze 100 miljoen euro op deze manier inzetten, dat dat de maximale inzet zou zijn die het maximale maatschappelijk rendement daarin heeft, maar we gaan uw beantwoording afwachten, mijnheer Van Merrienboer, en dan zullen we in tweede termijn definitief onze mind opmaken over het voorstel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Vreugdenhil. Dan nu Lokaal Brabant, de heer Ockers. Ziet af van woordvoering. Ik schors de vergadering voor vijf minuten en dan gaat de gedeputeerde antwoorden.

Schorsing (16.26 – 16.32 uur.)

De **voorzitter**: Dames en heren. Mag ik u verzoeken uw plaatsen weer in te nemen? Ik heropen het debat. Het woord is aan gedeputeerde Van Merrienboer voor de eerste termijn van de zijde van het college. Aan hem het woord.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, voorzitter, dank je wel. Laat ik beginnen met de Staten te bedanken en ook te complimenteren voor een volgens mij goede, inhoudelijke start van het debat. Ik ga mijn uiterste best doen om op alle vragen antwoord te geven. En ik wil natuurlijk ook mevrouw Tinnemans feliciteren met haar maidenspeech, maar daar hebt u al uiting aan gegeven met dat mooie bloemetje.

Ik start met het kader, het waarom. Uw Staten hebben het college de opdracht gegeven om een belangrijk gedeelte van de verkoopopbrengst van Essent niet in een investeringsagenda te stoppen – daar praten wij in dit huis heel veel over –, maar ook in een zogeheten immunisatieportefeuille, omdat kaderstellend – de heer Hageman refereerde daar al aan – de ambitie is, en ook de noodzaak, om elk jaar een behoorlijk rendement te realiseren op de 122,5 miljoen euro, om onze taken te kunnen uitvoeren. Wij hebben daar in deze periode herhaaldelijk over gesproken, laatst ook bij de begroting: wat zijn nu de vooruitzichten van die 122,5 miljoen euro, en zijn daar zorgen? Volgens mij hebben wij bij de begroting laten zien dat dat op de lange termijn zeker aandacht vraagt, maar dat op de korte termijn de middelen, die daarvoor gereserveerd zijn door 122,5 miljoen euro onder uw begroting te leggen, er zijn. Onderdeel van de bijstellingen voor het treasurybeleid was dat we een flink gedeelte van de middelen ook wegzetten bij decentrale overheden. Het is goed te beseffen dat een groot gedeelte van ons vermogen naar gemeenten buiten Brabant gaat, die daar onder aansturing van hun gemeenteraad – en dat varieert van Amsterdam tot Groningen, kan ik u zeggen – verstandige dingen mee doen. En toch, heeft u eerder gezegd: daar knaagt iets en kunnen we niet proberen om dat geld naar Brabant te halen om daar maatschappelijk rendement voor te realiseren? Maar, zeg ik dan meteen tegen de heer Vreugdenhil: maximaal maatschappelijk rendement past niet in de kaderstelling. Het gaat om een optimaal maatschappelijk rendement, vooropstellend – dat zijn uw eigen kaders – dat het financieel rendement aanwezig is, omdat, nogmaals, de eerste doelstelling is het opbrengen van voldoende middelen voor onze begroting.

Vervolgens komt er een initiatief vanuit twee partijen, Nationale Nederlanden Groep/BNG, eigenlijk met de vraag: wij denken, in nauw overleg met de initiatiefnemers van Bewust Investeren, dat er een interessante constructie is die aan die doelstellingen voldoet ...

De **voorzitter**: Interruptie Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik vind het eigenlijk wel mooi dat u het zo zegt, want u zegt eigenlijk: eigenlijk is het belangrijkste uitgangspunt dat we het financieel naar de toekomst toe goed moeten borgen, terwijl u toch vanuit de Staten van een heel aantal fracties hoort dat we daar nog eens een keer over moeten nadenken, want als het ons echt gaat om het maatschappelijk rendement, dat u prominent in het stuk zet, dan moet je je afvragen of je dit wel moet gaan doen. Pikt u dit signaal dan niet op uit de discussie die we met elkaar gevoerd hebben?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Help me eens even. Welk signaal bedoelt u, mijnheer Vreugdenhil?

De **voorzitter**: Mijnheer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): We hebben het hier over het maatschappelijk rendement gehad en of het op deze manier besteden wel maximaal maatschappelijk rendement oplevert. Eigenlijk zegt u nu zelf: nee, want het gaat met name om het financieel rendement, en het maatschappelijk rendement komt er wel bij. Maar u hoort toch van een aantal fracties hier dat we wel fundamenteel na willen denken: ja, het gaat ons hier wel in dit huis om het maatschappelijk rendement, en dan is het de vraag of dit voorstel daar het best bij past.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, maar daarmee haalt u twee discussies door elkaar, mijnheer Vreugdenhil. Als u dát zegt, moet u bij de begroting zeggen: nou ja, schrap die doelstelling van 122,5 miljoen euro maar, want wij vinden het maatschappelijk rendement het belangrijkste, en we voegen een deel van het immunisatievermogen toe aan een investeringsagenda, waar wij meer risico mee kunnen nemen. Dan gaan we ons energiefonds uitbreiden en dan gaan we vanuit het energiefonds deze investeringen doen. Maar voor dat energiefonds geldt de financiële doelstelling 'nominale revolverend', zelfs de mogelijkheid om te zeggen: mogen wij een businesscase financieren, ook als er een risico is dat dat geld niet terugkomt? Maar u kunt niet én/én/én. Wij hebben in dit huis een zorgvuldig onderscheid gemaakt tussen een investeringsagenda, om alles in te zetten op dat maatschappelijk rendement, en een immunisatieportefeuille, waarin je zoekt naar slimme combinaties, maar altijd vanuit drie doelen: financieel rendement, geen risico en een zo aantrekkelijk mogelijk maatschappelijk rendement. Die drie doelen kunt u niet uit elkaar trekken. Ze horen alle drie op dit voorstel te worden gelegd als criterium.

De **voorzitter**: Vreugdenhil tot slot.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Maar u zult het ons niet kwalijk nemen dat we, ook in het licht van de discussies, de enorme transitie die we moeten maken en de voorstellen, als Staten ook nadenken: ja, misschien is dat maatschappelijk rendement wel veel belangrijker daarin. Dat wegen we hier dan ook zwaar. Dat hoor ik een heel aantal fracties zeggen: u maakt het eigenlijk ondergeschikt, als derde. Ik hoor hier een aantal fracties zeggen: nee, wat ons betreft is dat misschien wel bovengeschied, en die gedachtegang is niet gestopt. Pikt u dat niet op uit de discussie?

De **voorzitter**: Mijnheer Vreugdenhil, nu ga ik toch even als uw voorzitter ...

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Het is dezelfde vraag.

De **voorzitter**: Het is dezelfde vraag. Deze discussie wordt gevoerd onder de vigerende Treasuryverordening. Als u daarover wilt spreken, is dat uiteraard uw goed recht, maar dat staat nu niet op de agenda. Signalen kunnen altijd worden afgegeven, maar nu ligt een voorstel onder het vigerend reglement hier voor. De gedeputeerde vervolgt zijn betoog.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Nogmaals, mijnheer Vreugdenhil, natuurlijk pak ik die signalen op, maar die moeten vervolgens een plek krijgen aan de tafel waaraan dan keuzes gemaakt worden over hoe wij, zeg maar, met ons immunisatievermogen in de toekomst wensen om te gaan. Ik werk vanuit uw kaders, uw opdracht, vigerend treasurybeleid. Daar past dit voorstel prima in. Als u meer maatschappelijk rendement wilt ten koste van dat financieel rendement, dan staat hier een portefeuillehouder financiën die u dat ten dringendste ontraadt, omdat u dan een gat schiet in uw eigen begroting, mijnheer Vreugdenhil, en dat moet je dan bij de begroting bespreken.

De **voorzitter**: Nou, het punt is volgens mij gemaakt. Hageman.

De heer **Hageman** (D66): Ik vind het in deze zin lastig, voorzitter, dat beslispunt 2 uiteindelijk wel gaat over de verandering van de Treasuryverordening, namelijk het oprekken van de termijnen van dertig naar veertig jaar, waarmee de gedeputeerde met dit voorstel uiteindelijk ook de hele Treasuryverordening naar binnen haalt. Dat maakt het mij lastig. Het zou voor mij uiteindelijk handiger zijn – en dat is ook de vraag die ik gesteld heb en die u nu misschien meteen kunt beantwoorden – als we beslispunt 2 eventueel even parkeren tot het moment waarop we wat fundamenteeler gaan praten over de Treasuryverordening. Voor mij is dat zo belangrijk, dat we dat niet eventjes nu tussen neus en lippen door moeten doen.

De **voorzitter**: Oké, die vraag heeft u gesteld. Even voor de orde stel ik vast dat u heel veel vragen hebt gesteld en dat de gedeputeerde heeft gezegd dat het allemaal goeie vragen zijn die hij wil beantwoorden. Voor de orde van het debat lijkt het me nuttig dat we de interrupties even opzouten tot de gedeputeerde zijn eerste termijn stevig heeft kunnen neerzetten. Daarna geef ik dan uiteraard alle ruimte voor de nadere vragen en de politieke duiding ervan. Ik denk dat ook degenen die het debat buiten deze Statenzaal volgen, gediend zijn met nu een goed antwoord van de gedeputeerde, en dan weer uw kant. De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, voorzitter, ik kijk naar de heer Hageman. Op dat punt wil ik echt uitvoerig terugkomen, maar uw frame 'tussen neus en lippen door' begrijp ik niet, want wij zijn in het kader van het treasurybeleid door u gevraagd om dit soort voorstellen te bedenken. Die leiden wij ook langs een treasury committee, daar wordt geadviseerd over wat wij u voorleggen. De veertigjaartermijn – en nogmaals: daar mag u een afweging over maken – heeft te maken met het feit dat heel veel gemeenten bij nieuwbouwinvesteringen uitgaan van die veertigjarige termijn. Dat wil niet zeggen – en dat is een klein beetje techniek – dat daarmee de looptijd van die lening effectief gezien ook veertig jaar is, maar voor gemeenten, om een afweging te maken over 'stappen wij in dit arrangement?', is hun afschrijvingstermijn wel leidend om die keuze te maken. Als u dat niet wilt, dat kan, dan schrappen we dat, dan zijn we voor gemeenten een stuk minder aantrekkelijk en dan gaat u misschien wel weer klagen over het feit dat ik geen maatschappelijk rendement haal. Nogmaals, het gaat echt om de balans maatschappelijk/financieel rendement en geen risico's. En ik vraag u om die ruimte te geven. Als u dat niet doet, moet u er rekening mee houden dat ik minder gemeenten kan gaan interesseren voor dit arrangement.

De **voorzitter**: Oké. Dit punt in deze interruptie even afmaken.

De heer **Hageman** (D66): Wij hebben een aantal spelregels, dat zult u met mij eens zijn, en is het niet per definitie zo dat vanuit een aantal spelregels er een aantal mogelijkheden liggen en een aantal onmogelijkheden? U geeft volgens mij zelf in uw stuk aan dat er enkele projecten kunnen zijn die betrekking hebben op nieuwbouw – dat zijn die veertigjaartermijnen. Bent u het dan niet met me eens dat die enkele projecten die in de totaalportfolio beschikbaar zijn onvoldoende reden zou zijn om nu de Treasuryverordening aan te passen van dertig naar veertig jaar, die geldt voor alle acties die wij in het kader van de Treasuryverordening gaan doen, alleen maar voor die paar kleine projecten voor nieuwbouw?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Nou ja, voorzitter, de heer Hageman stuurt nu naar zijn eigen argumentatie door te zeggen dat het over een paar kleine nieuwbouwprojecten gaat, maar dat is niet zo. Nogmaals: in die balans – en u gaat erover, want het is uw Treasurystatuut – vraag ik u om de ruimte te geven, zodat we echt in gesprek met gemeenten het beste resultaat kunnen boeken. U mag dat afwegen.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. De VVD, dank voor de ondersteunende bijdrage van de heer Koevoets.

De **voorzitter**: Interruptie Smeulders nog.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik hoorde de heer Hageman net zeggen dat wij de Treasuryverordening zouden aanpassen met dit voorstel. Ik heb het ontwerpbesluit er even bij genomen, want ik dacht: hé, is dat wel zo? Daarin staat letterlijk dat we in afwijking van de Verordening treasury Brabant alleen bij dit voorstel instemmen met het verstrekken van die leningen voor een periode van veertig jaar. Mijn vraag aan de gedeputeerde is: als we dat met dit voorstel doen, wil dat toch niet zeggen dat wij de Verordening treasury in de toekomst per se niet meer gaan handhaven? Die blijft toch gewoon zoals die is bij nieuwe voorstellen, en dan komt u toch weer met een nieuw voorstel?

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, volstrekt eens, mijnheer Smeulders, dat is precies zoals het gaat. De verordening blijft de verordening, inclusief de uitgangspunten die hier staan. Maar voor dit voorstel vragen wij aan u – en u bent de baas, want u gaat over die verordening – daarop een uitzondering toe te staan, om voor u een aantrekkelijker maatschappelijk rendement te realiseren.

De **voorzitter**: Nog één keer Smeulders, want we wisselen dit nu al twee, drie keer.

De heer **Smeulders** (PvdA): Dus als u, of uw opvolger, over een jaar met een nieuw voorstel komt, dan is dat weer in principe volgens de verordening dertig jaar, en als dat niet lukt, of anders moet, vraagt u dat wederom aan ons als PS?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Volstrekt eens, voorzitter.

De **voorzitter**: Die zijn betoog nu vervolgt.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): De suggestie is gedaan om ook te kijken naar alternatieven op maatschappelijk rendement, en dat ging bijvoorbeeld over verlichting. Het is een aardige suggestie, en toeval of niet, maar dit is op dit moment al onderwerp van gesprek met een van de gemeenten waar we de verkenning mee doen. Ik kan dan ook meteen aangeven of er belangstelling is vanuit gemeenten. Ja, die is er wel degelijk. Ik weet overigens, mevrouw Brunklus, dat er in Oosterhout een besloten raadsbijeenkomst was in december, om daar voor het eerst ook raadsleden in mee te nemen. Maar het is niet zo dat gemeenten er op dit moment allemaal al mee klaar zijn. Ze zijn zich aan het oriënteren. Ik praat met veel gemeenten over de aantrekkelijke kanten van dit voorstel, omdat ze – en nogmaals: ik denk

dat het goed is om dat te benadrukken – de opgave voor zich zien, maar vervolgens wel de vraag hebben: hoe gaan we dat realiseren? En dan kunt u – een aantal sprekers zei dat – kijken naar een aantal kosten die hier gemaakt moeten worden, maar die zetten gemeenten natuurlijk af tegen alternatieven, want gemeenten hebben geen vastgoedexpertise in huis om te verduurzamen; die moeten ze ook inhuren. Als we praten over gezonde scholen, wat we op deze manier ook kunnen financieren, dan is dat nu onderdeel van de expertise die je via dit arrangement op tafel krijgt. Het alternatief is dat gemeenten dat zelf moeten doen, maar, mevrouw Tinnemans, daar zijn ook kosten aan verbonden. Bezien vanuit gemeentelijk perspectief – en nogmaals: een gemeente is volstrekt vrij om hier in te stappen – wordt hier ook een arrangement gemaakt dat voor hen aantrekkelijk is. Het alternatief is dat ze het zelf doen, maar dan kost het ook geld. Veel gemeenten hebben in hun collegeprogramma staan: “wij zijn nu eigenaar van vastgoed en daar willen we misschien ook wel van af”. Dus als het gaat over het creëren van de ruimte, is dit voor gemeenten een optie. Ze hoeven het niet te benutten, maar ik merk enthousiasme bij gemeenten om in ieder geval het gesprek te voeren.

De **voorzitter**: Interruptie Tinnemans.

Mevrouw **Tinnemans** (CDA): Maar levert het voor gemeenten daadwerkelijk budgettaire ruimte op, of lost het slechts een liquide probleem op dat voor de meeste gemeenten geen probleem is?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ik denk oprecht dat dat van gemeenten afhangt, wat de heer Koevoets ook al zei. Voor een enkele gemeente zal het direct rendement opleveren. Gemeenten maken ook keuzen: gaat het nu om ons stadhuis, gaat het over de sportbedrijven, gaat het over onderwijs? Ik ben met een gemeente in overleg die met deze constructie meer kredietruimte krijgt om onderwijshuisvesting te realiseren. Dat is voor die gemeente een aantrekkelijk element van deze constructie.

De **voorzitter**: Tinnemans.

Mevrouw **Tinnemans** (CDA): In mijn beleving levert het slechts eventueel, misschien, in uitzonderlijke gevallen beperkte budgetruimte op. Het geldt dat ze terugkrijgen voor het pand dat ze overdragen geeft liquiditeitsruimte, maar gemeenten hebben heel weinig aan liquiditeitsruimte, want die hebben geen liquiditeitsproblemen. Welke financiële armslag lost dit op voor gemeenten? Want gemeenten denken in budgetten.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Nogmaals, gemeenten zijn heel verschillend, maar in een aantal gevallen levert het juist wel ruimte op, maar die situatie verschilt per gemeente. En nogmaals: het is ook een alternatief voor uitgaven die ze toch zouden moeten doen. Onderwijshuisvesting, dat moeten ze gewoon doen, en hier halen ze een aantrekkelijker rendement.

De **voorzitter**: Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Misschien aan mevrouw Tinnemans nog even, want die schetste een mooi beeld van iemand die aan haar deur kwam terwijl ze net een stuk aan het lezen was, enzovoort. Maar wat nu, mevrouw Tinnemans, als u in die nacht die u er nog eens over nadacht, had bedacht dat u een

tophypotheek had, dat uw huis volledig was gefinancierd, maar dat u toch iets zou willen doen, terwijl de bank niet bereid was te financieren, ook niet met die groene lening van u, dan is het wellicht toch goed dat er inderdaad iemand bij u langs komt die uw huis in eigendom wil overnemen. U kunt dan uw dure hypotheek, die u misschien tien jaar geleden heeft afgesloten tegen de toenmalige rentepercentages, gewoon aflossen, want uw huis is daarmee verkocht én u kunt opnieuw investeren. Sterker nog: *ik* investeer voor u en u kunt het huis onder erfpacht terugkrijgen en over dertig jaar is uw huis gewoon van u. Dat is eigenlijk het voorstel in vergelijking tot het plaatje dat u schetste. Ik denk inderdaad, zoals de gedeputeerde zei, dat sommige gemeenten er helemaal geen behoefte aan hebben, maar andere gemeenten staan er wellicht om te springen. En net zoals het bij u anders zal zijn dan bij mij qua financiële ruimte, is dat ook bij de gemeenten zo, denk ik.

De **voorzitter**: Nog een interruptie van mevrouw Van der Kammen, en dan gaan we echt proberen, want ik heb u net een oproep gedaan, om de gedeputeerde even te laten spreken.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ik vind het wel een interessant betoog van de collega van de VVD, want die schetst dus eigenlijk: goh, u hebt al een hypotheek, ik ga u nog wat meer geld lenen en dan moet u uw pand en uw grond uit eigendom geven. Wat zou eigenlijk de Hypotheekbank daarvan vinden, als u dat zomaar gaat doen?

De **voorzitter**: Ik geef de heer Koevoets gelegenheid tot het geven van antwoord, en dan wil ik echt dat de gedeputeerde verder gaat.

De heer **Koevoets** (VVD): Ja, dat lijkt me heel goed. Nou, mevrouw Van der Kammen, de Hypotheekbank vindt er niet zoveel van, want ik ga namelijk het huis verkopen. In bijna alle hypotheek – ik kan me er eigenlijk niet eentje voorstellen zónder – staat dat als je je huis verkoopt, als je het onderpand vervreemdt, je gewoon aflost, en dat gaat ook gebeuren. Een gemeente die op dit moment zijn scholen, zijn onroerend goed, heeft beleend – want dat is vaak het geval in dit soort situaties – kan dat verkopen, kan die dure lening aflossen. Dat zou ik ook kunnen. Als iemand zegt “goh, ik wil uw huis graag voor u verduurzamen en daarvoor los ik uw hypotheek af”, dan heeft de Hypotheekbank daar niks van te vinden. Dat is de realiteit, mevrouw Van der Kammen.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen, tot slot.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Welk probleem ben je dan eigenlijk aan het oplossen? Waarom ga je dan niet gewoon zelf die boel verduurzamen als je dat zo belangrijk vindt?

De heer **Koevoets** (VVD): Omdat ik er misschien zelf wel geen geld voor heb, mevrouw Van der Kammen.

De **voorzitter**: Meneer Koevoets, we duiken heel erg de techniek en de voorbeelden in. Ik ga de gedeputeerde nu echt vragen zijn betoog te vervolgen. De echte hoofdpunten komen straks nog wel in een tweede termijn aan de orde. De gedeputeerde vervolgt zijn betoog.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Misschien toch, en dat kan ik doen omdat ik ook op gemeenteniveau die ervaring met die vastgoedportefeuille heb: waarom zou dit voor gemeenten aantrekkelijk zijn? Eén, omdat er betrouwbare partners aan tafel verschijnen. Heel veel gemeenten financieren hun opgaven met de BNG en met Nationale Nederlanden. Dus wat ze hier aantreffen zijn de

gebruikelijke financiers, die gemeenten een arrangement aanbieden waarvoor een gemeente wel of niet kan kiezen en waarbij de gemeente kijkt naar de constructie die gekozen wordt, rond het toezicht op de stichting bijvoorbeeld. Dat zit echt allemaal onder aansturing vanuit de gemeente. Als een gebouw in eigendom ergens in de boeken staat, voel je je misschien wel meer eigenaar dan wanneer het bij een stichting zit, waarvan je de raad van toezicht benoemt en waarmee je een contract hebt waarvan je weet dat je dat pand over dertig jaar weer terugkrijgt, maar ik denk dat dat eigenlijk nauwelijks een verschil maakt, en zeker niet als het gaat om het daadwerkelijk benutten van het pand voor de primaire maatschappelijke functie waarvoor een pand bedoeld is, bijvoorbeeld onderwijs, of een stadhuis, of een sportactiviteit. Dus nogmaals: alle beelden die zijn geschetst van gemeenten die op afstand komen, in mijn beeld juist niet. Gemeenten blijven buitengewoon aan het stuur, krijgen expertise die ze anders ook zouden moeten inkopen en daarmee wordt het voor een aantal gemeenten volgens mij een heel aantrekkelijk arrangement.

De **voorzitter**: Interruptie Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Ja, ik zit toch al een tijdje met vraagtekens te luisteren naar het verhaal van de heer Van Merrienboer, vooral omdat we die stukken toch niet kunnen inzien. Ik vraag me toch af hoe hij het allemaal contractueel wil regelen dat het na dertig jaar ook daadwerkelijk terug in eigendom komt, want het eigendom wordt daadwerkelijk vervreemd. Daarbij ook de volgende vraag. U hebt het over stadhuizen en zo. Zou u dit provinciehuis ook bij deze stichting willen onderbrengen voor een dergelijke operatie? Is dat ook wat u zou doen?

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. Van Merrienboer.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Weet u, mijnheer Van Hattem, als de omstandigheden zo zouden zijn dat het voor dit provinciehuis een slimme constructie zou zijn, zou ik het zonder meer doen. Maar iedereen maakt daarin zijn eigen afweging. En nogmaals: gemeenten hebben een hoop maatschappelijke voorzieningen de toekomst in te brengen als het gaat over duurzaam. Dat hebben wij niet. Wij zijn niet verantwoordelijk voor de onderwijshuisvesting, wij zijn niet verantwoordelijk voor de verduurzaming van sportbedrijven. Gemeenten zijn daar druk mee aan de slag, ze krijgen hier een arrangement om naar realisatie te gaan, hier ga je van verkennen naar realiseren, onder regie van de gemeente zelf, en dat kiezen ze inderdaad per gemeente.

Contracten voor dertig jaar in het kader van vastgoed. Ja, mijnheer Van Hattem, ik weet niet of u een hypotheek heeft, ik weet niet of u een pensioenvoorziening heeft, maar contracten voor dertig jaar sluiten wij in deze samenleving natuurlijk voortdurend af.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, maar als ik mijn hypotheek zo zou opstellen dat ik niet weet of ik na dertig jaar mijn woning nog wel in eigendom heb, want het vastgoed wordt vervreemd, inclusief de grond. Normaal is het bij een erfpachtconstructie zo dat bij strategisch eigendom juist de grond wordt behouden voor een strategische ontwikkeling, en nu wordt het precies omgedraaid. Nergens kunnen we teruglezen hoe, op welke wijze, dit eigendom weer terugkomt. Er zitten heel veel risico's aan vast.

De **voorzitter**: De gedeputeerde krijgt de kans en gaat antwoorden.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. De heer Van Hattem creëert een beeld dat gewoon niet juist is. Er staat in dat het pand bij een stichting komt, onder toezicht van de gemeente. Onder toezicht van de gemeente.

De **voorzitter**: Nee, u heeft twee keer geïnterrumpeerd. De gedeputeerde kan zijn betoog vervolgen.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Contractueel is bepaald dat na dertig jaar het pand aan de gemeente wordt overgedragen, tenzij de gemeente ervoor kiest om het niet te willen hebben. Wat wilt u eigenlijk nog meer? U gaat hier iets creëren alsof dat niet duidelijk is. Het is ontzettend duidelijk, ontzettend duidelijk.

De **voorzitter**: Licht vast in de notulen. U vervolgt uw betoog.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ik kan het nergens uit afleiden, het staat nergens zwart-op-wit ...

De **voorzitter**: Nee, mijnheer Van Hattem, u heeft niet het woord. Ik stop nu dit debat, echt waar. We gaan de gedeputeerde de gelegenheid geven om de antwoorden te doen, want we vervallen voortdurend in hetzelfde patroon van technische debatjes. Mevrouw Van der Kammen, dat geldt ook voor u. De gedeputeerde heeft nu het woord. Ik stop nu dit debat. We zijn voortdurend in herhalingen aan het vervallen, het is een complex onderwerp, ik vind echt dat het belang van het debat nu gediend is bij het beantwoorden van de gedeputeerde. U krijgt straks allemaal de kans uw vervolgvragen, in welke zin dan ook, te stellen. De gedeputeerde heeft het woord.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Mevrouw Tinnemans en ook mevrouw Van der Kammen hadden vragen over de beoordeling. Kijk, dit moet natuurlijk gewoon voldoen aan de voorwaarden die we in Nederland hebben in relatie tot de inzet van ons immunisatievermogen. Dat is breder voor ons treasurybeleid van toepassing, dat is hier ook van toepassing. Natuurlijk vindt die toets plaats. Dat is nogal vanzelfsprekend, maar het is ook een eigen verantwoordelijkheid. Ik ga niet met elk voorstel naar de rijksoverheid. Dit is een beoordeling dat dit gewoon past binnen uw kaders, en u gaat daar zelf over.

Als u zo snel mogelijk wilt verduurzamen, en dat willen we eigenlijk allemaal, en u wilt daar geen risico bij lopen als het gaat over het financieel rendement, dan is dit de constructie. Als u dat wél wilt, dan verwijst ik u naar onze begroting, of wat dan ook, dan praten we daarover, nou misschien meer risicodragende investeringen met een groter maatschappelijk rendement, maar niet ten laste van de immunisatieportefeuille. Daar heeft u zelf een dijk omheen gebouwd, zodat dat niet op die manier kan. Dat zijn uw kaders en niet de mijne.

Ik heb u al gezegd, mijnheer Hageman, dat wij het voorstel ook in het treasury committee hebben besproken, inclusief het voorstel om juist alleen voor dit geval die uitzondering toe te staan, en daar ligt een positief advies. Ik denk dat het ook goed is nog eens te benadrukken dat wij niet 100 miljoen euro ineens gaan wegzetten. Absoluut niet. Op het moment dat er een construct is per gemeente, wordt dat waarschijnlijk een overeenkomst per gemeente, en als over enige tijd gemeente 4 of 5 aan de beurt is, en de rente staat dan hoger, ja, dan wordt het contract tegen een hogere rente gesloten.

Kan het meer of minder zijn? Nou, ik denk dat het goed is dat u nu ruimte geeft, en even voor uw beeld: dat is echt substantiële ruimte met die 100 miljoen euro, daar kunnen wij voorlopig, juist vanuit die multiplier, flink mee vooruit. We hebben een evaluatietermijn voorgesteld na twee jaar. Op het moment dat we zoiets hebben van "hier maken wij echt goed tempo, dit is verstandig en de alternatieve financiële uitzettingen leveren nog steeds niet zoveel op", dan kom ik bij u terug en dan gaat u de vraag beantwoorden of u daar nog meer ruimte voor wilt bieden.

Voorzitter. Ik kom bij de motie van GroenLinks. Naar de aard is het een motie waarover ik graag positief zou willen adviseren, ook omdat we hem bijvoorbeeld toegepast hebben bij eenzelfde constructie met de Efteling en de Beekse Bergen, dus kijken ook naar, wat ik noem, sociaal rendement, want dat is wat u hier vraagt. Dat is iets wat ik heel graag wil meenemen. Aan de andere kant – en dat heeft ook te maken met de vraag: hoe stuur je met je vermogen? – vind ik wel dat het ook echt aan gemeenten is om dat binnen het kader van hun beleid verder handen en voeten te geven. Maar van mij krijgt de motie het oordeel “geen bezwaar”.

De **voorzitter**: Interruptie Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Voorzitter, dank. De gedeputeerde antwoordt positief op deze motie. Wat deze motie eigenlijk zegt, is dat op basis van het voorstel dat voorligt een soort meekoppelend belang wordt ingediend. Begrijp ik dan dat Gedeputeerde Staten eigenlijk al voor meekoppelende belangen is, in de brede zin van het woord?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ik ben niet zo van de term ‘meekoppelende belangen’, ik ben van de term ‘meerwaarde’. Bij de Efteling en de Beekse Bergen ging het inderdaad over het financieren van de uitbreiding van de verblijfsaccommodaties. Toen hebben wij partijen eigenlijk uitgedaagd: wat zou nu het maatschappelijk rendement zijn wat wij voor deze financiële uitzetting kunnen krijgen? Als een gemeente niet alleen wil verduurzamen en niet alleen naar gezonde scholen wil gaan, maar dit ook ziet als een plek om jonge mensen op te leiden naar een plekje op de arbeidsmarkt, dan krijgen ze van mij een duim, want dat vind ik uitstekend.

De **voorzitter**: Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Ik weet nog dat we bij de begrotingsbehandeling hebben gevraagd of GS, als ze samenwerken met terreinbeherende organisaties, ook bereid zijn om extra afspraken te maken om bijvoorbeeld de uitrusting van de boa’s in dat buitengebied te verstevigen, en toen werd vanuit GS de reactie gegeven: dat doen we niet, dat meekoppelend belang – om toch maar even bij die term te blijven – is niet wenselijk. Als u nu zegt positief te staan tegenover deze motie, herken ik daarin toch een soort voortschrijdend inzicht dat meekoppelende belangen zeker van toegevoegde waarde zijn, maatschappelijk gezien. Dat is in ieder geval iets wat de VVD erg aanstaat.

De **voorzitter**: Ik begrijp dat er wat verwarring is over de motie. Hij is al in iBabs gezet en op sommige schermen zichtbaar. Als het niet zo is, meldt u dat dan even bij de griffie, want hij is wel digitaal beschikbaar. De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. De observatie van de heer Van Gruijthuijsen laat ik voor de heer Van Gruijthuijsen. Maar als het gaat over hoe wij vanuit de immunisatieportefeuille inzetten op een maatschappelijk rendement, is dit niet nieuw, want dat hebben we ook al eerder gedaan. In een aantal van de bijdragen vanuit uw Staten werd het accent gelegd op hetzelfde punt. Ik probeer voortdurend maar aan te geven dat u kaders stelt. Binnen die kaders is dit echt, vind ik, een heel interessante constructie, om te kijken of we gemeenten daaraan kunnen committeren. Als u de afweging naar het maatschappelijk rendement anders maakt, dan zeg ik: ja, dan is het immunisatievermogen even niet thuis, want dat heeft u niet als kaderstelling meegegeven. En als u gaat naar een ruimer financieel

rendement, dan kijk ik naar de discussie die we hier gevoerd hebben: het alternatief is op dit moment schatkistbankieren. Dat betekent dat ten opzichte van het alternatieve financieel rendement dit ook financieel aantrekkelijk is in een spreiding – en dan kijk ik nog even naar de heer Hageman – van risico's over de tijd, dus onze portefeuille van bijna 3 miljard euro als het gaat over hoe die is verdeeld over hoe lang je zaken vastzet. Dat is precies waar een treasury committee naar kijkt, en die heeft dat meegewogen in haar advies en hier een positief advies over gegeven.

Voorzitter, ik rond af.

De **voorzitter**: U bent aan het afronden, dus ik ga nu ook weer even wat ruimte geven voor de interrupties, zoals ik had toegezegd. Mevrouw Tinnemans en mevrouw Van der Kammen hebben zich al gemeld. We kunnen ook in tweede termijn, denkt u daaraan, maar ik geef graag ruimte nu voor de interrupties die ik even heb aangehouden. Mevrouw Tinnemans heeft het woord.

Mevrouw **Tinnemans** (CDA): Dank u wel, voorzitter. U gaf straks aan dat het aan gemeenten zelf is om de keuze te maken om hieraan deel te nemen, maar de gemeenten lijden niet het risico. Even een snel rekenvoorbeeldje. Voor de goedkoopste ontwikkeling zijn wij in dertig jaar een miljoen euro kwijt aan alleen vergoedingen, dan neem ik de overdrachtsbelasting niet mee. Aan bestuursvergoedingen, procesvergoedingen, dat soort zaken, zijn wij een miljoen kwijt. De gemeenten voelen dat niet, dus ik snap wel dat het voor gemeenten misschien aantrekkelijk kan zijn, maar wij zijn voor het goedkoopste project in één stichting al een miljoen kwijt aan overheadlasten. Dus hoe aantrekkelijk is dit voor ons?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Nou ja, voorzitter, volgens mij heb ik daar daarnet al op geantwoord. Uiteindelijk zie je dat wij kijken naar én de verduurzamingsopgave, waar wij gewoon inhoudelijk een minimale verduurzaming voorschrijven en eigenlijk ook nieuwsgierig zijn naar nog aanvullend rendement, én wij kijken naar een financieel rendement. Ik vind dat u nogal pragmatisch kijkt naar de positie van gemeenten hierin, want als gemeenten hier een voordeel in zien, dan vind ik dat ook van waarde. Als het gaat om de solvabiliteitspositie van een aantal gemeenten, de ruimte om gewoon antwoord te geven op maatschappelijke behoeften in Brabant, dan ondersteun ik inderdaad hiermee liever Brabantse gemeenten dan dat ik nu een deel van de uitzettingen buiten Brabant heb staan. Dus die plus, waarvan u zegt dat u het voordeel voor de gemeenten snapt, is ook een voordeel voor ons.

De **voorzitter**: Mevrouw Tinnemans.

Mevrouw **Tinnemans** (CDA): Het is misschien een maatschappelijk voordeel voor ons, maar financieel hangen wij er, plat gezegd, voor een miljoen per project aan per stichting. Dat wil niet eens zeggen per gemeente, per *stichting* hangen wij er voor een miljoen aan in de goedkoopste variant. Ik weet niet of wij dan zo slim met ons geld omgaan.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Dit wordt een herhaling van zetten. Wij zijn met BNG/Nationale Nederlanden op hun uitnodiging aan het kijken of wij hier in stappen. En nogmaals, de criteria zijn maatschappelijk rendement, beperken van risico's en een beter financieel rendement dan de 0,0 die we nu halen. Dat zijn voor mij nu de relevante criteria. Vervolgens gaan wij in de uitvoering overeenkomsten sluiten met waarschijnlijk gemeenten. We hebben daar ook kaders gesteld ten aanzien

van wat zijn bijvoorbeeld de vergoedingen die moeten worden toegerekend naar Bewust Investeren, ook geplafonneerd als het gaat over de topinkomens. Dus we blijven volgens mij echt binnen die bandbreedte. En als u zegt "een miljoen aan kosten, een miljoen aan kosten", nee, met het rendement dat we erbij hebben is dat volgens mij, per overeenkomst uit te onderhandelen, een heel verantwoorde investering.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. Dat is geen investering. Inderdaad, het college heeft het hier over "ach, dat is financieel aantrekkelijk voor ons". Voorzitter, het is maar voor één partij financieel aantrekkelijk wat hier gebeurt met de constructie, en dat is Bewust Incasseren BV. Daar is deze constructie ontzettend lucratief voor ...

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter, kunt u mevrouw Van der Kammen vragen de juiste naam van het bedrijf te noemen?

De **voorzitter**: Oké. Mevrouw Van der Kammen heeft het woord. Ik heb de naam niet helemaal goed begrepen, maar laten we ons beperken tot ...

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter, het geeft geen pas dat je twee hardwerkende, belastingbetalende Brabanders, mevrouw Van der Kammen, hier een veeg meegeeft, "bewust incasseren", waar zij laten zien dat ze een reële vergoeding vragen binnen de kaders die voor ons buitengewoon acceptabel zijn. Het geeft geen pas om mensen, ondernemers nota bene, mevrouw Van der Kammen, op die manier weg te zetten.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen, we houden het zakelijk, ja?

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. Ik zou van de Partij van de Arbeid verwacht hebben dat die juist opkomt voor de hardwerkende belastingbetalers en ik merk daar op dit moment bitter weinig van.

De **voorzitter**: Uw vraag en interruptie was?

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Die hardwerkende belastingbetaler moet namelijk die tonnen en tonnen en tonnen aan vergoedingen voor Bewust Investeren BV dus gaan ophoesten. Hoe kijkt u daartegen aan? Leg dat eens uit aan die belastingbetaler.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Mevrouw Van der Kammen. Uw stelling gaat alleen maar op als we helemaal niks zouden doen, en dat is misschien wel wat u wilt, maar nogmaals: u biedt dus geen perspectief. Gemeenten moeten scholen gaan bouwen. Op welke manier gaan ze dat doen? Die willen een gezond klimaat voor de kinderen. Wij willen die verduurzaming van die sportaccommodaties, zodat met stijgende energielasten door terugdringen van het energieverbruik verenigingen wat meer ruimte krijgen om het te besteden aan de dingen waarvoor ze zijn. En dat zijn de hardwerkende belastingbetalende Brabanders, die een profijt gaan halen van een arrangement dat deze gemeenten gaan organiseren. Het alternatief is helemaal niks doen, en dat is misschien wat u voorstelt, maar dat is niet wat we zoeken.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen. Ik ben even kwijt of u al twee keer heeft geïnterrupteerd. Maar bij twijfel geef ik u nog één repliek.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, het college schetst alsof het wordt vergeleken met niets doen, maar ik zou van het college wel eens heel graag een scenario voorgerekend willen zien: deze constructie versus de gemeente die het zelf gaat organiseren, want dat bespaart een heleboel belastinggeld. Dat bespaart al die tonnen ...

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): En tonnen die naar Bewust Investeren gaan.

De **voorzitter**: De gedeputeerde tot slot.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, voorzitter, dit is nu precies wat gemeenten in hun verantwoordelijkheid moeten doen. Gemeenten maken de rekensom en ik ben met een aantal gemeenten daarover in gesprek. Een gemeente rekent voor zichzelf voor dat ze met deze constructie, als het gaat bijvoorbeeld over een onderwijshuisvesting, meer kan doen dan ze in de huidige constructie kan, of, zo u wilt, het goedkoper kan doen als ze genoeg neemt met het rendement dat ze nu heeft. Echt waar, mevrouw Van der Kammen.

De **voorzitter**: Oké. De laatste interruptie in deze termijn is voor de heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Wat een eer, voorzitter.

De **voorzitter**: Het is geen eer, het is een kwestie van toeval, maar ga uw gang.

De heer **Smeulders** (PvdA): Het voelt als een eer.

De opmerking die ik wil maken, is dat ik het niet helemaal passend vind dat mevrouw Van der Kammen gedeputeerde Van Merrienboer aanspreekt als PvdA'er. Gedeputeerde Van Merrienboer staat daar namens het college van Gedeputeerde Staten.

De **voorzitter**: Ik heb daarstraks al gevraagd, mijnheer Smeulders, of wij het hier zakelijk willen houden. Ik ga hier ook geen debat meer over toestaan. We houden er nu echt mee op.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter ...

De **voorzitter**: Nee, mijnheer Van Hattem, ook u niet.

De heer **Van Hattem** (PVV): Maar voorzitter ...

De **voorzitter**: Nee, nee, nee, mijnheer Van Hattem, ik heb het debat gestopt. Dat betekent dat u ook even het woord niet heeft. We waren aan het einde van de eerste termijn van de zijde van het college en ik ga nu inventariseren of u behoefte heeft aan een tweede termijn. Ik ga, zoals gebruikelijk, even de partijen af. De fractie van de VVD heeft geen behoefte aan een tweede termijn. De fractie van het CDA, mevrouw Tinnemans.

Mevrouw **Tinnemans** (CDA): Mogen we even vijf minuten schorsing?

De **voorzitter**: Vijf minuten schorsen. Ook bij anderen de behoefte? Dan schorsen we even vijf minuten. Ja.

Schorsing (17.11 - 17.19 uur.)

De **voorzitter**: Dames en heren. Mag ik u vragen uw plaatsen weer in te nemen? Aan de orde is de tweede termijn van de zijde van uw Staten over dit voorstel 87/18. Ik kijk even of er behoefte is aan een tweede termijn, dat doe ik even per partij in de volgorde die u kent. De fractie van de VVD, behoefte aan een tweede termijn? Dat lijkt niet het geval. De fractie van het CDA? Ja. Dan geef ik u het woord. U mag het gewoon vanaf uw plaats doen hoor, de tweede termijn.

Mevrouw **Tinnemans** (CDA): Dank u wel. We hebben net even met de gedeputeerde een een-tweetje gehad, want een paar dingen uit het voorstel waren mij nog echt onduidelijk. Dat ging bijvoorbeeld over: wat houdt die stichting er daadwerkelijk aan over, als straks het vastgoed wordt overgedragen en de gemeente vraagt een marktwaarde terug? Blijft dan het pand en de ondergrond in die stichting hangen en kunnen daar een paar vastgoedjongens heel rijk van worden? De gedeputeerde heeft ons net verzekerd dat dat niet zo is. Dus het pand wordt direct verkocht, met de ondergrond, aan een derde partij en de volledige opbrengst zal ten goede van de gemeente komen, als ik het zo ... ja, fijn! Dat neemt bij mij al een hele zorg weg, want ik zag al een paar jongens dikke auto's gaan rijden.

Ik heb nog steeds mijn twijfels over de miljoen euro die er in procesvergoedingen, structuursvergoedingen en bestuursvergoedingen zitten, om nog niet te spreken over overdrachtsbelasting, wat in mijn beleving via een ander construct vermeden kan worden, die kosten, maar ik word al wat meegaander gedurende dit gesprek. Ik laat het nog even bezinken hoe dit verder gaat lopen in de tweede termijn, maar ik ben in ieder geval verheugd om te horen dat de volledige opbrengsten, indien het verkocht wordt, bij de gemeenten zullen vallen en niet blijven plakken in de stichting.

Rest mij nog één vraag dadelijk aan de gedeputeerde. Wat als de stichting wordt geliquideerd, wat gebeurt er met het vermogen dat in de stichting zit? Want in principe is een stichting een lege hand. Hoe gaan we daarmee dan om en wat is de invloed van de provincie?

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Tinnemans voor haar bijdrage. De fractie van de SP behoefte aan een tweede termijn? Nee. Dan ben ik bij mevrouw Van der Kammen van de fractie van de PVV voor haar tweede termijn.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. Een aantal partijen heeft vandaag een heel duidelijk signaal afgegeven: je kunt veel meer doen met het geld dat je gaat wegzetten dan wat er nu mee gebeurt. Waarom? Omdat er een heleboel hoge, dure vergoedingen gaan naar een bedrijf, simpelweg. En je kunt dat op een aantal manieren benoemen. Je kunt daar, zoals de PVV daar gewoon heel duidelijk over is, man en paard gewoon noemen, je kunt het formuleren zoals andere partijen dat doen, maar dat neemt niet weg dat een aantal partijen hier toch een behoorlijk fundamenteel issue hebben genoemd en ik zou toch de gedeputeerde willen oproepen om dat niet te negeren. Want hoe je ook denkt over verduurzamingsprojecten en verduurzamingsdoelen, prima als je een school energiezuinig wilt gaan maken, fantastisch, want daar gaat uiteindelijk de belastingbetaler ook op vooruit, maar dat hoeft niet via deze constructie, dat kan ook anders.

De **voorzitter**: Interruptie Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Het kan ook anders, hoor ik u zojuist zeggen. Ik zou bijna willen vragen: schetst u dat eens. Hoeveel denkt u dat gemeentes gaan betalen aan adviseurs, die ze gaan vertellen hoe al die scholen, gemeentehuizen, sportkantines enzovoort verduurzaamd zullen gaan worden? Hoeveel denkt u dat daar aan adviseurs gaat betaald worden door de gemeenten?

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. Ik ben ervan overtuigd dat dat minder is, fors minder is dan die tonnen en miljoenen die naar Bewust Investeren BV toe gaan stromen.

De **voorzitter**: Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Daar heeft u wel alle stukken van, die u die overtuiging geven?

De **voorzitter**: Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja. Kennelijk heeft u ze niet gelezen, ik kan niet anders concluderen dan dat.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen vervolgt haar betoog.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. Deze constructie is gewoon niet goed voor de belastingbetaler, zoals ik al aangaf, hoe je ook denkt over die doelstellingen. De institutionele beleggers hebben gewoon een eigen, rechtstreeks vorderingsrecht op de gemeenten, niet op de stichting, op de gemeenten. Denk daar nou toch eens over na, beste collega's. Door die verkoop krijgt de gemeente cash, zegt Bewust Investeren: dat kunnen ze inzetten voor allerlei andere doelstellingen. Dat betekent dat de gemeentes dus meer uitgaven gaan begroten dan dat ze hebben. Dat moet je niet doen. Je hebt dat budget niet, maar je gaat het wel uitgeven. Waarom? Omdat je de liquide middelen ineens op de bank hebt staan. Dat moet je dus niet doen, simpelweg. En daar moet je gemeentes ook niet toe aansporen, daar moet je ze niet toe uitnodigen, die prikkel moet je eenvoudigweg als verantwoorde provincie, die ook nog eens een toezichtrelatie heeft op die gemeenten, niet willen geven.

Ik heb, voorzitter, nog niet het begin van antwoorden op alle gestelde vragen van de PVV gehoord. Dus ik zou de gedeputeerde toch willen vragen om die antwoorden nog te verstrekken. En, nou ja, ik stel er nog eens een keer een vraag bij: kan GS eens uitleggen hoe je, als je een gebouw nu verbouwt, hoe je het dan over dertig jaar, zogenaamd state of the art, want dat lezen we in het voorstel, hoe je het dan state of the art terug gaat krijgen om niet, na dertig jaar, en dat binnen het ronkende financiële plaatje dat Bewust Investeren heeft geschetst? Leg dat nou eens uit aan de belastingbetaler.

Voorzitter. Motie 3 zullen wij niet steunen. Net zoals de collega zojuist beargumenteerde dat de gemeentes helemaal zelf mogen beslissen of ze in deze lening gaan stappen, vinden wij dat gemeentes ook helemaal zelf mogen beslissen hoe ze vervolgens die verbouwingsprojecten gaan organiseren.

Voorzitter, tot zo ver.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Van der Kammen. Dan ben ik bij de fractie van D66. Geen behoefte. De fractie van de Partij van de Arbeid? Idem dito. GroenLinks, mevrouw Brunklau. Aan u het woord.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Ja, voorzitter. Jeetje, wat een debat is dit geworden. Ik ben blij met de inleiding van de gedeputeerde, want eigenlijk door de manier waarop hij het nog een keer heeft besproken, word ik eigenlijk nog veel enthousiaster. U zei: dit is de opdracht vanuit de immunisatieportefeuille, die opdracht hebben we gekregen, die vul ik gewoon in, en op deze manier rendeert het geld goed. In het stuk omschrijft u dat als doel. Voor mij is dat gewoon veel meer de aanleiding om dit te gaan doen, maar goed, dat maakt verder niet zoveel uit. Zo bekijk ik het toch nog even met andere ogen, dus goed dat u dat gezegd heeft.

Ja, die klimaatopgave gaat gewoon geld kosten. Scholen zullen óm moeten, scholen zullen moeten verduurzamen, maar het gaat ook weer geld opleveren, want in plaats van meer voor energie te betalen, ga je veel minder betalen. We hebben allemaal een extra toeslag gekregen dit jaar, meer belasting op onze energie-uitgaven, nou, dat zal in de toekomst nog veel meer stijgen. Dus hoe eerder ze kunnen verduurzamen, energiezuinig kunnen worden, hoe beter het is voor de gemeentes, want dan houden ze meer geld over voor die extra investering op die scholen, of om de sportcontributies laag te houden, noem het maar op.

De **voorzitter**: Interruptie Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, het juichverhaal van GroenLinks. We zien dat in Dongen nu: 30 miljoen euro voor een project waar elektriciteit wordt opgewekt voor 3500 huishoudens. Dat heeft een netto waarde, die elektriciteit, per jaar per huishouden, van 140 euro, daar gaat 600 euro subsidie overheen. Wat denkt u wie die betaalt? En dat geldt ook voor deze projecten. De belastingbetaler is de klos, en dat wordt inderdaad erger, erger en nog veel erger. En wat het allerergste is: uw doel, uw klimaatdoel, daar bereikt u helemaal niks mee. Het wordt er geen nanograad minder warm van.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van den Berg voor zijn interruptie. Mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Ja, kijk: de klimaatopgave gaat gewoon geld kosten, we zullen onze huizen energiezuiniger moeten maken, onze scholen, onze regeringsgebouwen, en ga zo maar door. Dat zijn de internationale afspraken die we gemaakt hebben, en wij willen de opwarming van de aarde tegengaan. De PVV blijft dat stelselmatig ontkennen en daarom weer deze vragen. Maar ja, ik heb geen zin om hier een heel energiedebat ...

De **voorzitter**: Dat doen we ook niet. Een korte reactie in de logica van twee keer interrumperen van de heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Nou, mevrouw Brunklaus zegt dat ik de opwarming van de aarde ontken, dat is onzin. De aarde is wat opgewarmd, dat heb ik ook nooit ontkend. Vraag is alleen: uw beleid, wat mag het kosten per graad Celsius? Ik heb het uitgerekend, IPCC ook en de Staat der Nederlanden ook, en als je dat alleemaal doorrekent, kom je op 500.000 miljard euro per graad Celsius. Is dat het u waard? Dat is het totale faillissement van de hele westerse wereld waar we het over hebben. Is dat het GroenLinks waard?

De **voorzitter**: Mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Nou, ik weet niet ... Kijk, ik persoonlijk, en ik denk ook al mijn partijgenoten, wij zorgen liever dat we nu maatregelen nemen dan dat we het geld meenemen, terwijl we

ondergedompeld worden in de zee die overstroomt. Het is maar hoe het u bekijkt. Ja, ik ga dan ook van dit soort rare dingen zeggen, want we blijven het op dezelfde manier doen ...

De **voorzitter**: Nee, we gaan niet meer door met rare dingen zeggen, dat is überhaupt niet de bedoeling. Mevrouw Van der Kammen nog één interruptie, en dan wil ik echt vragen of mevrouw Brunklaus gaat afronden. Ga uw gang.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Nou ja, ik wil inderdaad toch wel een antwoord horen van GroenLinks op de gestelde vraag van mijn collega.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Dat heb ik toch net gegeven? 'Wat mag het kosten?', zei u. Ja, wat mag van u de klimaatopgave kosten? Heeft de PVV daarover nagedacht?

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): 0 euro.

De **voorzitter**: Goed, dat is duidelijk.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Dus u wilt het kind ...

De **voorzitter**: Nee nee, stop. We naderen de tijd dat het ook voor de voorzitter lastig is onderscheid te maken tussen verkiezingsdebatten en debatten over onderwerpen die hier op de agenda staan. Ik wil u nu vragen uw betoog af te ronden.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Voorzitter, voor mij is het absoluut geen verkiezingsdebat. Ik vind dit niet terecht. Het gaat hier over een voorstel van het college waar veel kritiek op is gekomen, veel vragen bij zijn gekomen, om een instrument te ontwikkelen, zodat scholen, gemeentes, geld kunnen lenen, of kunnen krijgen, beschikbaar kunnen krijgen, om hun gebouwen te verduurzamen.

De **voorzitter**: Nee sorry, daar heeft u gelijk in, maar ik wil zeggen: we gaan niet hier het hele klimaatbeleid aan de orde stellen. Het gaat hier om een voorstel dat hier besproken wordt. Dat bedoelde ik. Excuus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Ja hoor, prima zo. Ik denk ook dat het klopt dat we weinig risico nemen en ik heb volgens mij ook kunnen distilleren uit de woorden van de gedeputeerde op een van mijn vragen die ik had gesteld: winst maken is beperkt, zei u hè? Dus er wordt netjes gewoon gehandeld binnen de kaders van de Wet normering topinkomens, et cetera, et cetera, per gemeente wordt een contract afgesloten. En dan zeg ik nogmaals: gemeenten zijn zelf heel goed in staat om dat te kunnen doen. Volgens mij kan dit niet ...

De **voorzitter**: U kent de regels. U krijgt straks de gelegenheid. Nee, u weet wat we daarover hebben afgesproken. Mevrouw Brunklaus was aan het afronden.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Ik wil daarover ook nog zeggen dat ik nog snel even heb geappt met de gemeente Oosterhout, met de persoon die ik daar gesproken heb. Ze hebben daar inderdaad wel een informatieavond gehad, maar gewoon over het systeem, dus dat klopt, daar heeft u gelijk in, maar er was niks besloten aan.

Blij dat u ook zegt dat u de motie kunt ondersteunen. Onze intentie met die motie is natuurlijk, wij zeggen dat ook: wij roepen het college op om zich in te spannen, om zich in te zetten, voor het voorstel dat wij doen, en dat zal dan ook zijn het bij de gemeentes onder de aandacht brengen als de contracten gesloten worden.

GroenLinks zal voor dit voorstel stemmen.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Brunklus voor haar bijdrage. Stilte in de zaal graag, concentreren op wat hier gezegd wordt. De fractie van de Groep Van Overveld ziet af van het woord. Partij voor de Dieren ook niet. Dan ben ik bij de ChristenUnie-SGP, de heer Vreugdenhil

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Voor ons was dit best wel een lastig debat. Ik moet er ook gewoon eerlijk in zijn: wij zijn nooit fan geweest van de immunisatieportefeuille. Wij hebben altijd aangegeven dat we dat geld op een andere manier zouden moeten investeren. Tegelijkertijd moet de gedeputeerde binnen zijn opdracht die hij vanuit de Staten heeft, hier een voorstel neerleggen. Dat moeten we hier beoordelen, maar we nemen wel in ons achterhoofd mee hoe wij ook wel kijken naar die immunisatieportefeuille, dus dat maakt die worsteling. Dan zie ik tegelijkertijd dat we daar wel een aantal regels hebben gesteld en dat u toch binnen uw Treasurystatuut een oprekking van die regels voor dit project moet hebben naar veertig jaar, met name op die nieuwbouw. Dan blijft nog steeds wel de vraag bij mij: misschien zouden we juist de investering in de bestaande bouw moeten doen, en in de nieuwbouw, ja, dat zijn toch wel vaak de meer aantrekkelijke projecten. Dus in die zin blijft bij mij wel de vraag staan: ja, maar is dit verduurzamen van het maatschappelijk vastgoed nou wel de meest goede portefeuille om die dan in je immunisatieportefeuille te doen om je opdracht daarmee te gaan realiseren? Die vraag blijft nog steeds bij mij zitten.

Als ik gewoon het voorstel van de gedeputeerde beoordeel, ja, dan zeg ik: binnen de kaders heeft hij volgens mij een goed voorstel neergelegd, met best nog wel wat haken en ogen erin. Aan de andere kant: u weet hoe wij over de immunisatieportefeuille denken. Daar zullen we ook bij de verkiezingen en in de komende periode een ander geluid over laten klinken. Op dit voorstel zullen wij tegen moeten stemmen, maar dat is niet zozeer omdat u uw opdracht niet goed uitgevoerd heeft daarbinnen, maar omdat wij in het totaalpakket van omgaan met het geld, verdiend met Essent, voor de verduurzaming van Brabant, dat we daar andere keuzes in zullen gaan maken. Dat zal niet meer in deze periode zijn, dat zal in de nieuwe periode zijn, maar dat is wel onze argumentatie om niet voor dit voorstel te stemmen. Ik hoop dat we wel met elkaar ook een fundamentele discussie kunnen voeren hoe we ons maatschappelijk rendement kunnen gaan halen met het geld dat we verdiend hebben van Essent, en dan is dus de vraag of dat wel binnen de immunisatieportefeuille nog moet in de komende periode.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Vreugdenhil. Ik kijk naar de heer Ockers van Lokaal Brabant. Geen behoefte. Dan stel ik voor dat de gedeputeerde de nog voorliggende vragen en issues in zijn tweede termijn van een antwoord voorziet. Aan hem het woord.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter, dank je wel. Ik denk misschien in essentie nog richting mevrouw Tinnemans: wat we hier doen, is echt stevig ingebed in publieke partijen. Inderdaad krijgen ondernemers de ruimte om met ons waarde te creëren, maar dat doen ze echt binnen nadrukkelijke spelregels vanuit het publieke domein. Dus inderdaad: als na dertig jaar de regeling afloopt, dan gaat óf het eigendom terug, óf de waarde daarvan, als hij wordt vervreemd, en als de stichting wordt geliquideerd, en er zit nog vermogen in de stichting, dan gaat dat ook terug naar de gemeenten. Dus we

praten echt over een arrangement van een aantal krachtige publieke partijen, die daar inderdaad een vorm van ondernemerschap bij mobiliseren, maar dat echt ingebed in deze afspraken doen.

Misschien nog in de richting van mevrouw Van der Kammen, want ja, daar komen allerlei argumenten bij over wat wij gemeenten wel of niet zouden moeten aandoen: gemeenten zijn daarin buitengewoon zelfbewust en maken daarin zelf afwegingen. En nogmaals: ik heb niet het idee dat dit voor 64 Brabantse gemeenten – of het zijn er inmiddels wat minder – per se de oplossing zal zijn, maar ik haal op bij een aantal gemeenten, juist in de knel waarin ze zitten ...

De **voorzitter**: Sorry. Mag ik stilte in de zaal? Wandelgangen zijn voor wandelen en spreken, hier luisteren we naar de gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): En, voorzitter, dat gaat – ik kijk ook even naar de heer Van den Berg – niet over klimaat, dat gaat over toekomstbestendige accommodaties voor hun burgers, over onderwijsgebouwen die gezonde lucht bevatten, en natuurlijk ook met toepassing van energie, maar het gaat de gemeenten om het toekomstbestendig maken van maatschappelijke accommodaties, waar allerlei burgers in Brabant profijt van hebben, of dat nu een gemeentehuis is, of een sportvoorziening, of een onderwijsvoorziening. Dit is geen klimaatbeleid, dit is echt een bijdrage in de richting van gemeenten om hun brede verduurzamingsopgave die ze hebben, om die handen en voeten te geven.

Voorzitter, tot zo ver.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording. Ik zie dat er nog één interruptie is. Ik neem aan dat we geen derde termijn meer gaan doen, maar in de vorm van een interruptie. Mag ik stilte in de zaal? Het woord is aan mevrouw Van der Kammen voor een interruptie, de laatste in deze ronde.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Nou ja, de laatste, voorzitter: ik heb nog niet het begin van een antwoord op mijn vragen gehad.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ik heb nog geen begin van een idee waar u het over heeft, mevrouw Van der Kammen.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen, ik sta u toe bij interruptie nog even ...

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Nee, maar voorzitter, een batterij aan technische vragen die al zijn gesteld en beantwoord, welke vragen wilt u dan nog beantwoord hebben ...?

De **voorzitter**: Daarom geef ik de gelegenheid om nog even kort ...

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): In plaats van te zeggen “nog niet het begin van een antwoord”.

De **voorzitter**: Mijnheer de gedeputeerde, mevrouw Van der Kammen krijgt de gelegenheid om nog een paar vragen te stellen waar het dan over gaat en ik wil u vragen die te beantwoorden, als ze binnen het kader van dit debat aan de orde zijn. Mevrouw Van der Kammen, tot slot.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. Waarom wil de provincie bewust meewerken aan een constructie die maakt dat de gemeentes meer geld gaan uitgeven dan ze hebben? Van welke scenario's

qua prijsontwikkelingen is uitgegaan? Waarom vindt het college het prima dat een commerciële BV bepaalt hoeveel en wat er in een gemeente verduurzaamd gaat worden? Waarom vindt het college het logisch dat een gemeente zich beleid en spelregels zal moeten gaan laten aanmeten, in plaats van zelf te bepalen wat ze realistisch en verantwoord vinden? Kan de stichting Bewust Investeren gemeente 'X' op een gegeven moment ook bepalen dat het eigendom vervreemd gaat worden? Wat gebeurt er dan? Wie is er aansprakelijk als er iets gebeurt met het vastgoed?

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen. Een aantal vragen die u stelt, heb ik gehoord, zijn net beantwoord.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, voorzitter, alle vragen zijn beantwoord. Met alle respect hoor, u kunt ze wel weer oplezen, maar de vragen die u stelt heb ik gewoon beantwoord, mevrouw Van der Kammen. U stelt drie, vier keer - dat doet u ook bij uw technische vragen - dezelfde vragen, maar alle vragen - een van de vragen heeft Tinnemans gesteld - heb ik gewoon beantwoord. Als u denkt van niet, nou, dan dient u ze nog een keer schriftelijk in, maar ik heb echt de vragen beantwoord die u heeft gesteld.

De **voorzitter**: In alle redelijkheid, ik heb de gelegenheid gegeven een aantal vragen te stellen, de gedeputeerde gaat over zijn antwoorden. Ik heb er een paar gehoord, waarvan ik gehoord heb dat ze beantwoord worden. Hier zullen we het echt mee moeten doen. Iedereen moet nu zijn eigen afweging gaan maken, want de beraadslagingen zijn nu dan gesloten over dit onderwerp. Het is zoals het is, ik kan het niet mooier maken.

Wij gaan ons dan even klaarmaken voor de stemming.

Stemming

De **voorzitter**: Ik wil de griffier vragen om op de bekende knop te drukken, om te zorgen dat degenen die buiten deze zaal zijn aan die stemming ook deel kunnen nemen, en dan ga ik over een paar minuten de stemming aanvangen. Ik wil u vragen dan ook op uw plaats te gaan zitten.

Goed. De stembel heeft geluid. Ik wil de griffier vragen of wij in staat zijn om de stemming aan te vangen. Ja? Iedereen die in de zaal wil zijn is er ook. Oké, dan kunnen we gaan stemmen.

03/19 Lijst Ingekomen Stukken periode 22 november 2018 t/m 5 december 2018

De **voorzitter**: Zoals gebruikelijk een aantal zaken waarvan ik vraag of u stemming wenst. Wenst iemand stemming over ontwerpbesluit 03/19, de ingekomen stukken 22 november tot en met 5 december 2018, inclusief de door de griffier voorgestelde wijzen van afdoening? Nee, dan is dat bij acclamatie aangenomen.

09/19 Lijst Ingekomen Stukken periode 6 december 2018 t/m 9 januari 2019

De **voorzitter**: Dezelfde vraag over ontwerpbesluit 09/19, de lijst van ingekomen stukken 6 december 2018 tot en met 9 januari 2019. Wenst iemand stemming? Dat is niet het geval. Aangenomen.

04/19 Notulen van de PS-vergadering 8 november 2018

De **voorzitter**: Het ontwerpbesluit notulen 8 november 2018, 04/19. Iemand stemming? Nee.

06/19 Notulen van de PS-vergadering 9 november 2018

De **voorzitter**: 06/19, ook notulen. Iemand stemming? Niet het geval.

07/19 Notulen van de PS-vergadering 23 november 2018

De **voorzitter**: 07/19, notulen van 23 november 2018. Wenst iemand stemming? Nee.

08/19 Notulen van de PS-vergadering 7 december 2018

De **voorzitter**: 08/19, notulen van de vergadering van 7 december jl. Wenst iemand stemming? Nee, dan zijn deze alle bij acclamatie aangenomen.

85/18 Statenvoorstel Bijdrageverordening Deltaplan Hoge Zandgronden 2019-2021

De **voorzitter**: Dan zijn we nu bij de stemming over de bespreekstukken die vandaag op de agenda stonden. Ik begin bij het ontwerpbesluit 85/18, de Bijdrageverordening Deltaplan Hoge Zandgronden. De fractie van de VVD.

De heer **Panhuizen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **De Jonge** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen met stemverklaring. Hoewel het slechts het doorstorten is van het geld van het Rijk naar de waterschappen, hebben wij bij de eerdere behandeling in 2016 tegen deze plannen voor de hoge zandgronden gestemd en daarom stemmen we ook nu opnieuw tegen.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Smeets** (GL): Voor met stemverklaring. We vinden het jammer dat op het laatste moment een aangepast ontwerpbesluit is binnengekomen, zonder daarbij duidelijk aan te geven wat de wijzigingen zijn. Dank u.

De **voorzitter**: Groep Van Overveld.

De heer **Van Overveld** (Groep Van Overveld): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Ockers** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Dit voorstel is aangenomen.

60/18 Statenvoorstel Derde wijzigingsverordening Reglementen voor het waterschap Aa en Maas, Brabantse Delta en De Dommel

De **voorzitter**: Wij zijn dan bij ontwerpbesluit 60/18, dat betreft de wijzigingsverordening van de reglementen van een aantal waterschappen. De fractie van de VVD.

De heer **Panhuizen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Bahar** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **De Jonge** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Hageman** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Brunklus** (GL): Voor.

De **voorzitter**: Groep Van Overveld.

De heer **Van Overveld** (Groep Van Overveld): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Ockers** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Unaniem aangenomen.

87/18 Statenvoorstel Procedure wensen en bedenkingen inzake Investeren in maatschappelijk vastgoed via ESG Erfpachtleningen Bewust Investeren

De **voorzitter**: Dan zijn we bij ontwerpbesluit 87/18 over de wensen en bedenkingen en daarna nog de daarbij behorende motie 3. Maar eerst het ontwerpbesluit zelf. De fractie van de VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **Tinnemans** (CDA): Voor met stemverklaring. Wij zijn blij met de toezegging van de gedeputeerde dat het volledige bedrag na verkoop naar de gemeenten gaat en dat ook bij liquidatie van de stichting het volledige vermogen terug zal vloeien naar gemeenten. Daarmee heeft hij ons het voordeel van de twijfel gegeven. We blijven wel wat twijfel houden over de hoogte van de overheadkosten, maar dat zal wel de prijs zijn die wij als provincie betalen voor een duurzaam Brabants vastgoed.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Tegen met stemverklaring. Dit college gaat willens en wetens toestaan dat er miljoenen belastinggeld naar de firma Bewust Investeren gaat, zonder enig bedrijfsrisico. Dat gaat ten koste van de portemonnee van de belastingbetaler. De PVV is in tegenstelling tot de linkse partijen, die alleen maar zéppen op te komen voor de burger, dus absoluut tegen deze constructie.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Hageman** (D66): Voor met stemverklaring. Hoewel wij ons als optimistische partij kunnen indenken dat er meer maatschappelijk rendement in andere constructies te behalen was, en ons nog steeds zorgen maken over het financiële rendement op lange termijn, is de optelsom van het geheel toch voor ons voldoende om voor te stemmen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Voor met stemverklaring. En nu snel aan de slag.

De **voorzitter**: Groep Van Overveld.

De heer **Van Overveld** (Groep Van Overveld): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Ockers** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Dan is dit voorstel aangenomen. Dan kom ik bij de motie, onder stuknummer 3 bij u bekend. De fractie van de VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **Tinnemans** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Hageman** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Brunklus** (GL): Voor.

De **voorzitter**: Groep Van Overveld.

De heer **Van Overveld** (Groep Van Overveld): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Ockers** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Deze motie is aangenomen.

Sluiting

De **voorzitter**: Geachte collegae. Hiermee zijn wij aan het einde gekomen van de vergadering van uw Staten, de voorlaatste, want de allerlaatste – zoals het er nu uitziet althans – vindt plaats op 22 februari a.s. Ik verzoek u uw sprekerspasjes te deponeren in de opvangbus bij de bodetafel, nodig u uit voor een drankje en wens u een buitengewoon plezierig weekend toe. De vergadering is gesloten.

De voorzitter sluit om 17.47 uur de vergadering.